

VYSOKÁ ŠKOLA BÁNSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA FINANCÍ

Analýza dopadu změn v legislativní úpravě osobní důchodové daně
pomocí vybraných ukazatelů daňového zatížení
Impact analysis of legislative amendment of personal income tax
by means of selected tax burden indicators

Student: Bc. Irena Maléřová

Vedoucí diplomové práce: Ing. Iveta Ratmanová, Ph.D.

Ostrava 2010

Zadání diplomové práce

Student:

Bc. Irena Maléřová

Studijní program:

N6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor:

6202T010 Finance

Specializace:

00 Finance

Téma: Analýza dopadu změn v legislativní úpravě osobní důchodové daně
pomocí vybraných ukazatelů daňového zatížení

Impact analysis of legislative amendment of personal income tax by
means of selected tax burden indicators

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Charakteristika konstrukce osobní důchodové daně
3. Popis změn v legislativní úpravě daně z příjmů fyzických osob
4. Posouzení dopadu změn v osobní důchodové dani na vybrané typy poplatníků
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teorie a politika*. 4. vyd. Praha: ASPI, 2006. 279 s. ISBN 80-7357-205-2.

ŠIROKÝ, J. *Daňové teorie s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008, 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8.

VANČUROVÁ, A.; LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2010*. 10. aktualiz. vyd. Praha: VOX, 2010. 355 s. ISBN 978-80-86324-86-9.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Iveta Ratmanová, Ph.D.**

Datum zadání: 26.11.2010

Datum odevzdání: 29.04.2011

Ing. Iveta Ratmanová, Ph.D.

vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová

děkanka fakulty

Místopřísežné prohlášení:

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 22.4.2011

.....

Bc. Irena Maléřová

Obsah

1	ÚVOD	3
2	Charakteristika konstrukce osobní důchodové daně	5
2.1	Charakteristika a funkce daní	5
2.2	Daňové principy	7
2.3	Klasifikace daní	8
2.4	Osobní důchodová daň	9
2.4.1	Vymezení zdanitelných důchodů	9
2.4.2	Vymezení zdanitelné jednotky	10
2.4.3	Sazby daně	11
2.4.4	Negativní důchodová daň	12
2.5	Přístupy k měření daňového zatížení	13
2.5.1	Ukazatele míry daňového zatížení	13
2.5.2	Analýza citlivosti	15
3	Popis změn v legislativní úpravě daně z příjmů fyzických osob	16
3.1	Poplatníci daně	16
3.2	Předmět daně	17
3.3	Základ daně	18
3.4	Sazba daně	20
3.5	Postup stanovení daňové povinnosti	21
3.6	Vypořádání daňové povinnosti	22
4	Posouzení dopadu změn v osobní důchodové dani na vybrané typy poplatníků	25
4.1	Analýza modelové domácnosti a specifikace použitých zdrojů	25
4.2	Analýza vývoje skutečné daňové povinnosti pomocí vybraných ukazatelů	26
4.2.1	Vývoj skutečné průměrné efektivní daňové sazby u vybraných poplatníků	28
4.2.2	Vývoj skutečné průměrné osobní daňové sazby u vybraných poplatníků	30
4.2.3	Vývoj skutečné efektivní daňové sazby u vybraných poplatníků	31
4.2.4	Shrnutí analýzy vývoje skutečné daňové povinnosti	33
4.3	Posouzení vlivu legislativních změn osobní důchodové daně na vývoj ukazatelů	34
4.3.1	Vliv legislativních změn osobní důchodové daně na vývoj ukazatele ETR	34
4.3.2	Vliv legislativních změn osobní důchodové daně na vývoj ukazatele PATR	36
4.3.3	Vliv legislativních změn osobní důchodové daně na vývoj ukazatele AETR	37

4.3.4	Shrnutí dopadu legislativních změn pomocí vybraných ukazatelů	39
4.4	Analýza citlivosti ukazatelů míry daňového zatížení	39
4.4.1	Analýza citlivosti v podmínkách lineární sazby daně	40
4.4.1.1	Analýza citlivosti ukazatelů míry daňového zatížení na změny sazby daně...	40
4.4.1.2	Analýza citlivosti ukazatelů míry daňového zatížení na změny slev na dani ..	42
4.4.1.3	Analýza citlivosti ukazatelů míry daňového zatížení na změny nezdanitelných částí základu daně.....	43
4.4.2	Analýza citlivosti v podmínkách klouzavě progresivní sazby daně.....	45
4.4.2.1	Analýza citlivosti ukazatelů míry daňového zatížení na změny sazby daně .	45
4.4.1.5	Analýza citlivosti ukazatelů míry daňového zatížení na změny slev na dani ...	46
4.4.1.6	Analýza citlivosti ukazatelů míry daňového zatížení na změny nezdanitelných částí základu daně.....	48
4.4.1.7	Analýza citlivosti ukazatelů míry daňového zatížení na změny šíře daňových pásem.....	49
4.4.3	Analýza vývoje ukazatele mezní efektivní daňové sazby	51
4.4.3.1	Vývoj ukazatele METR v letech 2006 a 2007	52
4.4.3.2	Vývoj ukazatele METR v roce 2010	54
4.4.3.3	Srovnání ukazatele METR ve vybraných zemích OECD	55
4.4.4	Shrnutí výsledků analýzy citlivosti	56
4.5	Souhrnné shrnutí dosažených výsledků.....	57
5	Závěr	60
	Seznam použité literatury.....	62
	Seznam zkratk	
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
	Seznam příloh	

1 ÚVOD

Aby mohl každý stát plnit své funkce, neobejde se bez kvalitně uspořádaného daňového systému. Oliver Wendell Holmes, americký ústavní soudce tvrdil, že daně jsou cenou, kterou platíme za civilizaci. Úloha daní je tak z širokého úhlu pohledu zřejmá, má zajistit příjmy do veřejného rozpočtu. V současné době je právě téměř 90% příjmů veřejného rozpočtu tvořeno příjmy daňového charakteru, viz [5].

V rámci daňového systému jsou osobní důchodové daně považovány ve většině zemí za nejdůležitější. Mnohdy je právě pro širokou veřejnost osobní důchodová daň synonymem pojmu daň. Prvenství v rámci klasifikace OECD rovněž dokazuje jejich nezastupitelnost a důležitost.

S účinností k 1.1.1993 byla zavedena daň z příjmů fyzických osob v České republice a nahradila tak dosavadní daň ze mzdy, daň z příjmů literární a umělecké činnosti a daň z příjmů obyvatelstva. Doposud největších změn doznal zákon o daních z příjmů v lednu 2008, kdy se místo progresivní sazby daně nově zavádí sazba daně lineární. V souvislosti s touto změnou dochází k rozšíření základu daně u fyzických osob o sociální a zdravotní pojištění hrazené zaměstnavatelem, na tzv. superhrubou mzdu.

Tato rozdílnost v určení daňového základu může zkreslovat daňovou povinnost jednotlivých poplatníků. A ačkoli často dochází ke srovnání daňové povinnosti jednotlivých zemí na základě daňových sazeb, je třeba zohlednit celkové daňové zatížení i s ohledem na výši daňového základu. Příkladem může být Slovenská republika, kde je efektivní daňové zatížení na nižší úrovni než v České republice, i přesto že je zavedena vyšší lineární sazba daně z příjmů fyzických osob o 4%. Důvodem je již zmíněná rozdílná konstrukce daňového základu. Zatímco ve většině zemí se daň z příjmu fyzických osob počítá z hrubé mzdy, v podmínkách České republiky se daňová povinnost konstruuje na základě tzv. superhrubé mzdy, viz. [14].

Mezinárodní srovnání daňového zatížení je s ohledem na rozdílný výpočet daňové povinnosti v jednotlivých státech možné na základě poměrových ukazatelů. Ty lze s ohledem na vstupní data dělit na mikroekonomické a makroekonomické. Jedním ze základních makroekonomických ukazatelů je daňová kvóta, která představuje podíl daňových výnosů na hrubém domácím produktu. Mezi základní ukazatele vycházející z mikroekonomických dat se řadí ukazatel průměrné efektivní daňové sazby, ukazatel průměrné osobní daňové sazby, ukazatel efektivní daňové sazby a ukazatel mezní efektivní daňové sazby.

Cílem diplomové práce je analýza dopadu změn v legislativní úpravě osobní důchodové daně pomocí mikroekonomických ukazatelů daňového zatížení na vybraného poplatníka. Analýza je provedena v podmínkách České republiky v rozmezí let 1999 až 2010.

V rámci první kapitoly, nazvané charakteristika konstrukce osobní důchodové daně, budou objasněny základní daňové pojmy včetně jejich funkcí, daňových principů a klasifikace. Značná část první kapitoly bude vymezena osobní důchodové dani. V souladu s cílem práce bude dále vysvětlena podstata ukazatelů daňového zatížení.

Popis změn v legislativní úpravě daně z příjmů fyzických osob bude náplní a názvem druhé kapitoly, jejímž cílem bude v první části objasnit a vymežit poplatníka daně z příjmů fyzických osob a předmět daně. V druhé části této kapitoly bude objasněna tvorba základu daně, sazba daně a v neposlední řadě samotné vypořádání daňové povinnosti.

Posouzení dopadu změn v osobní důchodové dani na vybrané typy poplatníků bude obsahovou náplní třetí kapitoly. Úvodem kapitoly bude vymezena modelová domácnost, včetně specifikace použitých zdrojů. Následně bude provedena analýza skutečné daňové povinnosti a posouzení vlivu legislativních změn osobní důchodové daně pomocí ukazatelů míry daňového zatížení. V další části této kapitoly bude analyzována citlivost ukazatelů míry daňového zatížení, včetně vývoje ukazatele mezní efektivní daňové sazby. Závěr kapitoly bude věnován souhrnnému shrnutí dosažených výsledků.

2 Charakteristika konstrukce osobní důchodové daně

Cílem úvodní kapitoly je objasnit základní daňové pojmy, představit funkce daní a požadavky na ně kladené včetně kritérií jejich třídění. V následujícím výkladu bude značná část věnována osobní důchodové dani, načež bude vysvětlena podstata ukazatelů daňového zatížení. Současně bude pozornost zaměřena na analýzu citlivosti.

2.1 Charakteristika a funkce daní

Daně tvoří nejvýznamnější část veřejných příjmů. Veřejné příjmy jsou příjmy plynoucí do veřejných rozpočtů, a to jak do rozpočtu státního, tak do rozpočtů krajů, obcí a fondů, a dokonce i do společného rozpočtu Evropské unie. Obecně lze rozdělit veřejné příjmy na příjmy neúvěrové, příjmy úvěrové a příjmy ostatní, dle Hamerníkové (2010, str. 108). Daň, společně se sociálním pojištěním a poplatky, je řazena do příjmů neúvěrových, jelikož odnímají prostředky ze soukromého sektoru, aniž by pro vládu vznikla povinnost je splácet. Proti příjmům úvěrovým stojí slib vlády je k určitému datu splatit i s případným úrokem. Možné je také členění veřejných příjmů na příjmy běžné a kapitálové. Vzhledem k tomu, že je daň určitým způsobem se opakující platba, je začleněna do příjmů běžných. Příjmy kapitálové jsou spíše jednorázové.

Aby bylo možné nadále pracovat s pojmem daň, je třeba jej blíže definovat. Pro účely této práce, bude přijata definice používaná mezinárodní organizací OECD, která vymezuje daň jako povinnou nenávratnou platbu veřejného rozpočtu. Daňová povinnost je v demokratických státech ukládána zákonem. Vzhledem ke skutečnosti, že poplatník nemá nárok na ekvivalentní protihodnotu za odvedenou daň, je daň platbou nenávratnou. S ohledem na vymezenou definici a dřívější členění veřejného rozpočtu je možné konstatovat, že daněmi jsou také příspěvky na sociální a zdravotní pojištění. Ačkoli nesplňují přesné podmínky pro zařazení do kategorie daní, mají veškeré vlastnosti, které se daním přibližují. Mezi daně je řadí především povinnost a pravidelnost jejich placení. Nedaňový charakter příspěvku na sociální pojištění je dán jejich účelovostí. Podobně je možné vysledovat i některé daňové vlastnosti poplatků. Dle Kubátové (2003, str. 16) „je poplatek peněžním ekvivalentem za služby poskytované veřejným sektorem. Jako takový je účelový, dobrovolný, nepravidelný a nenávratný.“ Poplatek není významný z hlediska fiskální funkce, jelikož tvoří menší část veškerých veřejných příjmů, ale může být významným zdrojem financování konkrétní služby nebo fondu, v rámci čehož je poplatek někdy vymezován jako místní daň. Je

zřejmé, že v rámci daňové teorie je definice daně nejednoznačná a i přijatá definice je poměrně široká.

Pojem daň je spojován již se samotnou úlohou státu a existencí veřejného sektoru. Veřejný sektor je část ekonomiky, která se nachází ve veřejném vlastnictví a zabezpečuje funkce, které nemůže zabezpečit trh. Jednotlivé funkce daní jsou odvozeny od funkcí veřejného sektoru nebo veřejných financí, neboť právě daňové příjmy tvoří jejich nejpodstatnější část. S různými modifikacemi se obecně uvádí tři základní funkce daní, a to funkce alokační, redistribuční a stabilizační.

Funkce alokační se dle Kubátové (2009, str. 16) „uplatňuje tehdy, když trh projevuje neefektivnost v alokaci zdrojů. Příčiny tržního selhání jsou: existence veřejných statků, statků pod ochranou, existence externalit a nedokonalá konkurence“. V rámci zajištění soukromých statků je funkční tržní mechanismus. V případě statků veřejných však trh selhává, jelikož užívání veřejného statku některými lidmi nesnižuje spotřebu kohokoli jiného a zároveň nelze žádnému jedinci zamezit k veřejnému statku přístup. V tomto případě není užitek spjat s vlastnickými právy a musí nastoupit jiný nástroj, tj. vládní zásah. Existence statků pod ochranou si také vyžaduje zásah státu. Statky pod ochranou definuje Kubátová (2009, str. 17) jako statky „o kterých si myslíme, že by se jich mělo produkovat více, než kolik by si jich lidé byli schopni pořídit na vlastní náklady.“ Další situace, která si vyžaduje zásah státu, je existence externalit, a to převážně těch negativních. Jedná se o situaci, kdy činnost jednoho subjektu přináší náklady subjektu jinému, které mu nejsou hrazeny. V rámci nedokonalé konkurence trh selhává v případě, kdy omezené zdroje společnosti nejsou využity efektivně. Ve všech zmíněných případech může stát zasáhnout i formou uvalení daně.

V rámci alokační funkce je zkoumáno využití zdrojů při daném rozdělení důchodů a struktuře spotřebitelských preferencí. V souvislosti s redistribuční funkcí je řešena otázka rozdělování, jelikož ne vždy lidé považují rozdělení důchodů a bohatství za spravedlivé. Úkolem vlády je tedy prostřednictvím veřejných financí (a tedy i daně) přesunout část důchodů a bohatství směrem od bohatších jedinců k chudším. Přerozdělení je možné zajistit konkrétně formou progresivní daně z příjmů. Stabilizační funkce úzce souvisí s makroekonomickou rovnováhou, která nastává, když se agregátní poptávka rovná agregátní nabídce při existenci stabilní cenové hladiny a vysokém stupni zaměstnanosti. V souladu s udržení makroekonomické rovnováhy je třeba zmírňovat cyklické vývoje v ekonomice. Vláda tak může formou daňových změn ovlivňovat úroveň spotřeby, která je součástí agregátní poptávky. Na tomto místě, je třeba zmínit, že mezi odborníky jsou vedeny spory

ohledně účinnosti stabilizace a řada odpůrců tvrdí, že snaha o stabilizaci je příčinou vyvolávající nestabilitu.

V různých publikacích je možné se setkat i s funkcí fiskální, která zajišťuje získávání finančních prostředků do veřejných rozpočtů, z nichž jsou poté financovány veřejné výdaje, což bylo popsáno již dříve. Jedná se o funkci, která je obsažena ve všech třech výše uvedených funkcích.

2.2 Daňové principy

Již v souvislosti s funkcemi daně byl zmíněn pojem spravedlnosti. Spravedlnost je jedním ze základních požadavků kladených na daňový systém a vytváří tak jeden z daňových principů. Členění daňových principů se u různých autorů liší. Většina autorů uvádí dva hlavní daňové principy, a to již zmíněný princip spravedlnosti a princip efektivnosti. Dle Kubátové (2009, str. 18) je možné vyzorovat i princip daňových stimulů na ekonomické chování subjektů, princip makroekonomické pružnosti a v neposlední řadě princip právní perfektnosti a politické průhlednosti.

Daňová spravedlnost je pojmem relativním. Zatímco jedna skupina může považovat daňový systém za spravedlivý, jiná nikoli. Ekonomie rozeznává dva druhy daňové spravedlnosti, a to horizontální a vertikální. Dle Musgraveho (1994, str. 207) se jedná o horizontální spravedlnost v případě, že lidé se stejnou platební kapacitou platí stejně a o vertikální spravedlnost tehdy, když lidé s větší kapacitou platí více. Mezi nejznámější zásady spravedlivého zdanění patří princip prospěchu a princip platební schopnosti. Podle principu prospěchu by měli být jedinci zdaňováni podle užitku, jež mají ze spotřeby veřejných statků. Otázkou je, jakým způsobem tento užitek měřit a jaké stanovit daně. Spravedlnost může být chápána také dle platební schopnosti, tedy podle toho, jaká je schopnost jedince daně platit.

Doposud byly daně charakterizovány jako příjmy veřejného sektoru. Pro státní správu však daně představují také administrativní náklady spojené s jejich výběrem. Náklady na plnění daňových povinností nesou i poplatníci. Administrativní náklady spolu s nadměrným daňovým břemenem tvoří náklady spojené s daňovým systémem. Cílem daňové politiky jakožto součásti celkové hospodářské politiky a podstatou principu efektivnosti je minimalizace nákladů zdanění. Otázkou je, zda je možné naplnit princip efektivnosti v souladu s daňovou spravedlností. Dle Hamerníkové (2010, str. 135) „má vláda omezené možnosti, jak zvýšit současně spravedlnost i efektivnost daní. Spravedlnost totiž požaduje

daňové přerozdělování, zatímco efektivnost se každou odchylkou od tržního rozdělení zdrojů snižuje“.

V souvislosti s efektivností se pojí další požadavek na daňový systém, který má pozitivně stimulovat chování poplatníka, ve smyslu pracovního úsilí, ochoty spořit a nést podnikatelská rizika. Daně mohou také působit jako stabilizátory prostřednictvím vlivu na efektivní poptávku soukromého sektoru. Daňová politika tak může zajistit správné působení na makroekonomické agregáty. Účinnost daňového systému je zajištěna prostřednictvím právní perfektnosti, tzn. je třeba vždy jednoznačně stanovit a zabránit obcházení zákona, a politické průhlednosti, která zajistí průhlednost přijímání daňových zákonů a průhlednost použití vybraných daní.

2.3 Klasifikace daní

Daně je možné klasifikovat dle různých hledisek, mimo jiné i podle toho, jak splňují alokační, redistribuční a stabilizační funkci. Základní třídění daní je podle vazby na důchod poplatníka. Z tohoto hlediska se daně dělí na přímé a nepřímé. Daně přímé respektují důchodovou či majetkovou situaci poplatníka, jelikož jsou bezprostředně vyměřeny poplatníkovi na základě jeho důchodu nebo majetku. Tyto daně jsou adresné a není možný přenos daňového břemene na jiný ekonomický subjekt. Přímé daně se dále dělí na daně z příjmů a daně majetkové.

Nepřímé daně jsou daně ukládané na jiném místě v systému, tj. prostřednictvím zvýšení ceny zboží, služeb, převodů a pronájmů. Tyto daně jsou neadresné a přenášejí se na kohokoli, kdo je považován za posledního nositele daňového břemene. Mezi nepřímé daně patří daně ze spotřeby a obrátů, daň z přidané hodnoty a cla.

Dle adresnosti a platební schopnosti je možné dále členit daně na osobní a in rem. Osobní daně jsou adresné a zohledňují platební schopnost poplatníka. Výše daní in rem není závislá na příjmové situaci a neodráží schopnost daňového poplatníka je platit. Toto třídění je zvláště důležité v souvislosti s principem spravedlnosti, jelikož spravedlnost je chápána ve smyslu rozdělení výsledného daňového břemene mezi lidi. V konečném důsledku i břemeno daně in rem, ačkoli je uvalena na činnosti nebo objekty, nese osoba. Z tohoto hlediska jsou, dle Musgraveho (1994, str. 199) „daně na věci horší než dobře navržené osobní daně, které se ukládají přímo, a proto jsou úměrné schopnostem konkrétního daňového plátce je platit. Vzhledem k tomu, že osobní daně se ukládají domácnostem, obvykle se z hlediska spravedlnosti daňového systému považují za lepší než daně ukládané firmám.“

V souvislosti s principem spravedlnosti je důležité určení daňové zátěže poplatníka s ohledem na růst jeho důchodu. Podle toho lze rozlišit daně proporcionální, progresivní a regresivní. Pokud se s růstem důchodu míra zdanění poplatníka nemění, lze hovořit o dani proporcionální. Pokud s růstem důchodu míra zdanění roste, jedná se o daň progresivní a pokud s růstem důchodu míra zdanění klesá, jedná se o daň regresivní.

Podle vztahu mezi velikostí daně vzhledem k daňovému základu se člení daně na jednotkové a ad valorem. Dle Širokého (2008, str. 52) jsou daně jednotkové „stanoveny podle množství jednotek daňového základu nebo množstevních jednotek zdaňovaného znaku v daňovém základu“. Daně ad valorem se poté stanovují podle ceny zdaňovaného základu, nejčastěji procentem.

Již dříve bylo uvedeno, že daň plyne do veřejných rozpočtů. Dále je možné klasifikovat daně podle toho, do jakého konkrétního rozpočtu plynou, a to na daně nadstátní, státní, daně vyšších územněsprávních celků a municipální. Celostátně platné daně, plynoucí do rozpočtů nižších úrovní, se nazývají daně svěřené.

Podle charakteru veličiny z níž se daň platí, je možná klasifikace daní též na daně kapitálové, kdy je objektem daně veličina stavová a daně běžné, uložené na tokovou veličinu, která se zjišťuje za určitý časový úsek. V různých publikacích je možné nalézt klasifikaci daní dle dalších hledisek, např. dle stupně účelovosti použití jejich výnosů, dle způsobu jejich úhrady, dle jejich dopadu na tržní mechanismus, apod. Pro účely statistického zpracování a mezinárodní komparace je zásadní klasifikace daní dle metodiky OECD.

2.4 Osobní důchodová daň

Dle výše uvedeného členění lze osobní důchodovou daň kategorizovat do daní přímých, neboť je placena z poplatníkovy důchodu. Vzhledem k tomu, že je důchod veličinou, která je zjišťována za určitý časový úsek, jedná se o daň běžnou, neboli tokovou. Osobní daň je koncipována tak, aby zohledňovala sociální postavení poplatníků a umožňovala přerozdělení vytvořeného důchodu směrem od osob s vyššími příjmy k osobám s příjmy nižšími. Zároveň působí jako vestavěný stabilizátor v rámci ekonomického cyklu. Důchodová daň je tak nedílnou součástí současného daňového systému.

2.4.1 Vymezení zdanitelných důchodů

V souvislosti s pojetím osobní důchodové daně je nutné vymezit pojem zdanitelného důchodu, vzhledem k tomu, že poplatníci nepobírají pouze peněžní příjmy, ale i příjmy naturálního a jiného charakteru. Dle Musgraveho (1994, str. 306) by se měl důchod jako

měřítka zdaňované kapacity „široce vymezit jako celkový přírůstek osobního bohatství. Důchod by měl zahrnovat celý přírůstek bohatství, bez ohledu na to, zda je určitý přírůstek pravidelný nebo proměnlivý, očekávaný nebo nečekaný, realizovaný nebo nerealizovaný“. Také by se neměl rozlišovat způsob užití důchodu, tj. zda se uspoří nebo spotřebuje.

V souladu s výše uvedeným, by se dle Musgraveho nemělo ani rozlišovat, z jakého zdroje důchod pochází, ačkoli se v rámci důchodové daně přistupuje k jednotlivým zdrojům důchodu rozdílně, tzn. důchod mzdový by se měl zdaňovat méně přísně než důchod kapitálový.

Důchod je v tomto pojetí měřítkem schopnosti daňové úhrady a měl by být proto definován jako důchod reálný. Vzhledem k tomu, že důchodová daň postihuje změny v příjmech poplatníka za určité období, měl by pro zdanění být použit čistý důchod, tj. hrubý důchod upraven o zákonem stanovené náklady (výdaje). Tento způsob vymezení důchodu by měl dle daňové teorie postihnout i transfery, dary a dědictví, ačkoli v praxi jsou ze zdanitelného základu vyjmuty.

Problematická situace nastává v otázce implementace tzv. imputovaných důchodů. Příkladem imputovaného důchodu může být vlastnictví domu, naturální zaměstnanecké požitky (např. služební vozidlo) a zisky ze zaměstnaneckých požitků. Jak ovšem tvrdí Široký (2008, str. 163) „ve všech případech platí, že vyčíslit imputovaný důchod je nesnadné a takřka nemožné, a proto se do zdanitelného důchodu nezahrnuje“.

2.4.2 Vymezení zdanitelné jednotky

Volba zdanitelné jednotky a rozložení důchodů mezi nimi ovlivňuje daňové zatížení poplatníků. „Ačkoli by téměř každý považoval za spravedlivé, aby dvě domácnosti se stejnými celkovými příjmy platily stejnou daň, není tomu tak“, konstatuje Kubátová, Vítek (1997, str. 163). V praxi tak může nastat situace, že menší daň platí poplatníci ve svazku manželském než pokud je mzda zajištěna jen jedním z nich, ačkoli mzda zůstává neměnná.

V rámci daňové teorie je možné se setkat s dvojím pojetím zdanitelné jednotky, a to jednotky ve smyslu rodiny a ve smyslu výdělečně činného jedince. Pokud je rodina definována jako zdanitelná jednotka je třeba vymezit tři hlavní zásady z pohledu schopnosti daňové úhrady, např. viz Musgrave (1994, str. 335). Podle něj by měly jednotky se stejným důchodem a se stejným počtem členů platit stejnou daň. V rámci tohoto vymezení není důležité, zda důchod získal jednotlivec nebo více osob. V rámci druhé zásady by měla jednotka s menším počtem členů, ale se stejným důchodem, platit více než jednotka s větším

počtem členů. Důvodem je existence úspor z rozsahu. Pravidlo třetí vyplývá ze zásad progresu, tj. pro jednotky se stejným počtem členů by daň měla růst s růstem důchodu. „Systém, který uspokojí tato tři pravidla spravedlnosti, neovlivní rozhodování o manželství, ať už se jedná o jednoho výdělečně činného, nebo dva“, tvrdí Musgrave (1994, str. 336).

Ve většině zemí se uplatňuje zdanění individuální, tj. pojetí jednotky ve smyslu výdělečně činného jedince. Toto pojetí přináší větší výhody lidem s nižšími výdělky.

2.4.3 Sazby daně

Je-li vymezen zdanitelný základ a zdanitelná jednotka, je možné zjistit pomocí sazby daně, kolik má být na dani zaplacen. „Sazba daně je algoritmus, který umožňuje ze základu daně určit výši daně,“ viz. Kubátová (2009, str. 42). Daňová politika rozeznává různé typy daňových sazeb dle rozličných kritérií.

Sazby se dle typu dělí na jednotné a diferencované. Jednotná sazba je pro všechny druhy předmětu stejná. Diferencovaná sazba, typická pro osobní důchodovou daň, se liší podle druhu předmětu, popř. podle daňového subjektu. Podle jednotkového vyjádření je možné sazby daně dělit na pevné, tedy ty které jsou vyjádřeny ve fyzických jednotkách a sazby relativní, určené jako procento nebo podíl ze základu daně, který má hodnotový charakter.

Sazba relativní je nejčastěji progresivní nebo lineární. Progresivní sazba daně je konstruována tak, že roste s růstem základu daně. Sazba může být dále koncipována jako klouzavě progresivní, tzn. že „po překročení daňového pásma se vyšší sazbou zdaňuje jenom ta část základu, která překročí limit pásma, viz. Kubátová (2009, str. 42). Pokud však po překročení limitu vyšší sazbě daně podléhá celý základ daně, jedná se o tzv. stupňovitou progresi. Konstrukce klouzavě progresivní sazby daně je nejčastěji využívána u přímých daní, které zohledňují platební schopnost poplatníků, jelikož dle obecného chápání nejvíce naplňuje princip spravedlnosti.

Pokud je sazba daně stále stejná bez ohledu na výši základu daně, jedná se o sazbu lineární. Obvykle má podobu stanoveného procenta ze základu daně, které se nemění s velikostí základu daně.

Daňové sazby jsou předmětem diskusí většiny ekonomů a předmětem zájmu řady poplatníků. Dochází tak často k jejich srovnávání, ačkoli rozdílnost v určení daňového základu mohou zkreslovat daňovou povinnost jednotlivých poplatníků. „Tabulky daňových sazeb však mají přinejmenším psychologický význam na ty poplatníky, kteří z nich usuzují na

celkový charakter daně,“ viz. Kubátová (2009, str. 58). Srovnání sazeb osobní důchodové daně k lednu 2011 u vybraných států a komparace nejvyšších daňových sazeb z příjmů fyzických osob v zemích OECD v roce 2010 je uvedena v příloze 1 a v příloze 2. Rozdíly mezi jednotlivými zeměmi jsou značné. Obecně se však „daňové zatížení ve vyspělých zemích světa postupně přesouvá z přímých daní na nepřímé daně. V členských zemích OECD tak sazby daně z příjmů fyzických osob buď mírně klesají nebo se zvyšuje příjmové pásmo podléhající nižší sazbě daně“, viz [14]. Vývoj sazeb z příjmů v letech 1995 až 2010 je zobrazen rovněž v příloze 2, kde je patrná klesající tendence ve vývoji sazeb daně v zemích OECD.

2.4.4 Negativní důchodová daň

Dále je třeba definovat pojem negativní důchodové daně, jejíž koncept zasahuje nejen do daňového systému státu, ale i do státní politiky sociální podpory. Myšlenka negativní daně má podpořit pracovní úsilí u příjemců nižších důchodů. Právě v případě těchto skupin je totiž dnešní systém některých sociálních dávek mnohdy nastaven tak, že při pobírání některých dávek nesmí jedinec pracovat vůbec nebo existuje určitý limit, při jehož překročení ztrácí nárok na dávky. Při velmi nízkých výdělcích je tak pro jedince mnohdy „výhodnější“ nepracovat a zůstat plně závislý na sociálních dávkách.

V konceptu negativní důchodové daně by se každý přivýdělek měl projevit ve zvýšení čistého příjmu. Teorie negativní důchodové daně spočívá v tom, že se zákonem stanoví určitá mez a každý, jehož příjem tuto mez překročí odvede určité procento z rozdílu svého příjmu přesahující tuto stanovenou mez. Naopak poplatníci, jejichž příjem nedosahuje zákonem stanovené výše, obdrží určité procento z rozdílu, který jim chybí do výše stanovené meze.

V podmínkách lineární sazby daně je jeden z možných modelů negativní důchodové daně následující, viz. Kubátová (2003, str. 179)

$$Y_t = Y + \min - tY, \quad (2.1)$$

kde, \min je zákonem stanovená mez, t je sazba daně, Y je příjem před zdaněním a Y_t je celkový čistý příjem. Celkový příjem je dle vzorce rostoucí funkcí příjmu poplatníka před zdaněním.

Koncept negativní důchodové daně by měl nejen zvýšit motivaci poplatníků k pracovnímu úsilí, ale zároveň by snižoval dodatečné administrativní náklady související s poskytováním sociální podpory.

2.5 Přístupy k měření daňového zatížení

Z výše uvedeného je patrné, že je poměrně komplikované srovnávat daňové zatížení poplatníků prostřednictvím daňové sazby, která je pouze jednou proměnnou. Důležitá je také konstrukce daňových základů a stanovení výjimek a odpočtů. S ohledem na rozdílnou konstrukci daní v jednotlivých státech, bylo přistoupeno k měření daňového zatížení pomocí poměrových ukazatelů.

2.5.1 Ukazatele míry daňového zatížení

Podle charakteru vstupních údajů lze ukazatele rozdělit na makroekonomické, vycházející z makroekonomických údajů a mikroekonomické, opírající se o mikroekonomická data. Jedním ze základních ukazatelů umožňující mezinárodní srovnání v čase a prostoru je daňová kvóta. Dle Širokého (2008, str. 7) je ukazatel daňové kvóty „stanoven jako poměr celkových příjmů veřejného rozpočtu plynoucích z daní k hrubému domácímu produktu v běžných cenách. Aby dostatečně vyhovovala požadavkům srovnání, je poměr určen v procentech“.

Dle charakteru veřejných příjmů, které jsou ve výpočtu brány v úvahu, se rozlišuje daňová kvóta jednoduchá a složená. Jednoduchá daňová kvóta zahrnuje pouze ty příjmy, které se za daň označují, viz. 2.1. Složená daňová kvóta zohledňuje i příjmy z povinného pojištění na sociální a zdravotní pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Údaje o výši daňové kvóty pravidelně zveřejňuje OECD a EUROSTAT.

Výše daňové kvóty v zemích OECD v roce 2009 je součástí přílohy 3. Z grafického znázornění vyplývá, že se výše daňové kvóty v jednotlivých zemích OECD liší. Mezi země s nejvyšší daňovou kvótou patří země severní Evropy, tj. Dánsko (48,20%) a Švédsko (46,40%). Česká republika se dle výše daňové kvóty nachází zhruba v polovině vybraných států s kvótou 34,80%. Nejnižší daňové zatížení vykazuje U.S.A. (24,00%) a Mexiko (17,50%).

Daňové zatížení může být posuzováno i na mikroekonomické úrovni a usuzovat tak o daňovém zatížení jednotlivce. „Mikroekonomické ukazatele vycházejí z dat zjištěných pomocí simulačních modelů vybraných typů poplatníků, tyto modely jsou konstruovány pro zaměstnance s vybranými násobky průměrné mzdy a se zohledněním typu domácnosti, přičemž je respektována konkrétní legislativní úprava důchodové daně v dané zemi“, viz.[3]. Mikroekonomické ukazatele lze členit na absolutní a změnové. Mezi základní ukazatele absolutní, vycházející z mikroekonomických dat, se řadí ukazatel průměrné efektivní daňové

sazby, ukazatel průměrné osobní daňové sazby, ukazatel efektivní daňové sazby. Reprezentantem rozdílového ukazatele je ukazatel mezní efektivní daňové sazby.

Ukazatel průměrné efektivní daňové sazby je komplexním ukazatelem zohledňujícím interakci daňového a dávkového systému. Ve svém výpočtu zohledňuje jak osobní důchodovou daň, tak příspěvky na sociální zabezpečení placené zaměstnancem a sociální dávky jím obdržené. Ukazatel AETR lze vyčíslit dle vztahu

$$AETR = \frac{IT + SSC_{ES} - \sum SB}{GWE} \quad (2.2)$$

kde IT je osobní důchodová daň, $SSCES$ jsou příspěvky na sociální zabezpečení placené zaměstnancem, SB jsou sociální dávky získané poplatníkem a GWE jsou hrubé příjmy ze zaměstnání.

Ukazatel průměrné osobní daňové sazby nezohledňuje interakci se systémem sociálních dávek. Je vyjádřen vztahem

$$PATR = \frac{IT + SSC_{ES}}{GWE} \quad (2.3)$$

kde IT je osobní důchodová daň, $SSCES$ jsou příspěvky na sociální zabezpečení placené zaměstnancem a GWE jsou hrubé příjmy ze zaměstnání.

Ukazatel efektivní daňové sazby abstrahuje od plateb sociálního pojištění i výplaty sociálních dávek a zohledňuje vliv osobní důchodové daně. Vyčíslit lze dle vztahu

$$ETR = \frac{IT}{GWE} \quad (2.4)$$

kde IT je osobní důchodová daň a GWE jsou hrubé příjmy ze zaměstnání.

Ukazatel mezní efektivní daňové sazby, který je dán následujícím vztahem

$$METR = 1 - \frac{\Delta NEI}{\Delta GEI} \quad (2.5)$$

kde ΔNEI je změna čistého příjmu a ΔGEI je změna hrubého příjmu, přičemž se čistý příjem skládá z hrubých příjmů snížených o sociální a zdravotní pojistné a daň z příjmů a zvýšený o sociální dávky.

Výpočet udává o kolik se zvýší čistý příjem, tj. zvýší zaplacené daně a sníží sociální dávky, jestliže se hrubý příjem zvýší o jednotku. Na základě tohoto ukazatele je možné sledovat motivaci či demotivaci lidí zvyšovat si příjem vlastním přičiněním.

V případě, že výsledná hodnota ukazatele dosáhne nebo se přibližuje 100%, jedná se o tzv. past chudoby. Jedinci se v tomto případě finančně nevyplatí zvyšovat svoje pracovní úsilí, jelikož dochází k redukci sociálních dávek o stejnou částku, o kterou se navýšil čistý příjem. Pokud by hodnota ukazatele převýšila 100% jednalo by se o situaci, kdy se zvýšením hrubého příjmu klesá čistý příjem. V této situaci by bylo rovněž iracionální zvyšovat své pracovní úsilí. Dle mnoha autorů je za demotivující považována i hodnota ukazatele převyšující 50%. Naopak žádoucí je hodnota ukazatele METR v intervalu 30 až 50%.

2.5.2 Analýza citlivosti

Jednou z metod pro zkoumání vliv změn výchozích parametrů na výsledky řešení určité rozhodovací úlohy, v tomto případě na výsledky vybraných ukazatelů, je analýza citlivosti. Obecně lze syntetický ukazatel vyjádřit jako funkci dílčích ukazatelů, viz. [2].

$$U = f(F_1, F_2, \dots, F_n). \quad (2.6)$$

Citlivost ukazatele na první faktor je možno poté stanovit dvojím způsobem, a to jako hodnotu při změně faktoru,

$$U_{1+\alpha}^{F1} = f[(1 + \alpha) \times F_1, F_2, \dots, F_n], \quad (2.7)$$

případně jako přírůstek hodnoty vlivem změny faktoru,

$$\Delta U_{1+\alpha}^{F1} = U_{1+\alpha}^{F1} - U = f[(1 + \alpha) \times F_1, F_2, \dots, F_n] - U \quad (2.8)$$

kde α je relativní odchylkou, dle [2]. Odchylka α může nabývat kladných i záporných hodnot.

Na základě analýzy citlivosti je možné určit jak se změni vybrané ukazatele daňového zatížení při změně zadání a v jakém rozsahu. Cílem analýzy citlivosti je kvantifikovat dopady jednotlivých změn vybraných ukazatelů daňového zatížení. V souladu s cílem práce bude sledován vliv jednotlivých parametrů osobní důchodové daně.

Na základě zkoumání jednotlivých parametrů osobní důchodové daně a jejich kvantifikace může analýza citlivosti měnit pohled na celkové daňové zatížení poplatníka. Jistou nevýhodou analýzy citlivosti je to, že zkoumá jednotlivé vlivy izolovaně, ačkoli ve skutečnosti spolu většinou souvisí.

3 Popis změn v legislativní úpravě daně z příjmů fyzických osob

S účinností k 1.1.1993 byla zavedena daň z příjmů fyzických osob v České republice a nahradila tak dosavadní daň ze mzdy, daň z příjmů literární a umělecké činnosti a daň z příjmů obyvatelstva. Zakotvena je v zákoně č. 586/1992Sb., o daních z příjmů ve znění platném pro dané zdaňovací období. Postavení osobní důchodové daně v rámci daňového systému je zobrazeno v příloze 4.

Doposud největších změn doznal zákon o daních z příjmů v lednu 2008, kdy se místo progresivní sazby daně nově zavádí lineární sazba daně z příjmů fyzických osob ve výši 15%. V souvislosti s touto změnou dochází k rozšíření základu daně u fyzických osob o sociální a zdravotní pojištění hrazené zaměstnavatelem. Konkrétní legislativní úpravou zákona o dani z příjmů fyzických osob se bude zabývat následující kapitola včetně vymezení základních pojmů, tj. poplatník, předmět daně a základ daně. Nedílnou součástí legislativních úprav doznal i postup stanovení daňové povinnosti a její vypořádání.

3.1 Poplatníci daně

Podle zákona o daních z příjmů fyzických osob je poplatníkem daně z příjmů fyzická osoba. Zákon rozeznává dva druhy poplatníků dle původu příjmů a jejich zdanění.

První skupinu tvoří poplatníci s neomezenou daňovou povinností, tzv. rezidenti. Jedná se o poplatníky, kteří mají dle zákona daňovou povinnost, která se vztahuje nejen na příjmy plynoucí ze zdrojů na území České republiky, ale i na příjmy plynoucí ze zdrojů v zahraničí. Tito poplatníci mají na území České republiky bydliště nebo se zde obvykle zdržují, tzn. pobývají zde alespoň 183 dnů v příslušném kalendářním roce, bez ohledu na to, zda souvisle nebo v několika obdobích.

Poplatníci, kteří nespádají do první kategorie nebo ti, o nichž to stanoví mezinárodní smlouvy, jsou tzv. nerezidenti. Tedy ti, kteří mají daňovou povinnost, která se vztahuje jen na příjmy plynoucí ze zdrojů na území České republiky. Jinými slovy mají omezenou daňovou povinnost.

Zákon určuje i daňovou povinnost poplatníků, kteří se na území České republiky zdržují jen za účelem studia nebo léčení. Ti mají daňovou povinnost, která se vztahuje pouze na příjmy plynoucí ze zdrojů na území České republiky, bez ohledu na to, zda se zde obvykle zdržují.

3.2 Předmět daně

V souladu s výše uvedeným je fyzická osoba poplatníkem daně z příjmů fyzických osob, pokud má příjmy, které jsou předmětem daně. Za příjmy se dle zákona považují příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky, příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti, příjmy z kapitálového majetku, příjmy z pronájmu a ostatní příjmy. Uspořádání není náhodné, první dva druhy příjmů plynou z činnosti, zpravidla soustavné, další dva příjmy plynou z majetku a ostatní příjmy jsou všechny zbylé druhy příjmů, které nelze zařadit do zmíněných kategorií příjmů.

Příjmy ze závislé činnosti jsou příjmy ze současného nebo dřívějšího pracovněprávního, služebního nebo členského poměru, příjmy za práci členů družstev, společníků a jednatelů společností s ručením omezeným a komanditistů komanditních společností, a to i když nejsou povinni při výkonu práce pro družstvo nebo společnost dbát příkazů plátce a odměny členů statutárních orgánů, dále viz §6 zákona o daních z příjmů. Funkčními požitky se rozumí funkční platy a plnění poskytovaná v souvislosti se současným nebo dřívějším výkonem funkce, případně odměny za výkon funkce a plnění poskytovaná v souvislosti se současným nebo dřívějším výkonem funkce v orgánech obcí, státu, orgánech územní samosprávy, apod.

V této souvislosti se za příjem považuje nejen peněžní, ale i nepeněžní příjem a příjem dosažený směnou. Ocenění nepeněžních příjmů se uskutečňuje podle zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, pokud zákon o daních z příjmů nestanoví jinak.

Zákon vymezuje i příjmy, které se nepovažují za předmět daně, tzv. negativní vymezení předmětu daně. Předmětem daně tak zejména nejsou příjmy získané zděděním nebo darováním s výjimkou darů přijatých v souvislosti se zaměstnáním nebo podnikáním či jinou samostatně výdělečnou činností, úvěry a půjčky, s výjimkou příjmů věřitele z vrácené půjčky nebo úvěru, které nabyl postoupením pohledávky vzniklé na základě této půjčky nebo úvěru, příjmy z rozšíření nebo zúžení společného jmění manželů. Předmětem daně nejsou ani příjmy au pair, tedy osoby, která vypomáhá s domácími pracemi v zahraničí nebo na území České republiky a další. Veškeré příjmy zde zmíněné a uvedené v zákoně v §3 odst. 4 nepodléhají režimu daně z příjmů, avšak mohou být předmětem daně jiné.

Negativní vymezení daně je dále specifikováno u jednotlivých druhů příjmů. Tak se např. za příjmy ze závislé činnosti nepovažuje hodnota osobních ochranných pracovních prostředků, pracovních oděvů a obuvi nebo náhrady cestovních výdajů poskytované v souvislosti se zaměstnáním a jiné.

Zákon také definuje příjmy, které jsou předmětem daně, ale jsou od daně osvobozeny, tzn. daň se z nich nevybírám. Osvobození příjmů je často vázáno na splnění určitých podmínek případně má jisté limity. Nejrozsáhlejší výčet osvobozených příjmů včetně podmínek, za kterých jsou od daně osvobozeny, lze nalézt v §4 zákona o daních z příjmů, případně u jednotlivých druhů příjmů v souvislosti s určením dílčího základu daně, a to u příjmů ze závislé činnosti v §6 odst. 9 a u ostatních příjmů v §10 odst.3. Důvodem pro osvobození podle §4 je zejména prodej rodinného domu nebo bytu, pokud v něm prodávající měl bydliště nejméně po dobu dvou let bezprostředně před prodejem, případně v něm prodávající měl bydliště kratší dobu, ale současně použije získané prostředky na uspokojení bytové potřeby. Dále se jedná například o příjmy z dávek sociální péče, dávek pomoci v hmotné nouzi a dávek státní sociální podpory, některé výhry a náhrady škod.

U příjmů ze závislé činnosti jsou dále osvobozena nepeněžní plnění vynaložená zaměstnancem na odborný rozvoj zaměstnanců, související s předmětem zaměstnavatele, hodnota stravování, která je poskytována jako nepeněžní plnění zaměstnavatelem, za určitých podmínek hodnota přechodného ubytování a další.

Příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob, jsou záměrně rozděleny do pěti kategorií, jelikož se dle druhů zahrnují do jednotlivých dílčích základů daně a ty jsou poté podkladem pro zjištění a tvorbu celkového základu daně.

3.3 Základ daně

Celkový základ daně je definován jako částka, o kterou příjmy plynoucí poplatníkovi ve zdaňovacím období, zde kalendářní rok, přesahují výdaje prokazatelně vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení. Vzhledem k tomu, že poplatník pobírá různé druhy příjmů je schéma základu daně z příjmů poměrně složité. „Všechny příjmy jsou rozděleny do několika odděleně posuzovaných částí, tj. do pěti dílčích daňových základů“, viz. (Vančurová, Láchová, 2006, str. 111). Dle zákona o daních z příjmů platí pro jednotlivé druhy příjmů zahrnované do dílčích základů určité odchylky a specifika. Jednotlivé dílčí základy se liší ve způsobu započtení ztráty, ve stanovení osvobozených příjmů (viz.3.2), v povinnosti podávat daňové přiznání a také v možnosti uplatnění výdajů.

Jediným výdajem, který bylo možné u příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků do roku 2007 uplatnit, byly zaplacené příspěvky sociálního pojištění. Tento výdaj již není možné od roku 2008 uplatnit a se změnou zákona dále dochází k navýšení základu daně o zaplacené pojistné na sociální zabezpečení placené zaměstnavatelem.

Příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti dle §7 a příjmy z pronájmu dle §9 se snižují o výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení. Příjmy z kapitálového majetku dle §8 není možné snížit o výdaje. Příjmy ostatní dle §10 je možné snížit o výdaje prokazatelně vynaložené na jejich dosažení.

Pokud je možné výdaj uplatnit, je třeba znát rozsah uplatnění. Přípustné hodnoty jednotlivých dílčích základů daně z příjmů fyzických osob a tvorba základu daně je zřejmá z Obr. 3.1.

Obr. 3.1 Přípustné hodnoty jednotlivých dílčích základů daně z příjmů fyzických osoba tvorba základu daně

Dílčí základ daně z příjmů z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti (§7)	+: 0; -
Dílčí základ daně z příjmů z pronájmu (§9)	+: 0; -
Dílčí základ daně z příjmů z kapitálového majetku (§8)	+: 0
Dílčí základ daně z ostatních příjmů (§10)	+: 0
Σ dílčích základů daně dle §7 - §10	+: 0; -
○ Je-li Σ dílčích základů daně (§7 - §10) < 0 pak vznikla daňová ztráta a dochází k převodu do dalších let	0
○ Je-li Σ dílčích základů daně (§7 - §10) ≥ 0	+: 0
Dílčí základ daně z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků (§6)	+: 0
Základ daně (Σ Dílčích základů daně §6 - §10) za dané období	+: 0

Zdroj: Vančurová, A., Láčková, A. Daňový systém ČR 2006 aneb učebnice daňového práva, 2006

Z obrázku je patrné, že dílčí základ daně z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti a dílčí základ daně z pronájmu může nabývat kladných, nulových i záporných hodnot. Přípustná hodnota dílčího základu daně z kapitálového majetku a dílčího základu daně z ostatních příjmů je kladná případně nulová. Je-li po sečtení uvedených dílčích základů, tzn. s výjimkou dílčího základu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, suma dílčích základů daně menší než nula, vzniká daňová ztráta. Daňovou ztrátu nebo její část, kterou nelze uplatnit při zdanění příjmů v příslušném zdaňovacím období lze dle zákona převést do následujících zdaňovacích období, nejdéle však v pěti zdaňovacích obdobích následujících bezprostředně po zdaňovacím období, za které se daňová ztráta vyměňuje.

Suma dílčích základů daně, s výjimkou dílčího základu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, může nabývat také kladných případně nulových hodnot.

Celkový základ daně je poté součtem výše uvedených hodnot a kladných případně nulových hodnot dílčího základu daně z příjmů fyzických osob a funkčních požitků. V případě daňové ztráty se k zápornému výsledku sumy dílčích základů nepřihlíží a pro stanovení základu daně je dále také počítáno s nulovou hodnotou.

Některé druhy příjmů se nezahrnují do dílčích základů daně, ale tvoří samostatný základ daně. Tyto příjmy se zdaňují zvlášť prostřednictvím zvláštní sazby daně srážkou u zdroje. Mezi příjmy vstupující do samostatného základu daně patří např. mzdy od dalšího zaměstnavatele, pokud hrubá mzda nepřesahuje částku 5 000 Kč za měsíc, příjmy plynoucí fyzickým osobám z výher a cen v loteriích, v reklamních soutěžích a reklamním slosování, nejsou-li osvobozeny, příjmy autorů za příspěvky do novin, časopisů, rozhlasu a televize do výše 7 000 Kč od jednoho plátce, dividendy či úroky z dluhopisů a směnek a další.

3.4 Sazba daně

Prostřednictvím sazby daně se ze základu daně sníženého o nezdanitelnou část základu daně a o odčitatelné položky vypočte daňová povinnost poplatníka. Nezdanitelné části základu daně jsou vymezeny v §15 a položky odčitatelné od základu daně jsou vymezeny §34. V rámci legislativních změn daně z příjmů fyzických osob v České republice je především patrný přechod od klouzavě progresivní sazby daně po zavedení sazby lineární v roce 2008. Do uvedeného roku však také dochází k úpravám ve výši sazeb daně, šíři a počtu daňových pásem. Vývoj daňových pásem a sazeb daně z příjmů fyzických osob je uveden v příloze 5.

Z přílohy je patrné, že v průběhu let 1999 až 2007 dochází k úpravám v šíři daňových pásem. V roce 1999 se snížil počet daňových pásem z původních pěti na čtyři (do roku 2007). V souvislosti se snižováním daňových pásem dochází k úpravě hraničních hodnot pro vstup do nejvyššího daňového pásma, a to z 1 104 000 Kč v roce 1999 na 331 200 Kč v roce 2006 (platné i v roce 2007). Současně dochází ke snižování nejvyšší mezní sazby daně, a to v roce 1999 (40%) a v roce 2000 (32%). Nejnižší mezní sazba daně (15%) zůstala nezměněna do roku 2006 a v následujících dvou letech dochází k úpravě v její výši (12%). Daňové pásmo s nejnižší daňovou sazbou se rozšiřovalo v letech 1999, 2001 a 2006.

K největší změně ve výpočtu daně dochází od roku 2008, kdy již není uplatňován systém klouzavě progresivní sazby daně, ale je zavedena lineární sazba daně ve výši 15%. Tzn. dosavadní úprava nejnižší mezní sazby daně ve výši 12% byla účinná jen po období dvou let. Zvýšení sazby daně mělo být redukováno s účinností k 1.1.2009 na 12,5% a zvýšení

mělo představovat půl procenta. K této legislativní úpravě nedošlo a zvýšená sazba daně je kompenzována výrazně vyššími částkami slev na dani. Dalším aspektem reformy je snížení daňové sazby pro vysokopříjmové poplatníky, jejichž příjem je zdaňován 15%, namísto původních 32%.

3.5 Postup stanovení daňové povinnosti

Prostřednictvím sazby daně se ze základu daně sníženého o nezdanitelnou část základu daně a o odčitatelné položky vypočte daňová povinnost poplatníka. Daňová povinnost není fakticky zákonem definována. Právní předpisy formulují pouze vznik daňové povinnosti, a to okamžikem, kdy nastaly skutečnosti, které jsou podle zákona předmětem daně, nebo skutečnosti tuto povinnost zakládající, tzn. že u daně z příjmů vzniká daňová povinnost okamžikem dosažení zdanitelného příjmu.

V rámci stanovených let 1999 až 2010 je možné sledovat čtyři různé způsoby stanovování daně poplatníka. Výpočet daňové povinnosti v letech 1999 až 2007 v podmínkách klouzavé progresse je uveden v příloze 6. Z přílohy je patrné, že se základ daně vždy upravuje o nezdavitelné část základu daně a odčitatelné položky od základu daně. Odčitatelné položky od základu daně jsou definovány v §34 a řadí se zde především daňová ztráta (viz. 1.3). Nezdavitelné části základu daně jsou vymezeny v §15 a dle současné legislativy lze základ daně především snížit o hodnotu darů poskytovaných obcím, krajům, organizačním složkám státu a právnickým osobám se sídlem na území České republiky, a to na financování vědy a vzdělání, kultury, školství apod. V úhrnu však lze odečíst nejvýše 10% ze základu daně. Nově lze ustanovení použít i pro dary poskytnuté právnickým nebo fyzickým osobám se sídlem nebo bydlištěm na území jiného členského státu Evropské unie, Norska nebo Islandu, pokud příjemce daru a účel daru splňuje zákonem stanovené podmínky.

V souvislosti s novelou č.545/2005 Sb., zákona o daních z příjmů dochází od ledna 2006 k nahrazení některých nezdavitelných částí základu daně slevou na dani dle § 35ba odst.1., a to slevou na poplatníka, na manželku, na plný nebo částečný invalidní důchod, na průkaz ZTP/P a slevou na studenta. Přehled nezdavitelných částí základu daně a slev na dani v letech 1999 až 2010 je zachycen v příloze 6. Slevy na dani jsou zákonem vymezené částky, o které se snižuje již vypočtená daň, nikoli základ daně, jak tomu bylo v případě nezdavitelných částí. Slevu na dani podle §35ba může poplatník uplatnit maximálně do výše vypočtené daně.

V této souvislosti může poplatník nově uplatnit kromě slev na dani i tzv. daňové zvýhodnění dle §35c. Daňové zvýhodnění může poplatník uplatnit na vyživované dítě žijící s ním v domácnosti, které je nezletilé, případně zletilé připravující se soustavně na budoucí povolání do věku 26 let nebo se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání s ohledem na zdravotní stav a zároveň se jedná o dítě vlastní, osvojené, náhradní péči, dítě druhého z manželů, případně vnuk nebo vnučka, jehož rodiče nemají příjmy, ze kterých by mohli slevu na dani uplatnit. Daňové zvýhodnění lze uplatnit formou slevy na dani, daňového bonusu případně kombinací slevy na dani a daňového bonusu. V případě daňového bonusu bude daňová povinnost poplatníka nižší než nárok na daňové zvýhodnění a vzniklý rozdíl mezi daňovým zvýhodněním a daňovou povinností bude poplatníkovi vyplacen.

Nejrozsáhlejší změnou ve výpočtu daně v podmínkách České republiky je zavedení lineární sazby daně ve výši 15% a současně dochází k rozšíření základu daně z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků o částku odpovídající pojistnému na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistnému na všeobecné zdravotní pojištění, které je povinen platit zaměstnavatel. Výslednou daň je rovněž možno snížit o slevy na dani.

V souvislosti se stanovením daňové povinnosti je třeba zmínit, že jsou příjmy poplatníků nejen zatíženy daní, ale i povinnými příspěvky na sociální a zdravotní pojištění. V rámci legislativních změn v roce 2009 byl v podmínkách České republiky zaveden maximální vyměřovací základ pro odvod pojistného. V roce 2009 činil maximální vyměřovací základ 1 130 640 Kč, tj. 48násobek průměrné měsíční mzdy v národním hospodářství. V roce 2010 došlo k výraznému zvýšení stropu pro platbu sociálního i zdravotního pojištění, a to na maximální vyměřovací základ ve výši 1 707 048 Kč, tj. 72 násobek průměrné měsíční mzdy v národním hospodářství. Pokud zaměstnanec v průběhu roku dosáhne stanovené hranice, není již povinen ze mzdy hradit sociální a zdravotní pojištění.

3.6 Vypořádání daňové povinnosti

S účinností od 1.1.2011 vstoupil v platnost nový daňový řád, který nahrazuje dosud platnou správu daní a poplatků. Podle něj je daňový subjekt povinen sám daň vyčíslit v řádném daňovém přiznání.

Daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob je povinen podat poplatník, jehož celkové roční příjmy, které jsou předmětem uvedené daně, přesahují částku 15 000 Kč. Do této částky se nezapočítávají příjmy osvobozené od daně a příjmy, z nichž je daň vybírána

srážkovou daní. Daňové přiznání je povinen podat i poplatník, jehož roční příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob, nepřesáhly částku 15 000 Kč, ale vykazuje daňovou ztrátu (viz. 3.3) a ten jehož příjmy ze závislé činnosti a z funkčních požitků ze zdrojů na území České republiky plynou od více plátců současně a byla z nich sražena záloha na daň.

Daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob není povinen podat poplatník, jehož příjmy ze závislé činnosti a z funkčních požitků plynou od jednoho nebo postupně více plátců, u nichž poplatník podepsal na dané zdaňovací období Prohlášení poplatníka daně z příjmů a současně neměl vyjma příjmů osvobozených od daně a příjmů, z nichž je daň vybírána srážkou zvláštní sazbou daně, příjmy dle §7 až §10 vyšší než 6 000 Kč.

V poslední den lhůty pro podání řádného daňového přiznání je splatná daň z příjmů fyzických osob, tj. do tří měsíců po uplynutí zdaňovacího období, případně do 6 měsíců po uplynutí zdaňovacího období, je-li daňové přiznání zpracováváno daňovým poradcem, tj. dle daňového řádu do 1. dubna, případně do 1. července. Za den platby se považuje den, kdy byla daň připsána na účet správci daně, případně den, kdy úřední osoba platbu převzala, je-li daň prováděna v hotovosti.

Nejčastějším způsobem úhrady daně z příjmů fyzických osob je prostřednictvím záloh, které se platí v průběhu zálohového období. Zálohové období je dle §38a období od prvního dne následujícího po uplynutí posledního dne lhůty pro podání daňového přiznání za minulé zdaňovací období do posledního dne lhůty pro podání daňového přiznání v následujícím zdaňovacím období. Při stanovení výše a periodicity se vychází z poslední známé daňové povinnosti. „Poslední známá daňová povinnost je ta výše daně, která byla naposledy pravomocně vyměřena a pro výpočet záloh potom i výše daně, kterou si poplatník vypočetl v daňovém přiznání“, viz. (Vančurová, Láchová, 2006, str. 153). Výše a četnost záloh na daň z příjmů fyzických osob podle poslední známé daňové povinnosti je znázorněna v příloze 7.

Pro převážnou část poplatníků je nejvýznamnějším příjmem příjem ze závislé činnosti a funkčních požitků. Poplatník s příjmy ze závislé činnosti je označován jako zaměstnanec, plátce příjmu jako zaměstnavatel. Pro výpočet záloh ze závislé činnosti je rozhodující, zda zaměstnanec podepsal tzv. Prohlášení poplatníka daně z příjmů fyzických osob k příjmům ze závislé činnosti a funkčním požitkům. Algoritmus výpočtu záloh na daň z příjmů ze závislé činnosti v případě podepsání prohlášení je znázorněn v příloze 7. Z přílohy je patrné, že k zásadní změně při výpočtu daňové povinnosti došlo v roce 2008, kdy se již úhrn příjmů nesnižuje o poplatníkem zaplacené pojistné na zdravotní a sociální pojištění, ale dochází ke zvýšení příjmů o povinné pojistné zaplacené zaměstnavatelem za poplatníka. Základ pro

výpočet zálohy se zaokrouhluje do 100Kč na celé koruny nahoru a nad 100Kč na celé stokoruny nahoru a vynásobí se příslušnou daňovou sazbou platnou pro dané zdaňovací období. Vypočtenou zálohu plátce daně sníží o prokázanou částku slevy na dani podle §35ba a následně o prokázanou částku měsíčního daňového zvýhodnění.

Zálohu je povinen odvádět i poplatník, který nepodepsal prohlášení k dani, jehož příjmy u téhož zaměstnavatele přesahují za kalendářní měsíc částku 5 000Kč. Poplatníci, kteří rovněž nepodepsali prohlášení k dani, ale jejich příjmy u téhož zaměstnavatele jsou nižší než výše uvedená částka 5 000Kč, zálohy neodvádějí a odvod daně je zajištěn srážkou daně. Srážku daně z příjmů podle zvláštní sazby daně je povinen provést plátce daně při výplatě, poukázání nebo připsání úhrady a sraženou daň odvést do konce kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, ve kterém byl povinen provést srážku. Plátce daně je také povinen podat hlášení a vyúčtování o svém postupu při vybírání nebo sražení daně vybírané srážkou. Vyúčtování je plátce daně povinen podat do 4 měsíců po uplynutí kalendářního roku.

U poplatníka, který u plátce nepodepsal prohlášení k dani, se při výpočtu nepřihlíží k měsíční slevě na dani podle §35ba a k měsíčnímu daňovému zvýhodnění. K nezdanitelným částkám ze základu daně podle §15 a ke slevě na dani podle §35ba přihlédne plátce daně až při ročním zúčtování záloh a daňového zvýhodnění za zdaňovací období v případě, že poplatník, který ve zdaňovacím období pobíral mzdu pouze od jednoho nebo více plátců daně postupně a současně podepsal u těchto plátců prohlášení k dani. V této situaci může poplatník požádat svého posledního zaměstnavatele o provedení ročního zúčtování daňových záloh, a to nejpozději do 15. února po uplynutí zdaňovacího období. Výpočet daně a roční zúčtování záloh a daňového zvýhodnění provede plátce daně nejpozději do 31. března.

Nepožádá-li poplatník o roční zúčtování záloh a daňového zvýhodnění, je sraženými zálohami ze mzdy jeho daňová povinnost splněna, pokud není povinen podat daňové přiznání (viz. výše).

4 Posouzení dopadu změn v osobní důchodové dani na vybrané typy poplatníků

V této části bude analyzován dopad legislativních změn daně z příjmů fyzických osob na vybrané skupiny poplatníků. Analýza bude provedena pomocí mikroekonomických ukazatelů, a to efektivní sazby daně, průměrné osobní sazby daně a průměrné efektivní sazby daně, včetně analýzy citlivosti.

V úvodu kapitoly bude definována modelová domácnost a formulovány zjednodušující předpoklady. Úvodní část bude věnována výpočtu skutečné daňové povinnosti jednotlivých skupin poplatníků v letech 1999 až 2010, a to při různých úrovních příjmů a při respektování platných legislativních podmínek. Následně bude zafixována výše průměrného měsíčního příjmu poplatníka, pro názornější zjištění dopadu legislativních změn v osobní důchodové dani. Dále bude provedena citlivostní analýza, na základě které bude možné určit vliv změnových parametrů pro výpočet osobní sazby daně, kterými jsou nezdánitelné části základu daně, sazby daně a slevy na dani. V rámci úplnosti bude analýza citlivosti doplněna o ukazatel mezní efektivní daňové sazby, který ve svém výpočtu zohledňuje nejen změnu daňového, ale i dávkového systému.

4.1 Analýza modelové domácnosti a specifikace použitých zdrojů

Modelovou domácnost tvoří rodina s jedním členem lišící se počtem nezaopatřených dětí. Rodinné situace byly vybrány subjektivně, se zohledněním ztížených podmínek samoživitele. V úvahu jsou brány následující typy domácností:

- A) jedna osoba bez dětí, uplatňující slevu či nezdánitelnou část základu daně na poplatníka,
- B) jedna osoba se dvěma dětmi (8 a 10 let), uplatňující slevu či nezdánitelnou část základu daně na poplatníka a na vyživované dítě.

Domácnost bude analyzována v závislosti na rozdílné výši příjmů, v závislosti na časovém hledisku a rozdílné výchozí sociální situaci. Pro výpočet je použita průměrná hrubá měsíční mzda v České republice za daný rok pro období let 1999 až 2010, a to v intervalu 0 až 500%. Rodina má nárok jen na sociální dávky, které jsou testovány na základě příjmové situace poplatníka a dávky sociální potřebnosti, pokud k nim vznikne nárok. Rodina žije v obci s více než 100 tisíci obyvateli a platí nájemné ve výši 5tis. Kč měsíčně. Děti jsou zcela zdravé.

Při výpočtech byly přijaty následující zjednodušené předpoklady:

- poplatník má příjmy pouze ze závislé činnosti, které jsou definovány v §6 zákona o daních z příjmů,
- platí daň z příjmů fyzických osob každý měsíc, neuvažuje se s ročním zúčtováním,
- při výpočtu daně z příjmů fyzických osob jsou uvažovány pouze standardní odčitatelné částky/slevy na dani,
- nárok na dávky a jejich výše je odvozována na základě příjmu domácnosti za uplynulý měsíc,
- domácnost má nárok jen na ty dávky, které jsou testovány na základě příjmové situace,
- výdaje na bydlení jsou rovny normativním nákladům,
- domácnost se snaží o zvýšení příjmu svým vlastním přičiněním.

Zjednodušující předpoklady nemají podstatný vliv na hodnotu zkoumaných ukazatelů a odchylky nemají vliv na tendenci ve vývoji dávek.

4.2 Analýza vývoje skutečné daňové povinnosti pomocí vybraných ukazatelů

Za předpokladu, že již je definována modelová domácnost a zjednodušující předpoklady, lze v rámci následující části vyčíslit skutečnou daňovou povinnost poplatníka při různých úrovních příjmů ve sledovaných letech 1999 až 2010.

Testovaným poplatníkem je výše uvedený bezdětný jedinec pobírající průměrnou mzdu za daný rok, a to v intervalu 0,5 až 5ti násobku průměrného příjmu v České republice. Při výpočtu daňové povinnosti je plně respektována legislativní úprava sledovaných let. Výsledky daňové povinnosti poplatníka jsou zachyceny v tabulce 4.1, včetně hrubé a čisté mzdy.

Tabulka je záměrně barevně rozlišena dle jednotlivých daňových pásem a sazeb daně. Interpretaci vypočtených hodnot je nutno provést pro dvě relativně samostatná období, a to pro období let 1999 až 2007 kdy byla v České republice uplatňována klouzavě progresivní sazba daně a pro období 2008 až 2010 kdy je zavedena lineární sazba daně ve výši 15%.

Komparace a shodná interpretace v rámci těchto dvou období není možná, jelikož dochází k rozdílnému způsobu výpočtu daňové povinnosti a při výpočtu se vychází z jiného daňového základu.

V podmínkách klouzavé progrese je patrné modré stínování. Tmavější odstín modré je použit vždy pro znázornění vyššího daňového pásma. Výsledná daňová povinnost v podmínkách lineární sazby daně je znázorněna bílou barvou.

Tab. 4.1. Přehled skutečné daňové povinnosti u testovaného poplatníka v letech 1999-2010

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
0,5	Hrubá mzda	6399	6797	7375	7956	8453	9013	9470	10079	10811	11780	12876	11655
	Daň	375	420	495	570	645	720	780	468	540	330	525	285
	Čistá mzda	5224	5527	5958	6391	6751	7166	7506	8351	8919	9978	10935	10088
1	Hrubá mzda	12797	13594	14750	15911	16905	18025	18940	20158	21621	23560	25752	23309
	Daň	1215	1335	1505	1705	1885	2085	2245	2056	2351	2715	3120	2625
	Čistá mzda	9982	10560	11401	12217	12907	13687	14328	15582	16567	17900	19799	18120
1,5	Hrubá mzda	19196	20391	22125	23867	25358	27038	28410	30237	32432	35340	38628	34964
	Daň	2315	2515	2785	3105	3410	3760	4060	4226	4757	5100	5700	4965
	Čistá mzda	14481	15327	16574	17778	18778	19898	20799	22231	23621	25823	28679	26153
2	Hrubá mzda	25594	27188	29500	31822	33810	36050	37880	40316	43242	47120	51504	46618
	Daň	3550	3900	4310	4810	5260	5791	6303	6965	7797	7485	8295	7305
	Čistá mzda	18845	19890	21503	23034	24324	25753	26842	28312	30040	33745	37544	34185
2,5	Hrubá mzda	31993	33958	36875	39778	42263	45063	47350	50395	54053	58900	64380	58273
	Daň	4950	5417	6015	6847	7551	8319	8959	9781	10805	9870	10875	9645
	Čistá mzda	23043	24320	26251	27958	29429	31111	32472	34315	36491	41668	46423	42218
3	Hrubá mzda	38391	40782	44250	47733	50715	54075	56820	60474	64863	70680	77256	69927
	Daň	6665	7337	8095	9055	9919	10847	11615	12629	13845	12255	13470	12000
	Čistá mzda	26927	28347	30624	32711	34457	36469	38103	40286	42910	49590	55288	50235
3,5	Hrubá mzda	44790	47579	51625	55689	59168	63088	66290	70553	75674	82460	90132	81582
	Daň	8457	9225	10175	11295	12287	13375	14271	15445	16885	14640	16050	14340
	Čistá mzda	30734	32407	34997	37432	39485	41827	43733	46289	49329	57513	64167	58268
4	Hrubá mzda	51188	54376	59000	63644	67620	72100	75760	80632	86484	94240	103008	93236
	Daň	10249	11145	12223	13535	14623	15903	16927	18261	19893	17025	18645	16680
	Čistá mzda	34541	36434	39402	42154	44545	47185	49363	52292	55781	65435	84363	66300
4,5	Hrubá mzda	57587	61173	66375	71600	76073	81113	85230	90711	86484	106020	115884	104891
	Daň	12041	13033	14303	15743	16991	18431	19583	21077	19893	19410	21225	19020
	Čistá mzda	38347	40493	43775	46907	49572	52542	54993	58295	55781	73358	94659	74333
5	Hrubá mzda	63985	67970	73750	79555	84525	90125	94700	100790	108105	117800	128760	116545
	Daň	13833	14953	16351	17983	19359	20927	22207	23893	25941	21795	23820	21360
	Čistá mzda	42154	44521	48180	51628	54600	57932	60656	64298	68651	81280	104940	82365

Zdroj: Vlastní zpracování

V průběhu let 1999 až 2007 dochází k úpravám v šíři daňových pásem. Ke snižování nejvyšší mezní sazby daně dochází roku 1999 (40%) a 2000 (32%). Nejnižší mezní sazba daně (15%) zůstala nezměněna do roku 2006 a v následujících dvou letech dochází k úpravě v její výši (12%). Daňové pásmo s nejnižší daňovou sazbou se rozšiřovalo v letech 1999, 2001 a 2006. Významnou legislativní úpravou bylo nahrazení nezdánitelné části základu daně na poplatníka a nezdánitelné části základu daně na dítě slevou na dani v roce 2006. K největší změně ve výpočtu daně dochází od roku 2008, kdy je zavedena lineární sazba daně. Společně s přihlédnutím k faktu, že každoročně dochází ke zvyšování průměrné hrubé měsíční mzdy, měly jednotlivé úpravy vliv na daňovou povinnost testovaného poplatníka a změny jsou patrné ve výše uvedené tabulce. Jedinou změnu, kterou není možné v rámci testovaného intervalu vypočítat, je snížení počtu daňových pásem z původních pěti na čtyři, ke kterému

dochází v roce 1999 (platné do roku 2007). Změna by v tabulce byla viditelná až při 847 násobku průměrné hrubé měsíční mzdy daného roku.

V rámci tabulky 4.1. byl sledován dopad legislativních změn na úroveň čisté mzdy testovaného poplatníka. V následující části bude sledován dopad legislativních změn na vývoj ukazatelů míry daňového zatížení pro vybrané skupiny daňových poplatníků.

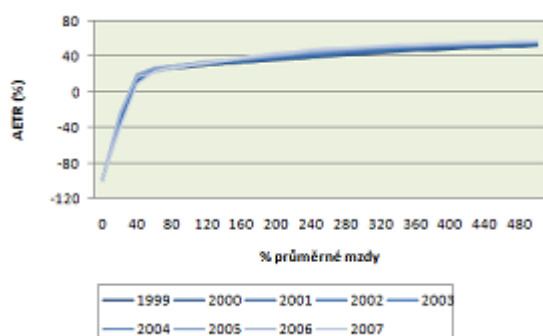
Získané hodnoty ukazatelů budou posouzeny dle rozdílné výše příjmů poplatníků, dle časového hlediska a v závislosti na výchozí sociální situaci. Při výpočtu je plně respektována legislativní úprava sledovaných let 1999 až 2010, a to jak u konstrukce daně z příjmů, tak u konstrukce sociálních dávek, s přihlédnutím na zjednodušující předpoklady (viz. 4.2). Hodnoty ukazatele byly vyčísleny pro příjmy v intervalu 0 až 500% průměrné hrubé mzdy daného roku. Uvažuje se s poplatníkem bezdětným a poplatníkem se dvěma vyživovanými dětmi (viz. 4.1).

Porovnání skutečného daňového zatížení bude zobrazeno graficky ve dvou relativně samostatných obdobích, a to klouzavě progresivní sazby daně a lineární sazby daně. V rámci matematického zpracování budou změny ukazatelů konstruovány při zvýšení hrubého měsíčního příjmu o 5% a graficky prezentovány o 40% průměrné hrubé měsíční mzdy. Barevné grafické stínování umožní lépe identifikovat změny vývoje ukazatele v jednotlivých sledovaných letech. Analýza bude strukturována od nejkompexnějšího ukazatele průměrné efektivní daňové sazby.

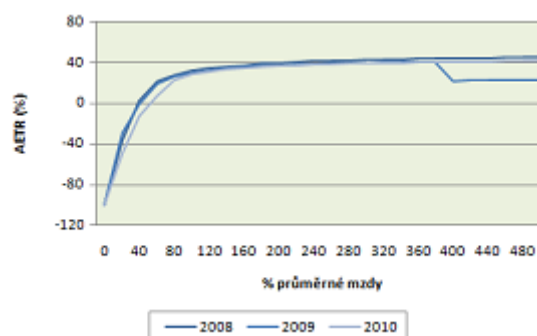
4.2.1 Vývoj skutečné průměrné efektivní daňové sazby u vybraných poplatníků

Hodnoty ukazatele skutečné průměrné efektivní daňové sazby jsou vyčísleny dle vztahu 2.2 a ve svém výpočtu zohledňují jak pojistné na sociální pojištění placené zaměstnancem, tak součet sociálních dávek jím obdržенých. Jedná se o ukazatel zohledňující specifikaci a interakci daňového a dávkového systému.

Obr.4.1 Vývoj ukazatele AETR pro bezdětného poplatníka v letech 1999 – 2007

Obr. 4.2 Vývoj ukazatele AETR pro bezdětného poplatníka v letech 2008 – 2010

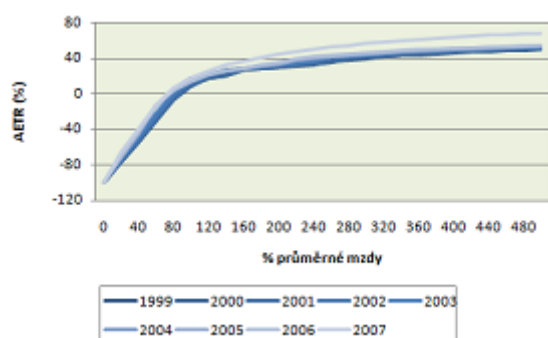

Zdroj: Vlastní zpracování

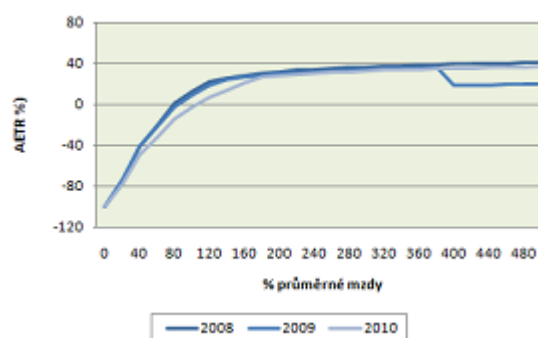
Vývoj skutečné průměrné efektivní daňové sazby má s rostoucím příjmem rostoucí charakter. Výjimku představují hodnoty ukazatele roku 2009 pro vysokopříjmové poplatníky, kdy byl zaveden strop pro odvod pojistného ve výši 48násobku průměrné mzdy. Ke snížení hodnot ukazatele AETR dochází v průběhu let 2006 až 2009 u poplatníka s nízkými příjmy, kdy byly zrušeny nezdanitelné části základu daně a zavedeny byly slevy na dani. Sleva na dani z titulu odpočtu na poplatníka nemá charakter daňového zvýhodnění. V důsledku tohoto způsobu snížení daňové povinnosti poplatníci s nízkými příjmy neodvedou do určité výše příjmu žádnou daň. Vlivem zvyšování částek slev na dani se dále tato hranice posunuje. Zatímco v roce 2006 bezdětný poplatník neodvede žádnou daň do výše 28% z průměrné hrubé měsíční mzdy ve výši 20 158 Kč, tzn. do měsíčního příjmu ve výši 5 644 Kč, v roce 2010 neodvádí daň do 44% z průměrné hrubé měsíční mzdy ve výši 23 309, tj. do měsíčního příjmu ve výši 10 256 Kč.

Aby byla možná komparace v rámci rozdílné sociální situace je v následujícím grafickém zpracování sledován vývoj ukazatele pro poplatníka s dvěma vyživovanými dětmi.

Obr.4.3 Vývoj ukazatele AETR pro poplatníka s vyživovanými dětmi v letech 1999 – 2007

Obr.4.4 Vývoj ukazatele AETR pro poplatníka s vyživovanými dětmi v letech 2008 – 2010

Zdroj: Vlastní zpracování

Vývoj průměrné efektivní daňové sazby má s rostoucím příjmem rostoucí charakter. Výjimkou jsou hodnoty roku 2009, kdy při překročení stropu pro odvod pojistného začíná efektivní zdanění klesat. Ke zvýšení hodnot ukazatele AETR dochází v roce 2007, kdy vstupuje v platnost nový zákon o životním minimu, jehož výše se pro poplatníky snižuje a odráží do výše poskytovaných příspěvků, jejichž konstrukce je téhož roku také upravena. Roku 2006 byly zrušeny nezdanitelné části základu daně a zavedeny byly slevy na dani. Daňové zvýhodnění na dítě lze uplatnit formou slevy na dani, daňového bonusu a kombinací slevy na dani a daňového bonusu. V případě daňového bonusu bude daňová povinnost

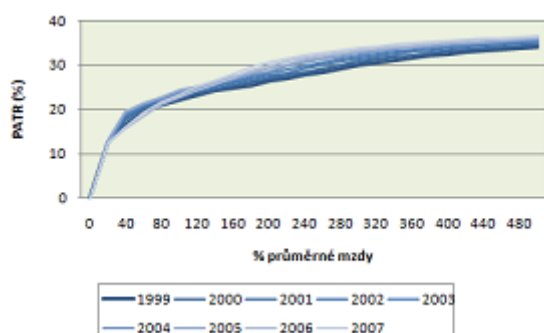
poplatníka záporná a vzniklý rozdíl mezi daňovým zvýhodněním a daňovou povinností bude poplatníkovi vyplacen.

V roce 2010 důsledkem daňového zvýhodnění na každé vyživované dítě ve výši 967Kč (na dvě děti tedy 1934Kč) neodvede bezdětný poplatník na dani žádnou částku do 88% průměrné hrubé měsíční mzdy ve výši 23 309Kč, tj. do výše 20 512Kč. V komparaci s bezdětným poplatníkem je hodnota ukazatele AETR pro stejnou úroveň příjmu ve většině případů na nižší úrovni. Další odchylky ve vývoji ukazatele AETR jsou způsobeny rozdílnou hodnotou měsíčního příjmu v jednotlivých letech.

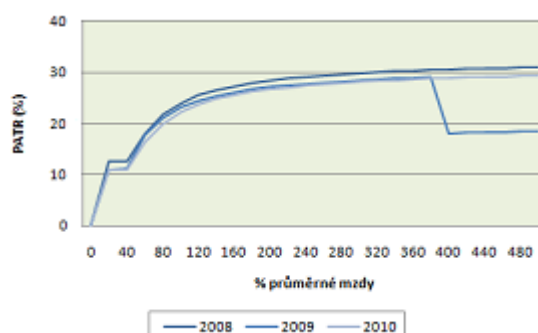
4.2.2 Vývoj skutečné průměrné osobní daňové sazby u vybraných poplatníků

Pokud při výpočtu ukazatele efektivní daňové sazby není zohledněna interakce se systémem sociálních dávek, lze získat ukazatel průměrné osobní daňové sazby. Ten zohledňuje vliv osobní důchodové daně a příspěvků na sociální zabezpečení placené zaměstnancem. Počítán je dle vztahu 2.3.

Obr.4.5 Vývoj ukazatele PATR pro bezdětného poplatníka v letech 1999 – 2007

Obr. 4.6 Vývoj ukazatele PATR pro bezdětného poplatníka v letech 2008 – 2010

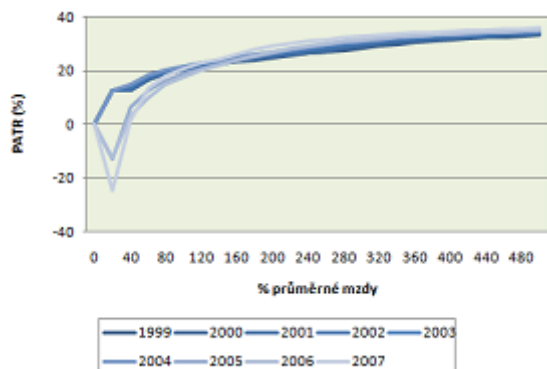
Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafického zpracování, kde je sledován vývoj ukazatele PATR pro bezdětného poplatníka, lze konstatovat následující. S rostoucí úrovní příjmů v jednotlivých sledovaných letech je patrný růst ukazatele PATR. V roce 2009 je u vysokopříjmových poplatníků zřetelný vliv zavedení stropu na sociálním pojištění ve výši 48násobku průměrné měsíční mzdy. Následující rok je výše maximálního vyměřovacího základu přesunuta na hranici 72násobku průměrné hrubé měsíční mzdy a v rámci zvoleného intervalu již není pokles efektivního zdanění patrný.

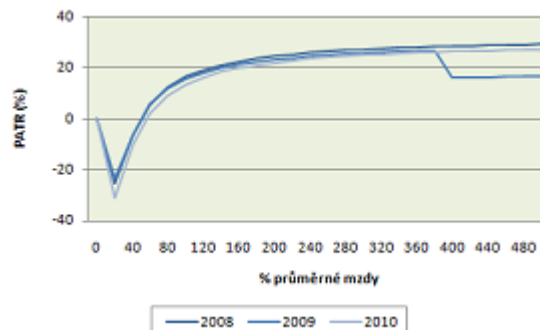
Ke snížení hodnot ukazatele dochází v roce 2006 v důsledku zavedení a zvyšování částek slev na dani. Nahrazením klouzavě progresivní sazby daně sazbou lineární se hodnota

ukazatele nadále snižuje. Interpretace a grafický vývoj ukazatele PATR pro poplatníka s dvěma vyživovanými dětmi je uveden v následující části.

Obr.4.7 Vývoj ukazatele PATR pro poplatníka s vyživovanými dětmi v letech 1999 – 2007

Obr.4.8 Vývoj ukazatele PATR pro poplatníka s vyživovanými dětmi v letech 2008 – 2010

Zdroj: Vlastní zpracování

Na základě grafického znázornění lze obecně konstatovat, že s výjimkou hodnot ukazatele pro nízkopříjmové poplatníky s vyživovanými dětmi, se s rostoucím příjmem hodnota ukazatele PATR zvyšuje. Do roku 2004 je růst ukazatele způsoben zvyšováním hodnot nezdanitelných částí základu daně z titulu vyživovaného dítěte.

Výrazný pokles ukazatele v roce 2005 je způsoben zavedením nového institutu slevy na dani nahrazující nezdanitelné části základu daně. Kromě slev na dani může poplatník uplatnit i tzv. daňové zvýhodnění. Daňový bonus, někdy také přirovnáván k negativní dani, výrazným způsobem snižuje hodnotu ukazatele PATR, příp. vyvolává jeho záporné hodnoty. Další výrazný pokles ukazatele je způsoben zavedením stropu pro odvod sociálního a zdravotního pojištění, patrný u vysokopříjmových poplatníků s nadprůměrnými příjmy. Při komparaci s bezdětným poplatníkem je hodnota ukazatele PATR pro stejnou úroveň příjmu vždy na nižší úrovni. Další odchylky ve výši hodnot ukazatele jsou vyvolány rozdílnou hodnotou průměrného měsíčního příjmu let 1999 až 2010.

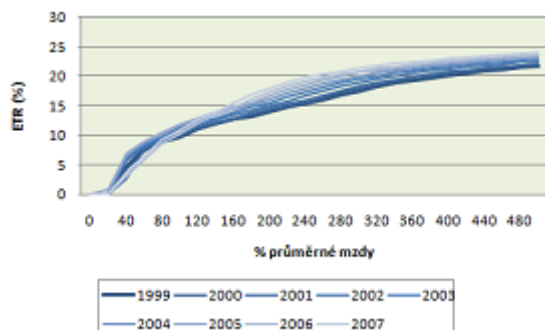
4.2.3 Vývoj skutečné efektivní daňové sazby u vybraných poplatníků

Výpočet ukazatele ETR abstrahuje od plateb sociálního pojištění i výplaty sociálních dávek a zohledňuje vliv osobní důchodové daně, viz. vztah 2.4. Výsledná hodnota ukazatele je dána především zákonně stanovenou výší mezní sazby daně, šíří a počtem daňových pásem a konstrukcí vyměřovacího základu daně.

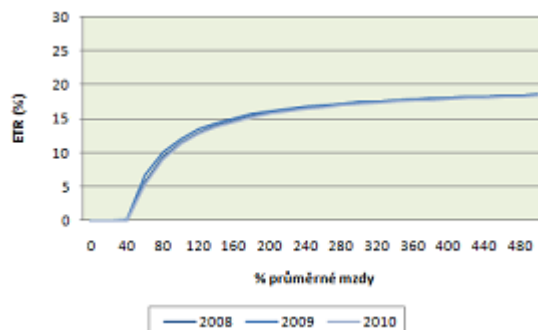
Na základě vypočtených hodnot a níže uvedeného grafického znázornění lze konstatovat, že hodnoty ukazatele skutečné efektivní daňové sazby s růstem příjmu rostou.

Tempo růstu je v počátcích zrychlené a s růstem příjmu se zpomaluje. Viditelný je postupný trend zužování daňových pásem, viz obr. 4.11.

Obr.4.9 Vývoj ukazatele ETR pro bezdětného poplatníka v letech 1999 – 2007

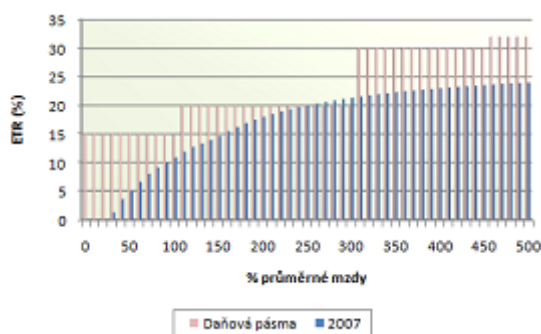
Obr. 4.10 Vývoj ukazatele ETR Pro bezdětného poplatníka v letech 2008 – 2010

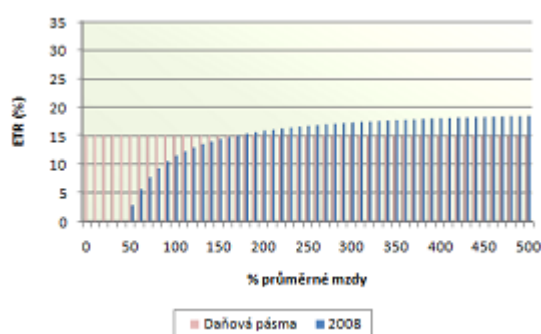
Zdroj: Vlastní zpracování

Do roku 2007 se vývoj ukazatele ETR výrazně v čase nemění, i přesto je znatelný pokles ukazatele u poplatníků s podprůměrnými příjmy v roce 2006, který je způsoben zavedením nového institutu slev na dani. Snížení ukazatele ETR je patrné i u poplatníků s nadstandardními příjmy po roce 2008, kdy je zavedena lineární sazba daně. Průběh ukazatele ETR a přehled daňových pásem je zachycen v následujících grafech.

Obr.4.11 Vývoj ukazatele ETR jednotlivce v letech 2007 a přehled daňových sazeb a pásem

Obr.4.12 Vývoj ukazatele ETR jednotlivce v letech 2008 a přehled daňových sazeb a pásem

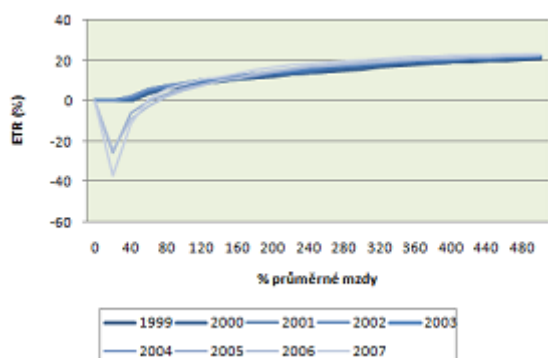

Zdroj: Vlastní zpracování

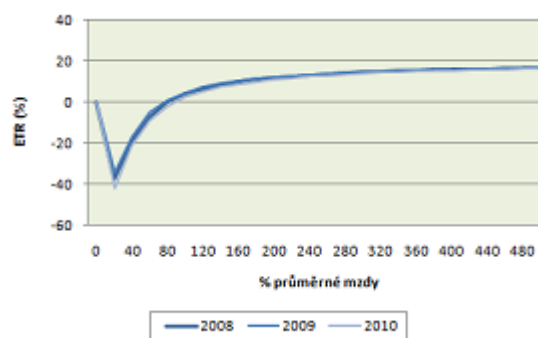
Průběh efektivní daňové sazby zůstává neměnný, tj. s rostoucími příjmy rostou hodnoty ukazatele. S rostoucím příjmem se průběh ukazatele ETR blíží k výši lineární sazby daně a poté ji převyšuje. V roce 2007 je růst rychlejší v prvních třech daňových pásmech, které jsou vymezeny užšími hranicemi. Legislativní úpravou se dosavadní čtyři daňová pásma a čtyři progresivní sazby daně zrušily a nově je zavedena 15% lineární daň. Z grafického

znázornění je patrné, že do jisté výše příjmu je daňové zatížení pro poplatníka nulové. Nově však sazba daně pro nejnižší příjmovou skupinu poplatníků, se základem daně 0 až 10 100 Kč, vzroste z 12% na 15%. Vyšší sazba daně by měla být pro tuto příjmovou skupinu kompenzována vyššími slevami na daň z titulu poplatníka. Naopak pro skupinu poplatníků s nadstandardními příjmy, se základem daně 27 600 Kč a více, se již příjem nezdaňuje mezní sazbou daně 32 %, ale 15%. Průběh ukazatele efektivní daňové sazby pro poplatníka s vyživovanými dětmi je zobrazen v následujícím grafu.

Obr. 4.13 Vývoj ukazatele ETR pro poplatníka s vyživovanými dětmi v letech 1999 – 2007

Obr. 4.14 Vývoj ukazatele ETR pro poplatníka s vyživovanými dětmi v letech 2008 – 2010

Zdroj: Vlastní zpracování

Z výše uvedeného grafického zpracování vyplývá, že s výjimkou nízkopříjmových poplatníků, s růstem příjmu roste hodnota ukazatele. Růst ukazatele je důsledkem zvyšování nezdanitelných částí základu daně na vyživované dítě. Zatímco v roce 1999 je nezdanitelná část základu daně na dítě ve výši 21 600Kč, v roce 2004 je částka na úrovni 25 560Kč. Naopak výrazný pokles je způsoben možností uplatnění daňového zvýhodnění formou daňového bonusu, kdy hodnoty ukazatele mohou nabývat záporných hodnot. Ve všech případech je hodnota ukazatele efektivní daňové sazby nižší po zavedení lineární sazby daně.

4.2.4 Shrnutí analýzy vývoje skutečné daňové povinnosti

Na základě vypočtených hodnot a grafického zpracování lze z průběhu jednotlivých ukazatelů konstatovat následující závěry:

- hodnoty jednotlivých ukazatelů s růstem příjmu rostou (výjimku tvoří situace, kdy je patrný strop pro odvod sociálního pojištění a kdy je poplatníkovi s vyživovanými dětmi vyplácen daňový bonus),
- tempo růstu je v počátcích zrychlené a postupně se zpomaluje,

- u všech ukazatelů je patrný pokles hodnot v souvislosti se zavedením nového institutu slevy na dani,
- výrazný pokles ukazatelů je patrný i v důsledku zavedení lineární sazby daně,
- úroveň zdanění je pro poplatníka s vyživovanými dětmi při stejné výši příjmu na nižší úrovni.

Vzhledem k tomu, že byly výpočty konstruovány na základě skutečné průměrné mzdy daného roku, jsou odchylky ve výši hodnot jednotlivých ukazatelů vyvolány i rozdílnou hodnotou průměrného měsíčního příjmu let 1999 až 2010.

4.3 Posouzení vlivu legislativních změn osobní důchodové daně na vývoj ukazatelů

V předcházející kapitole byla zjištěna skutečná daňová povinnost bezdětného poplatníka a poplatníka s vyživovanými dětmi. Výchozími předpoklady byly platné legislativní zákony a skutečná průměrná mzda daného roku. Dopad legislativních změn v úpravě osobní důchodové daně a příspěvků na sociální zabezpečení lze lépe znázornit pomocí fixace nezávisle proměnné veličiny, tj. použitím stejné úrovně průměrného měsíčního příjmu. Ten byl konstruován jako průměrná hodnota jednotlivých průměrných mezd sledovaných let 1999 až 2010 a vyčíslen v hodnotě 18 777 Kč.

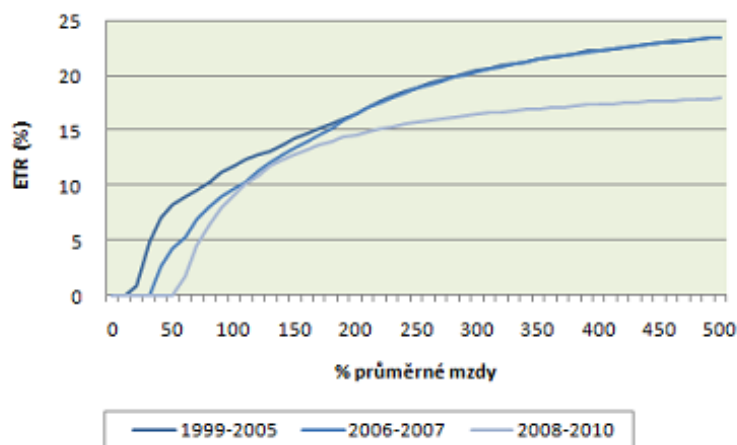
Konstantní bude také výše nezdánitelné části základu daně v hodnotě 3 170 Kč měsíčně, popř. slev na dani ve výši 600 Kč měsíčně. Stanovené hodnoty byly vyčísleny pro bezdětného poplatníka na základě historického vývoje.

Plně je respektována legislativní úprava daných let, tzn. v období 1999 až 2007 je počítáno v podmínkách klouzavě progresivní sazby daně, pro období 2008 až 2010 jsou výpočty provedeny v podmínkách sazby lineární. Pro období klouzavé progrese je hodnota pojistného na zdravotní a sociální pojištění stanovena na úrovni 12,5%, v podmínkách lineární sazby daně na úrovni 11%. Výsledky budou interpretovány na základě grafického znázornění.

4.3.1 Vliv legislativních změn osobní důchodové daně na vývoj ukazatele ETR

Hodnoty skutečné efektivní sazby daně byly vyčísleny dle vzorce 2.4 pro bezdětného poplatníka v jednotlivých letech 1999 až 2010 v podmínkách fixní úrovně průměrného měsíčního příjmu. Průběh ukazatele je zachycen v následujících grafech 4.15 a 4.16.

Obr. 4.15 Vývoj ukazatele ETR pro bezdětného poplatníka v letech 1999 - 2010

Zdroj: Vlastní zpracování

Na základě vypočtených hodnot a grafického znázornění lze konstatovat, že průběh ukazatele ETR je neměnný v letech 1999 až 2005. Ačkoli se v tomto období snížil počet daňových pásem z původních pěti (rok 1996 až 1999) na čtyři (do roku 2007) a současně v letech 1999 a 2000 dochází ke snižování nejvyšší mezní sazby daně, změny neovlivňují průběh ukazatele ve stanoveném intervalu.

Legislativní změna se dotkne poplatníků se základem daně 92 000 Kč (579násobek průměrné mzdy) a více, u nichž mezní sazba daně klesne z původních 40% na 30%. Nejnižší sazba daně zůstává nezměněna do roku 2006 (15%), kdy dochází k se snížení na 12%. Daňové pásmo s nejnižší daňovou sazbou se rozšiřovalo v letech 1999, 2001 a 2006.

Novelou zákona se v roce 2006 nahrazují nezdanitelné části základu daně slevou na dani. Sleva na dani z titulu poplatníka může být uplatněna maximálně do výše daňové povinnosti, tj. sleva nemá charakter daňového bonusu.

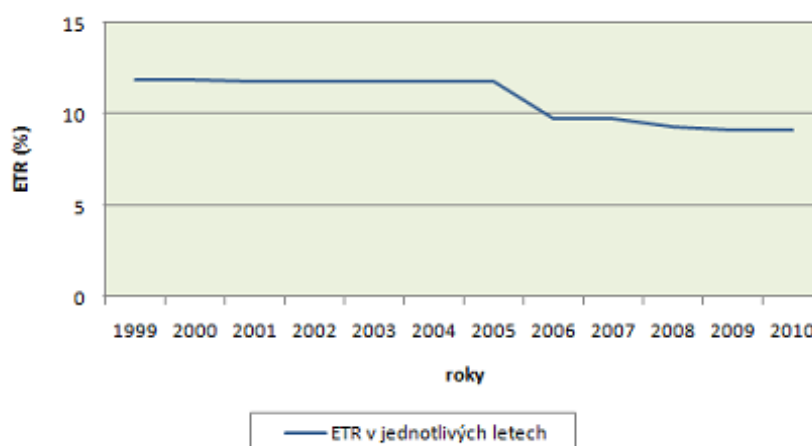
Téhož roku dochází ke snížení nejnižší sazby daně v prvním daňovém pásmu z 15% na 12% a ve druhém daňovém pásmu z 20% na 19% a současně dochází k rozšíření prvního daňového pásma z 9 100 Kč na 10 100 Kč. Zavedení nového institutu slevy na dani a úprava daňových pásem, se projeví snížením hodnoty ukazatele ETR u skupin poplatníků s příjmy v intervalu 0 až 200 % průměrné měsíční mzdy.

K zásadní změně ve výpočtu daně z příjmů fyzických osob dochází v roce 2008, což je patrné z posunu ukazatele ETR, kdy je zavedena lineární sazba daně ve výši 15%. Legislativní úprava bude zřetelná pro bezdětné poplatníky se základem daně 27 600 Kč, jejichž příjem je zdaňován 15%, namísto původních 32%. Dalším aspektem daňové reformy je zvýšení mezní sazby daně pro nízkopříjmové poplatníky z původních 12% na 15%.

Zvýšení sazby daně mělo být redukováno s účinností k 1.1.2009 na 12,5% a zvýšení mělo představovat půl procenta. K této legislativní úpravě nedošlo a zvýšená sazba daně je kompenzována výrazně vyššími částkami slev na dani. Stejně zásadní je i aplikace sazby daně na vyšší základ daně, tzv. superhrubou mzdu, která zahrnuje sociální a zdravotní pojištění placené zaměstnavatelem.

Průběh ukazatele ETR v jednotlivých sledovaných letech 1999 až 2010 je zřetelný z následujícího grafu 4.16. Průběh ukazatele je konstruován pro bezdětného poplatníka pobírajícího 100% průměrné hrubé měsíční mzdy.

Obr. 4.16 Vývoj ukazatele ETR jednotlivce v letech 1999 – 2010 u definovaného poplatníka

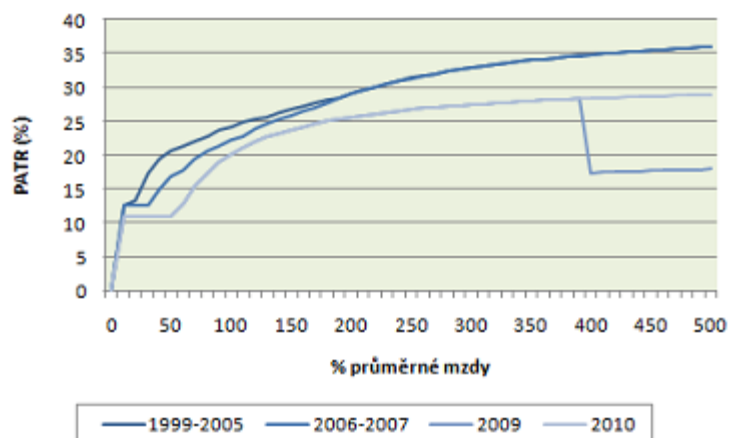
Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafického zpracování vývoje ukazatele ETR je patrná postupná tendence snižování skutečné efektivní daňové sazby, tj. daňového zatížení. Vzhledem k tomu, že výpočty vycházejí z fixní průměrné mzdy, změny jsou vyvolány pouze úpravou ostatních vstupních veličin, tzn. úpravou sazby daně, příp. daňových pásem. Skokový pokles ukazatele ETR je pozorovatelný v rozmezí let 2005 až 2006, kdy dochází k nahrazení nezdánitelné části základu daně slevou na dani a dochází k úpravě mezních sazeb daně. Následující pokles ukazatele ETR je vyvolán zavedením lineární sazby daně v roce 2008.

4.3.2 Vliv legislativních změn osobní důchodové daně na vývoj ukazatele PATR

Hodnoty průměrné osobní sazby daně byly vyčísleny pro bezdětného poplatníka v jednotlivých letech 1999 až 2010 dle vzorce 2.3. Výpočty byly provedeny za předpokladu fixace průměrného měsíčního příjmu a průběh je znázorněn v následujícím grafu.

Obr. 4.17 Vývoj ukazatele PATR jednotlivce v letech 1999 – 2010

Zdroj: Vlastní zpracování

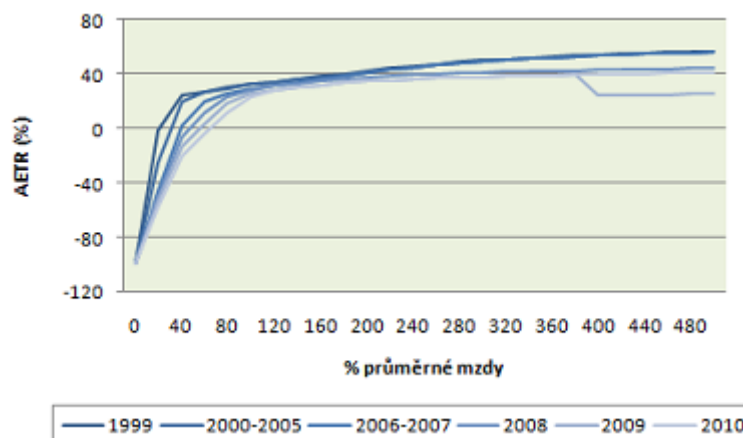
Obecně lze z grafického zpracování konstatovat, že s růstem příjmu roste vývoj ukazatele průměrné osobní sazby daně. Výrazné změny v průběhu ukazatele lze identifikovat až od roku 2006. Do této doby se výrazným způsobem neměnily vstupní parametry pro výpočet důchodové daně. Snížení počtu daňových pásem a snížení nejnížší mezní sazby daně nemá zásadní vliv na průběh ukazatele. Odlišný vývoj roku 2006 a 2007 je dán nahrazením nezdanitelných částí základu daně slevou na dani, což se projevuje výrazným poklesem hodnoty ukazatele. Hlavní změny následujících let spočívají v nahrazení klouzavě progresivní sazby daně sazbou lineární a současným zvýšením částek slev na dani.

Výrazné snížení hodnoty ukazatele PATR pro vysokopříjmové poplatníky je zřetelné roku 2009, kdy byl zaveden strop pro odvod pojistného ve výši 48násobku průměrné mzdy. Ačkoli strop pro odvod pojistného je platný i pro rok 2010, výše maximálního vyměřovacího základu se přesunula na hranici 72násobku průměrné mzdy. Toto zvýšení znamená, že zatímco v roce 2009 odváděl poplatník pojištění do výše měsíčního příjmu 103 008 Kč, v roce 2010 je to do výše příjmu 138 854 Kč. Poplatníci s nadprůměrnými příjmy důsledkem zvýšení stropů odvedou nejen vyšší částku na pojistném, ale zvýší se i odvody na daň z příjmu fyzických osob v souvislosti s růstem tzv. superhrubé mzdy, tj. mzdy zvýšené o platby sociálního a zdravotního pojištění zaměstnavatelem.

4.3.3 Vliv legislativních změn osobní důchodové daně na vývoj ukazatele AETR

Hodnoty průměrné efektivní sazby daně byly vyčísleny dle vzorce 2.2 v podmínkách fixní úrovně průměrného měsíčního příjmu. V úvahu je brán bezdětný poplatník. Průběh ukazatele v letech 1999 až 2010 znázorňuje následující graf.

Obr.4.18 Vývoj ukazatele AETR jednotlivce v letech 1999 – 2010

Zdroj: Vlastní zpracování

Na základě grafického vyjádření lze obecně konstatovat, že průběh hodnoty ukazatele roste, s rostoucím příjmem. Výjimkou jsou hodnoty ukazatele pro vysokopříjmové poplatníky, kdy je zřetelný vliv zavedení stropu pro odvod sociálního a zdravotního pojištění, který hodnotu ukazatele výrazně snižuje.

Odchytky ve vývoji ukazatele AETR jsou především identifikovatelné pro nízkopříjmové skupiny poplatníků. Po roce 1999 byla výrazným způsobem upravena výše nezdanitelné části základu daně z titulu poplatníka, a to z částky 34 920 Kč, na částku ve výši 28 040 Kč (platné až do roku 2005), což se projevuje snížením hodnot ukazatele AETR. V období let 2000 až 2005 se výrazným způsobem nemění vstupní parametry pro výpočet daňové povinnosti poplatníka. V důsledku zavedení slev na dani a lineární sazby daně dochází k následnému snížení hodnoty ukazatele AETR.

Mimo aspekty daňové se do průběhu ukazatele AETR výrazným způsobem promítají i poplatníkem získané sociální dávky. Roku 2007 dochází k výrazným změnám v oblasti sociální potřeby z titulu nedostatečné příjmové úrovně. Zákon o sociální potřebnosti je nahrazen zákonem o pomoci v hmotné nouzi a s účinností od 1.1.2007 je účinný nový zákon o životním a existenčním minimu, který upravuje koncepci a výši životního minima a zavádí institut existenčního minima zohledňující pracovní aktivitu. V souvislosti s novým pojetím životního minima se výrazným způsobem mění konstrukce dávek státní sociální podpory, v tomto případě se mění konstrukce příspěvku na bydlení. Změny ve výši i nároku na dávky nepostihují všechny poplatníky stejným způsobem. S růstem příjmu se váha sociálních dávek snižuje.

4.3.4 Shrnutí dopadu legislativních změn pomocí vybraných ukazatelů

Z grafického znázornění a průběhu jednotlivých ukazatelů jednoznačně vyplývají následující skutečnosti:

- hodnoty ukazatelů daně s růstem příjmu rostou,
- odchylky jsou dány především nahrazením nezdanielných částí základu daně z titulu poplatníka slevou na dani v roce 2006,
- k největší změně v průběhu jednotlivých ukazatelů dochází se zavedením lineární sazby daně, která výrazným způsobem snižuje vypočtené hodnoty,
- pokles ukazatelů je také způsoben zvyšujícími se hodnotami slev na dani v roce 2008,
- legislativní změny nepostihují všechny poplatníky stejným způsobem, rozhodující je především výše jejich příjmů.

Dopad legislativních změn na výsledné hodnoty mikroekonomických ukazatelů byl znázorněn pomocí fixace nezávisle proměnné veličiny. Fixace proměnné lépe umožnila sledovat vliv jednotlivých parametrů vstupujících do výpočtu ukazatelů. Zřetelný byl vliv parametrů pro výpočet osobní důchodové daně, změny ve výši příspěvků na sociální zabezpečení placených zaměstnancem a změny ve výši a konstrukci sociálních dávek. Aby bylo možné kvantifikovat výše uvedené vlivy a určit do jaké míry a jaké změny ovlivňují daňovou povinnost poplatníka, je nutné výpočty rozšířit o analýzu citlivosti, která bude doplněna o výpočet změnového ukazatele mezní efektivní daňové sazby.

4.4 Analýza citlivosti ukazatelů míry daňového zatížení

Analýza citlivosti bude provedena v podmínkách klouzavě progresivní sazby daně a lineární sazby daně, a to variantně, tzn. i v podmínkách lineární sazby daně bude uvažováno se změnou nezdanielných částí základu daně.

V analýze bude uvažováno se změnou ve výši nezdanielných částí základu daně, výši sazby daně a výši slev na dani, v podmínkách klouzavě progresivní sazby daně je sledována i šíře daňových pásem.

Odchylky vstupních parametrů budou kvantifikovatelné prostřednictvím parametru α (viz. tabulka 4.2), který udává změnu vstupních faktorů, za předpokladu změny parametru α o jeden procentní bod, případně jedno procento. Odchylka α může nabývat kladných i záporných hodnot.

Tab. 4.2 Odchylky vstupních parametrů výpočtu daně

	Sazba daně	Šíře daňového pásma	Nezd. část základu daně	Slevy na dani
α	$\pm 1;2;3$ p.b.	$\pm 1;2;3$ %	$\pm 5;10;15$ %	$\pm 5;10;15$ %

Zdroj: Vlastní zpracování

Výpočty budou provedeny pro bezdětného poplatníka pobírajícího příjem v rozmezí 0 až 500% průměrné hrubé měsíční mzdy v České republice za období let 1999 až 2010, tj. na úrovni 18 777 Kč.

Změnové ukazatele budou zvoleny bez ohledu na typ sazby daně a bude uvažováno s 15% lineární sazbou daně, širší daňových pásem uplatňovaných v letech 2001 až 2005, nezdanitelnou částí základu daně platnou v letech 2000 až 2005 a slevou na dani roku 2010.

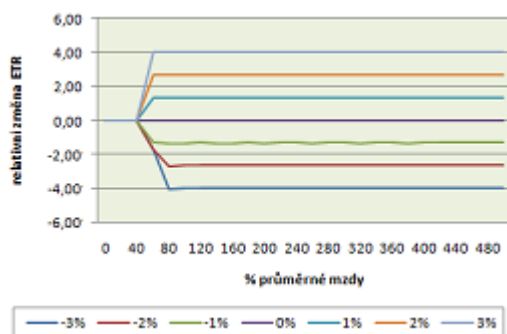
4.4.1 Analýza citlivosti v podmínkách lineární sazby daně

Výchozí předpoklady (viz. 4.4) byly zohledněny při následujících výpočtech analýzy citlivosti. Dále bylo uvažováno s 15% lineární sazbou daně a slevou na dani platnou pro rok 2010. Sazba sociálního pojištění je uvažována ve výši 11%.

4.4.1.1 Analýza citlivosti ukazatelů míry daňového zatížení na změny sazby daně

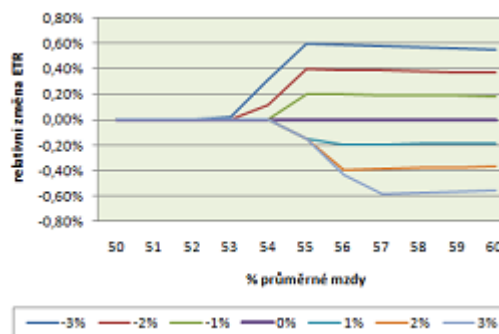
V této části je prezentována citlivost ukazatelů daňového zatížení na změny sazeb daně, tzn. jak se změní daňové zatížení poplatníka, pokud se hodnota parametru, tj. daňové sazby, změní o jeden procentní bod. Výsledné hodnoty citlivosti ukazatele ETR jsou zobrazeny v následujících grafech.

Obr. 4.19 Citlivost ETR na změny sazeb daně v podmínkách lineární sazby daně

Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. 4.20 Detail citlivosti ETR na změny sazeb daně v podmínkách lineární sazby daně

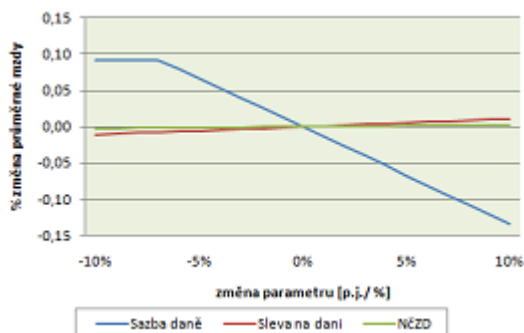

Z výše uvedeného grafu 4.19 jsou patrné následující skutečnosti. Kladné odchylky α ve výši sazeb daně vyvolají zvýšení hodnot ukazatele ETR, záporné odchylky vyvolají jeho snížení. S růstem sazby daně roste hodnota ukazatele ETR, s poklesem sazby daně jeho

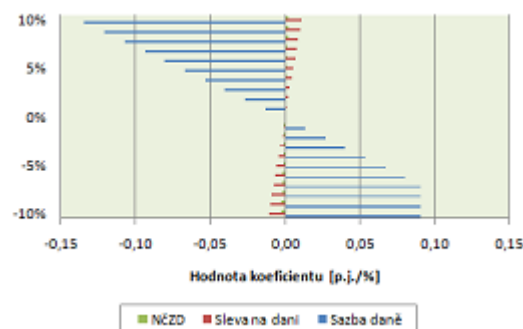
hodnota klesá. Největší citlivost ukazatele je patrná v intervalu 40% až 80% průměrného měsíčního příjmu. Poté je citlivost konstantní pro všechny úrovně příjmů, odchylky výsledných hodnot jsou vyvolány změnou lineární sazby daně. Z grafu 4.20 je zřejmé, že se citlivost začíná projevovat při rozdílné úrovni měsíčního příjmu, a to vždy v intervalu 52% až 57% průměrné hrubé měsíční mzdy. Rozdílná citlivost při kladné odchylce, tj. zvyšování sazeb daně a záporné odchylce, tj. při snižování sazby daně je způsobena možností uplatnění slevy na dani z titulu poplatníka do její plné výše. Pro nízkopříjmové poplatníky tak uplatnění slevy na dani může znamenat nulové daňové zatížení.

Změna daňové sazby je v analýze citlivosti významným parametrem. Na následujícím obrázku 4.21 je znázorněna citlivost ukazatele ETR na hodnoty jednotlivých parametrů. Na obrázku 4.22 jsou graficky prezentovány hodnoty koeficientů citlivosti pro změnu faktoru o jedno procento, případně o jeden procentní bod, tzn. jak se změní hodnota ukazatele ETR, pokud se hodnota faktoru α změní o jeden procentní bod.

Obr. 4.21 Citlivost ukazatele ETR na hodnoty parametrů

Obr. 4.22 Hodnoty koeficientů citlivosti

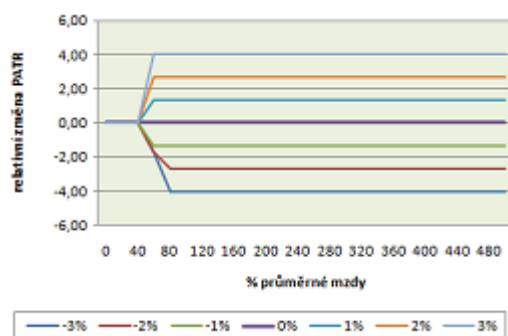

Zdroj: Vlastní zpracování

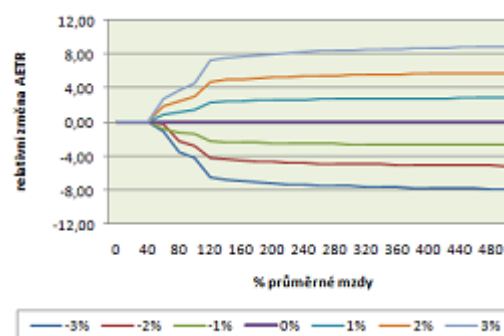
Výsledné hodnoty parametrů ukazují, že hodnotu ETR z daných faktorů nejvíce ovlivňuje změna sazby daně, přičemž je rozdílný vliv při snižování sazby daně a jejím zvyšování, toto je dáno již zmíněným charakterem odpočtu slev na dani. Ostatní parametry poté působí opačným směrem. Z nich je nejméně citlivá hodnota ukazatele ETR na změnu nezdanitelných částí základu daně.

Vliv změn sazby daně na hodnotu dalších ukazatelů daňového zatížení je patrný z následujícího grafického zpracování. Obr. 4.23 zobrazuje citlivost ukazatele PATR a Obr. 4.24 znázorňuje citlivost ukazatele AETR v podmínkách lineární sazby daně.

Obr.4.23 Citlivost PATR na změny sazeb daně v podmínkách lineární sazby daně

Obr. 4.24 Citlivost AETR na změny sazeb daně v podmínkách lineární sazby daně

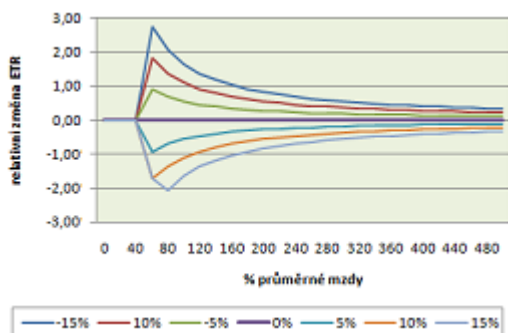
Zdroj: Vlastní zpracování

Na základě grafického zpracování lze konstatovat, že kladné relativní odchylky α ve výši sazeb daně způsobí zvýšení hodnoty posuzovaných ukazatelů. Naopak záporné odchylky způsobí jejich snížení. S růstem příjmu se citlivost zvyšuje. Nejvyšší citlivost je shodně zaznamenána pro poplatníky s podprůměrným a průměrným příjmem, konkrétně v intervalu 40% až 120%. Poté se citlivost snižuje až po dosažení konstantní úrovně. Citlivost ukazatele PATR je totožná s citlivostí ukazatele ETR. Při výpočtu ukazatele AETR je zohledněna i výše sociálních dávek získaných poplatníkem. S růstem příjmu poplatník ztrácí nárok na sociální dávky, což má vliv na výslednou hodnotu odchylek α .

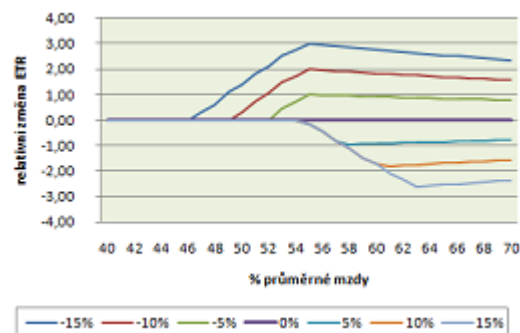
4.4.1.2 Analýza citlivosti ukazatelů míry daňového zatížení na změny slev na dani

V následující části je provedena analýza citlivosti ukazatelů daňového zatížení na změny slev na dani při použití lineární sazby daně. Na Obr. 4.25 a 4.26 jsou graficky znázorněny hodnoty ukazatele ETR pro změnu slev na dani o 5%. Faktor α byl záměrně stanoven na vyšší úrovni. Pokud by jeho hodnota byla nižší, změny by byly v rámci grafického zpracování méně viditelné.

Obr.4.25 Citlivost ETR na změny slev na dani v podmínkách lineární sazby daně

Obr.4.26 Detail citlivosti ETR na změny slev na dani v podmínkách lineární sazby daně

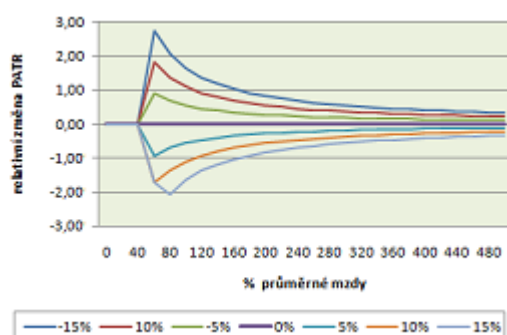

Zdroj: Vlastní zpracování

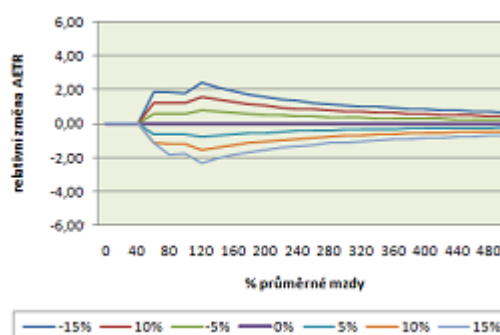
Na základě grafického znázornění dopadu změn slevy na dani na efektivní daňovou sazbu lze konstatovat následující skutečnosti. Kladné odchylky α ve výši slev způsobují snížení ukazatele ETR, záporné odchylky α ve výši slev způsobují zvýšení výsledných hodnot ukazatele. S ohledem na již dříve popsany charakter uplatnění slev na dani se citlivost se začíná projevovat od různé úrovně měsíčního příjmu a s rostoucím příjmem klesá. Nejvyšší citlivost je zaznamenána v intervalu 40% až 80% průměrného hrubého měsíčního příjmu.

Vliv změn slev na dani na hodnotu dalších ukazatelů daňového zatížení je znázorněn z níže uvedeného grafického zpracování. Obr. 4.27 zobrazuje citlivost ukazatele PATR a Obr. 4.28 znázorňuje citlivost ukazatele AETR.

Obr.4.27 Citlivost PATR na změny slev na dani v podmínkách lineární sazby daně

Obr.4.28 Citlivost AETR na změny slev na dani v podmínkách lineární sazby daně

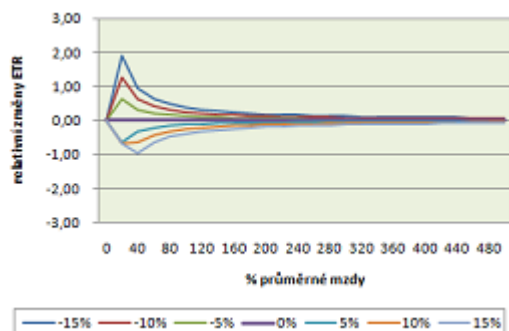
Zdroj: Vlastní zpracování

Shodně lze na základě grafického znázornění konstatovat, že vlivem kladné odchylky α se hodnota ukazatelů snižuje a v důsledku záporné odchylky α se hodnota ukazatelů naopak snižuje. Nejvyšší citlivost je zaznamenána v intervalu 40% až 120% průměrného hrubého měsíčního příjmu a od této hodnoty se s růstem příjmu snižuje.

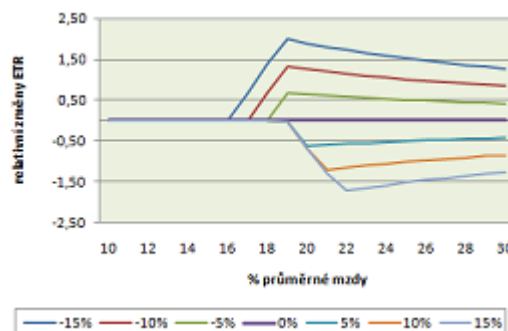
4.4.1.3 Analýza citlivosti ukazatelů míry daňového zatížení na změny nezdanitelných částí základu daně

V této části je zkoumána citlivost ukazatelů daňového zatížení při změně nezdanitelných částí základu daně. Výpočty jsou konstruovány v podmínkách lineární sazby a výsledné hodnoty jsou graficky zpracovány.

Obr.4.29 Citlivost ETR na změny nezdanitelných částí základu daně v podmínkách lineární sazby daně

Obr.4.30 Detail citlivosti ETR na změny nezdanitelných částí základu daně v podmínkách lineární sazby daně

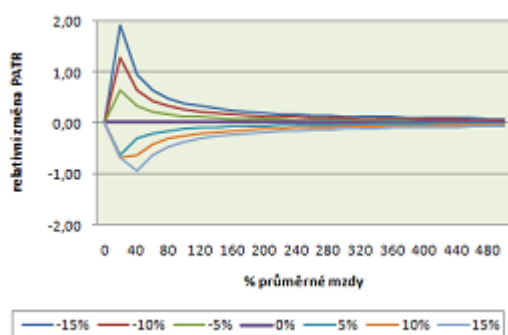

Zdroj: Vlastní zpracování

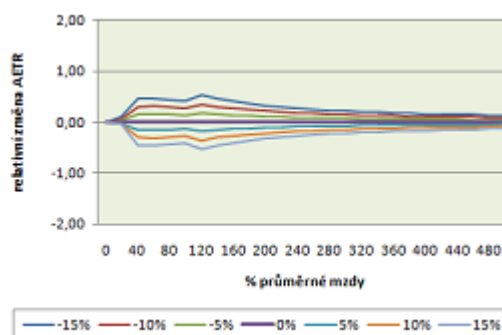
Na základě průběhu citlivosti ukazatele ETR patrného z obrázků 4.29 a 4.30 lze konstatovat následující. Ukazatel ETR se zvyšuje se zápornou odchylkou α , snížení ukazatele je vyvoláno kladnou odchylkou α ve výši nezdanitelných částí základu daně. Citlivost je pozorovatelná od různé úrovně měsíčního příjmu. Nejcitlivěji na změny reaguje příjem v intervalu 15% až 40% průměrné hrubé měsíční mzdy a s jeho růstem citlivost ukazatele na změny ve výši nezdanitelných částí základu daně klesá.

Analýza citlivosti při změně nezdanitelných částí základu daně byla dále provedena pro ukazatele průměrné sazby daně a průměrné efektivní sazby daně. Výsledné hodnoty jsou graficky zpracovány a dále interpretovány.

Obr.4.31 Citlivost PATR na změny nezdanitelných částí základu daně v podmínkách lineární sazby daně

Obr. 4 32 Citlivost AETR na změny nezdanitelných částí základu daně v podmínkách lineární sazby daně

Zdroj: Vlastní zpracování

Z výše uvedených obrázků 4.31 a 4.32 je zřejmé, že kladná odchylka α vyvolá snížení sledovaných ukazatelů a naopak snížení nezdanitelných částí základu daně představuje zvýšení hodnot ukazatelů PATR a AETR. Hodnoty ukazatelů nejsou stejně citlivé pro

jednotlivé násobky průměrné hrubé měsíční mzdy. Největší citlivost je zaznamenána v rozmezí 20% až 120% průměrné mzdy. S růstem příjmu se poté citlivost snižuje.

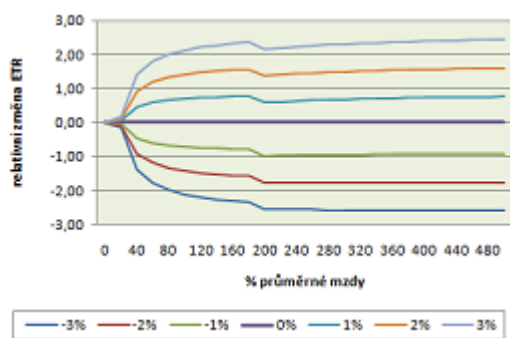
4.4.2 Analýza citlivosti v podmínkách klouzavě progresivní sazby daně

Při následujících výpočtech budou zohledněny výchozí předpoklady, viz 4.4. Dále bude v podmínkách klouzavě progresivní sazby daně uvažováno s nezdanitelnou částí základu daně uplatňovanou v letech 2000 až 2005, tj. 38 040Kč. Sazba sociálního pojištění bude stanovena ve výši 12,5%.

4.4.2.1 Analýza citlivosti ukazatelů míry daňového zatížení na změny sazby daně

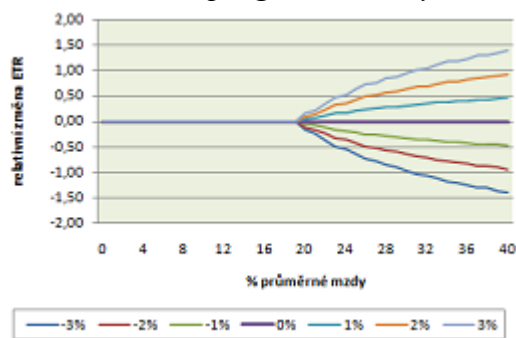
V této části je zkoumána citlivost ukazatelů daňového zatížení na změny sazby daně, tzn. jak se změní daňové zatížení poplatníka, pokud se hodnota faktoru (daňové sazby) změní o jeden procentní bod. Výpočty jsou provedeny v podmínkách klouzavě progresivní sazby daně a výsledné hodnoty a průběh ukazatelů je patrný z grafů uvedených níže.

Obr. 4.33 Citlivost ETR na změny sazeb daně v podmínkách klouzavě progresivní sazby daně

Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. 4.34 Detail citlivosti ETR na změny sazeb daně v podmínkách klouzavě progresivní sazby daně

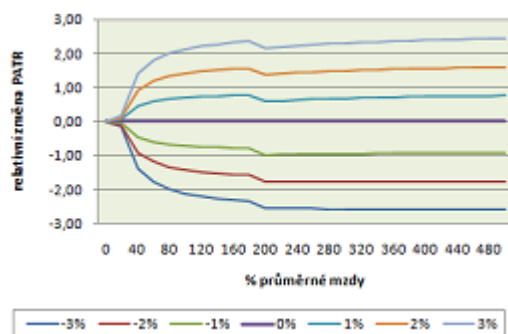
Z výše uvedeného grafického zpracování jsou sledovatelné tyto skutečnosti. Kladné odchylky α ve výši sazeb daně vyvolávají zvýšení hodnot ukazatele ETR a naopak záporné odchylky vyvolávají jeho snížení.

S růstem sazby daně roste hodnota ukazatele ETR, s poklesem sazby daně jeho hodnota klesá. Patrný je přechod do vyššího daňového pásma zejména u poplatníků s 200% průměrného měsíčního příjmu. Největší citlivost ukazatele je patrná v intervalu 40% až 80% průměrného měsíčního příjmu. Z obrázku 4.34 je zřejmé, že se citlivost začíná projevovat při stejné úrovni měsíčního příjmu, a to vždy u 20% průměrné hrubé měsíční mzdy. To je způsobeno výší odchylky α , tj. jeden procentní bod. Pokud by byly zvolena ve větší výši, pravděpodobně by se odchylky také projevovaly při rozdílné úrovni měsíčního příjmu. Do

výše 20% průměrného měsíčního příjmu je citlivost ukazatele nulová, tzn. že pro nízkopříjmové poplatníky uplatnění slevy na dani může znamenat nulové daňové zatížení.

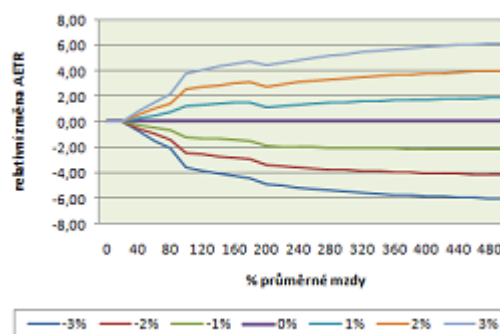
Analýza citlivosti při změně sazby daně byla také provedena pro ukazatele průměrné sazby daně a průměrné efektivní sazby daně. Výsledné hodnoty jsou níže graficky zpracovány včetně jejich interpretace.

Obr.4.35 Citlivost PATR na změny sazeb daně v podmínkách klouzavě progresivní sazby daně

Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. 4 36 Citlivost AETR na změny sazeb daně v podmínkách klouzavě progresivní sazby daně

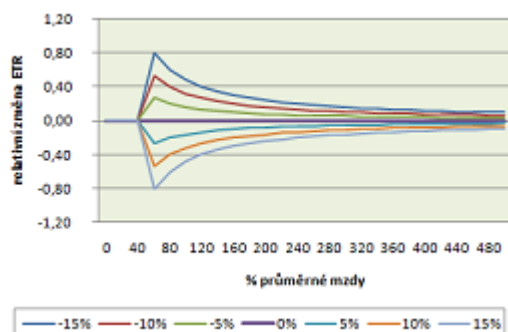
Z uvedených grafů 4.35 a 4.36 je možné vypožorovat, že kladné relativní odchylky α ve výši sazeb daně způsobí zvýšení hodnoty posuzovaných ukazatelů. Naopak záporné odchylky způsobí jejich snížení. Zvyšující se citlivost je patrná s růstem příjmu.

Nejvyšší citlivost je shodně zaznamenána pro poplatníky s podprůměrným a průměrným příjmem, konkrétně v intervalu 40% až 120%. Poté se citlivost snižuje. Totožná citlivost je patrná u ukazatele PATR a ukazatele ETR. Hodnoty ukazatele AETR jsou dány i výší sociálních dávek obdržených poplatníkem. Z grafů je také patrný přechod do vyšších daňových pásem, kdy se hodnoty ukazatelů lehce vychýlí od dosavadního trendu.

4.4.1.5 Analýza citlivosti ukazatelů míry daňového zatížení na změny slev na dani

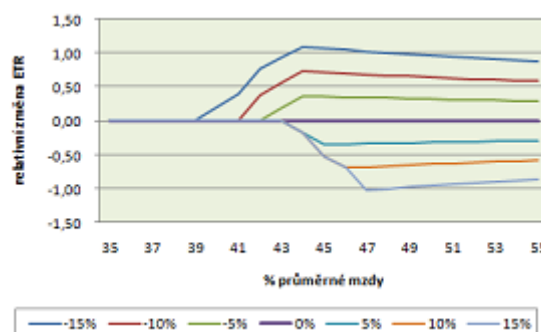
V této části je zkoumána citlivost ukazatelů daňového zatížení na změny slev na dani. Výpočty jsou provedeny v podmínkách klouzavě progresivní sazby daně a výsledné hodnoty jsou graficky níže zobrazeny. Grafické znázornění udává, jak se změní daňové zatížení poplatníka, pokud se hodnota parametru α , tj. slevy na dani, změní o 5%.

Obr.4.37 Citlivost ETR na změny
slev na dani v podmínkách
klouzávě progresivní sazby daně

Zdroj: Vlastní zpracování

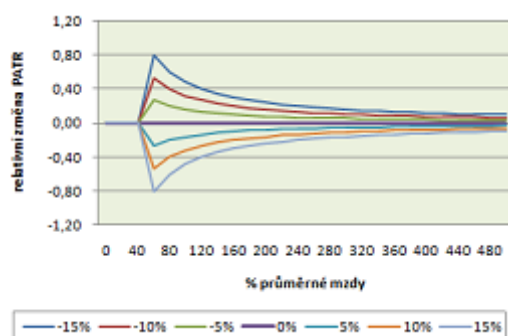
Obr.4.38 Detail citlivosti ETR na změny
slev na dani v podmínkách
klouzávě progresivní sazby daně

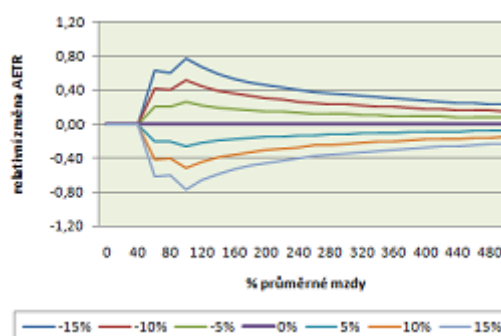
Na základě obrázku 4.37 je patrné, že při kladné odchylce parametru α dochází ke snižování výsledných hodnot ukazatele skutečné efektivní sazby daně a naopak při záporné odchylce parametru α se hodnoty sledovaného ukazatele snižují. Citlivost se snižuje s růstem příjmu, přičemž nejvyšší citlivost je pozorovatelná v intervalu 40% až 80% průměrné hrubé měsíční mzdy, tzn. u poplatníků s podprůměrnými příjmy. Tento průběh je dán charakterem uplatnění slevy na dani, kterou si poplatník může odečíst jen do výše své daňové povinnosti. Tato skutečnost má vliv i na výši příjmu, od které se citlivost začíná projevovat, což je patrné z obrázku 4.38. V případě, kdy je daňová povinnost poplatníka na nižší úrovni, než činí částka slevy na dani, je daňové zatížení nulové. Slevu na dani z titulu poplatníka nelze uplatnit formou daňového bonusu.

Pro kompletní analýzu je třeba ve výpočtu zohlednit i příspěvky na sociální zabezpečení placené zaměstnancem a sociální dávky jím obdržené. To umožní další sledované ukazatele, konkrétně ukazatel průměrné osobní sazby daně a průměrné efektivní sazby daně. Zkoumaná citlivost ukazatelů je zobrazena v následujícím grafickém zpracování.

Obr.4.39 Citlivost PATR na změny
slev na dani v podmínkách
klouzávě progresivní sazby daně

Obr.4.40 Citlivost AETR na změny
slev na dani v podmínkách
klouzávě progresivní sazby daně

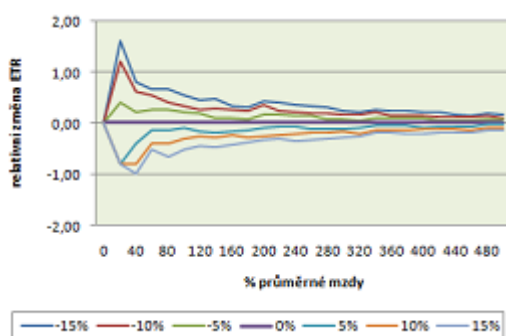
Zdroj: Vlastní zpracování

Snížení hodnot posuzovaných ukazatelů je způsobeno kladnou odchylkou parametru α , zvýšení hodnot odchylkou zápornou, což dokazují obrázky 4.39 a 4.40. Citlivost se se zvyšováním násobku průměrné mzdy postupně snižuje. Nejcitlivější jsou hodnoty ukazatele v intervalu 20% až 120% průměrné hrubé měsíční mzdy, což sleduje již dříve popsáný trend.

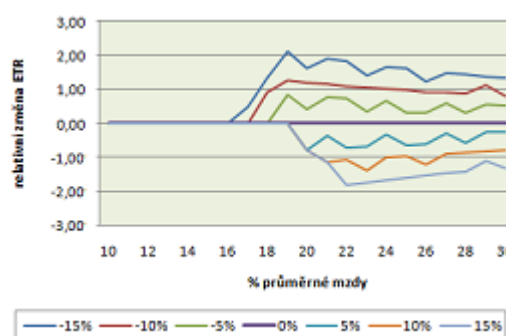
4.4.1.6 Analýza citlivosti ukazatelů míry daňového zatížení na změny nezdánitelných částí základu daně

V této části je graficky prezentována a interpretována změna ukazatelů daňového zatížení, která je vyvolána změnami vstupního parametru α , konkrétně změna nezdánitelné části základu daně. Parametr α byl stanoven na úrovni 5% z toho důvodu, aby byly výsledky snadno pozorovatelné. Výpočty jsou prováděny v podmínkách klouzavě progresivní sazby daně.

Obr.4.41 Citlivost ETR na změny nezdánitelných částí základu daně v podmínkách klouzavě progresivní sazby daně

Obr.4.42 Detail citlivosti ETR na změny nezdánitelných částí základu daně v podmínkách klouzavě progresivní sazby daně

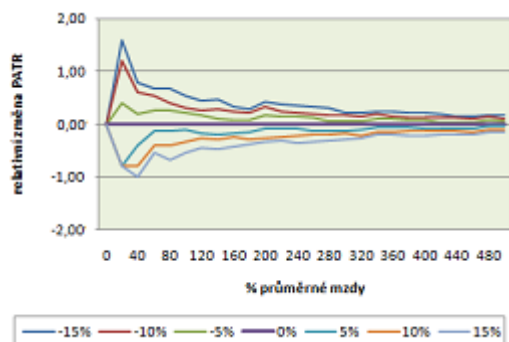
Zdroj: Vlastní zpracování

Z obrázku 4.41 jsou patrné následující skutečnosti. Kladné odchylky α způsobí snížení hodnoty ukazatele ETR, záporné odchylky způsobí zvýšení hodnot ukazatele. S růstem příjmu se citlivost snižuje a nejvyšší je v intervalu 16% až 40% průměrné měsíční mzdy. Daná změna tedy nejvíce postihuje skupinu poplatníků s výrazně podprůměrnými příjmy. To je dáno skutečností, že nezdánitelná částka základu daně snižuje samotný základ daně a tím i vypočtenou daň. V případě, že je výše nezdánitelné části vyšší než stanovená daň, je daňová povinnost nulová. To je patrné na obrázku 4.42.

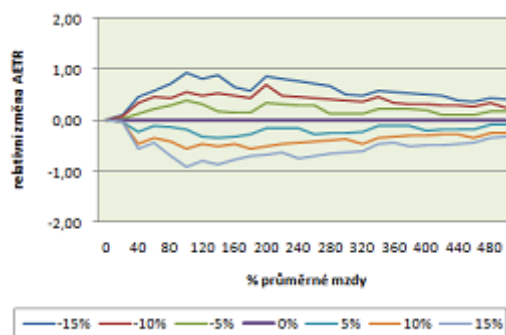
Při změně nezdánitelných částí základu daně je daňová povinnost nulová do 16násobku průměrné hrubé měsíční mzdy. Z detailu citlivosti ETR je rovněž patrné, že jsou hodnoty značně rozkolísané. To je zapříčiněno větší odchylkou parametru α ve výši 5%. Pokud by však hodnoty odchylky byla zvolena na nižší úrovni, změny by byly málo patrné.

Pro komplexní zachycení citlivosti při změně nezdanitelných částí základu daně je dále zkoumán ukazatel průměrné osobní sazby daně a průměrné efektivní sazby daně. Dosažené hodnoty jsou graficky zpracovány a slovně okomentovány.

Obr.4.43 Citlivost PATR na změnu nezdanitelných částí základu daně v podmínkách klouzavě progresivní sazby daně

Obr.4.44 Citlivost AETR na změnu nezdanitelných částí základu daně v podmínkách klouzavě progresivní sazby daně

Zdroj: Vlastní zpracování

Na základě obrázku 4.43 a 4.44 lze odvodit, že kladná odchylka nezdanitelných částí základu daně vyvolá snížení hodnoty sledovaných ukazatelů a naopak záporná odchylka způsobí jejich zvýšení. Citlivost se s růstem příjmu snižuje, což je více patrné u ukazatele PATR. V případě ukazatele AETR totiž do výpočtu vstupují i sociální dávky, které poplatník pobírá jen do určité výše průměrné hrubé měsíční mzdy. Hodnoty sledovaných ukazatelů jsou více citlivé na změny nezdanitelných částí základu daně v případě poplatníků s podprůměrnými příjmy. Tento jev byl pozorovatelný již dříve a také odůvodněn.

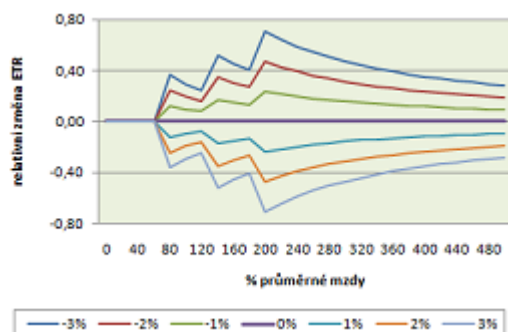
4.4.1.7 Analýza citlivosti ukazatelů míry daňového zatížení na změny šíře daňových pásem

V podmínkách klouzavě progresivní sazby daně je možné sledovat i vliv šíře daňových pásem, které byly v minulosti již několikrát upravovány. Obecně lze konstatovat, že se šíře daňových pásem zvětšuje se zvyšujícím se základem daně, tzn. první daňová pásma jsou zpravidla užší než ta poslední.

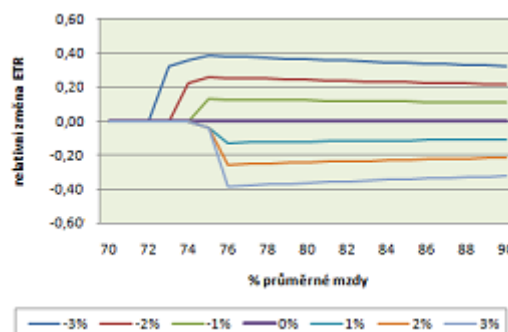
V rámci vypočtených hodnot a grafické prezentace bude možné sledovat změnu daňového zatížení poplatníka, se změnou parametru α , zde šíře daňového pásma, o jedno procento.

Citlivost ukazatelů daňového zatížení na změnu šíře daňových pásem je zkoumána v následující subkapitole. Výsledné hodnoty jsou zaneseny do grafů s následnou interpretací.

Obr.4.45 Citlivost ETR na změny šíře daňových pásem v podmínkách klouzavě progresivní sazby daně

Obr.4.46 Detail citlivosti ETR na změny šíře daňových pásem v podmínkách klouzavě progresivní sazby daně

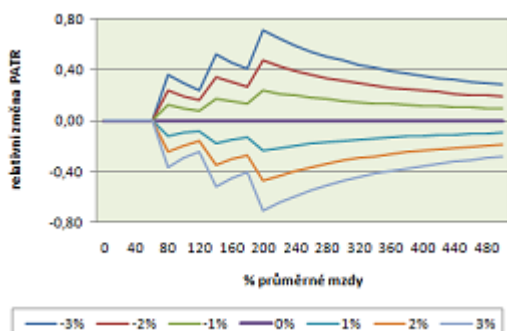

Zdroj: Vlastní zpracování

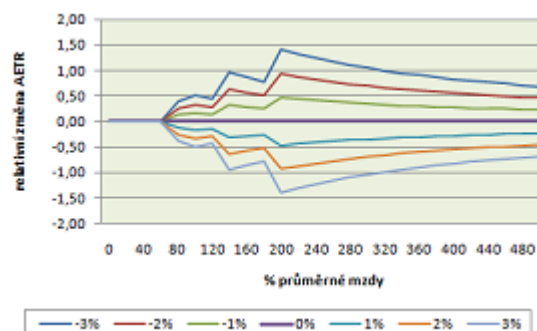
Obecně lze na základě obrázku 4.45 konstatovat, že kladná odchylka parametru α způsobí snížení hodnot ukazatele ETR, zvýšení bude naopak vyvoláno zápornou odchylkou zvoleného parametru. Do 200% průměrné hrubé měsíční mzdy se citlivost ukazatele s růstem příjmu zvyšuje, ačkoli je zde patrný přechod do vyšších daňových pásem, kdy se hodnoty ukazatele v krátkém intervalu mírně snižují. Od 200% průměrné hrubé měsíční mzdy se naopak citlivost se zvyšujícím příjmem opět snižuje. Již dle dříve popsaného trendu je citlivost nulová do různého násobku průměrné hrubé měsíční mzdy. V intervalu 70% až 200% měsíčního příjmu je citlivost znatelná nejvíce, tzn. změny v širší daňových pásem již nepostihují nejvíce jen skupinu poplatníků s nízkým příjmem, ale i poplatníky s příjmem průměrným a lehce nadprůměrným.

Dále je zkoumán vliv změn parametru α na ukazatele průměrné osobní sazby daně a průměrné efektivní daňové sazby. Aby mohly být dosažené výsledky lépe interpretovány, je v následující části provedeno i jejich grafické zpracování.

Obr.4.47 Citlivost PATR na změnu šíře daňových pásem v podmínkách klouzavě progresivní sazby daně

Obr.4.48 Citlivost AETR na změnu šíře daňových pásem v podmínkách klouzavě progresivní sazby daně

Zdroj: Vlastní zpracování

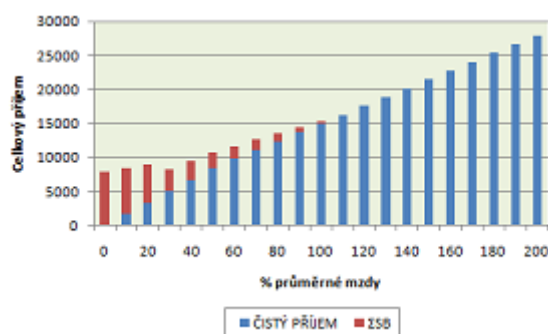
Na základě obrázku 4.47 a 4.48 lze konstatovat, že při kladné odchylce α , a tedy při rozšiřování daňových pásem, se hodnoty sledovaných ukazatelů snižují, při záporné odchylce, a tedy při zužování daňových pásem, se hodnoty ukazatelů zvyšují. Do výše 200násobku průměrné hrubé měsíční mzdy se citlivost s růstem příjmu zvyšuje, od této hranice následně dochází ke snižování.

Z obou obrázků je lehce sledovatelný trend přechodu do vyšších daňových pásem, projevující se v krátkém intervalu snížením hodnot pozorovaných ukazatelů. U ukazatele AETR je citlivost u nízkopříjmových poplatníků nižší, tzn. u této skupiny poplatníků je vyšší zdanění kompenzováno sociálními dávkami.

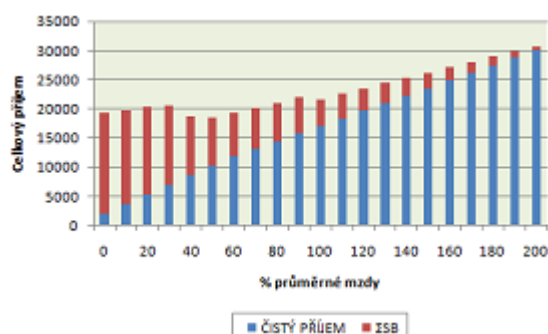
4.4.3 Analýza vývoje ukazatele mezní efektivní daňové sazby

Pomocí analýzy citlivosti lze kvantifikovat dopady změn parametrů α pro výpočet osobní důchodové daně. V předcházející části byl určen vliv těchto parametrů na ukazatele efektivní daňové sazby, průměrné efektivní daňové sazby a skutečné efektivní sazby daně. Výsledky analýzy poukazovaly především na změny v daňovém systému. Celkový příjem poplatníků, zejména nízkopříjmových, však ve skutečnosti postihují i změny ve výši sociálních dávek. Struktura celkového příjmu jednotlivce a poplatníka s vyživovanými dětmi je znázorněna v grafech 4.49 a 4.50. Z nich je patrné, jakým způsobem se mění struktura celkového příjmu v závislosti na výši čistého příjmu.

Obr. 4.49 Struktura celkového příjmu jednotlivce v roce 2010

Obr.4.50 Struktura celkového příjmu poplatníka s vyživovanými dětmi v roce 2010

Zdroj: Vlastní zpracování

Z výše uvedených grafů je zřejmé, že s růstem čistého příjmu klesá vliv sociálních dávek, přičemž hranice pro ztrátu nároku na výplatu sociálních dávek je u testovaných poplatníků rozdílná. Jednotlivec ztrácí nárok na dávky překročením hranice průměrné hrubé měsíční mzdy, poplatníkovi se dvěma vyživovanými dětmi budou dávky vypláceny do

dvojnásobku průměrné hrubé měsíční mzdy. Výše dávek je z titulu vyživovaného dítěte u poplatníků na rozdílné úrovni. Z obrázků je také patrné, že růst čistého příjmu vyvolá v určitých případech pokles příjmu celkového, což doposud uvažováno nebylo.

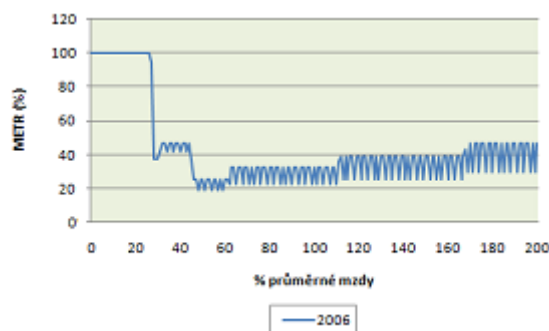
Pro komplexnost je třeba analýzu citlivosti doplnit o změnový ukazatel mezní efektivní daňové sazby, který vyjadřuje interakci daňového a dávkového systému. Ukazatel je definován jako jedna mínus poměr změny čistého příjmu ke změně hrubého příjmu, viz vzorec 2.5 a udává, o kolik se zvýší zaplacené daně a sníží sociální dávky, pokud se hrubý pracovní příjem zvýší o jednotku.

Analýza vychází ze stejných vstupních dat (4.1). Výpočty jsou však provedeny v intervalu 0 až 200% průměrného hrubého měsíčního příjmu, čímž je zohledněn vliv dávkového systému na nízkopříjmovou část poplatníků, což se projeví i v názornějším grafickém vyjádření. V rámci matematického zpracování budou změny ukazatelů konstruovány při zvýšení hrubého měsíčního příjmu o 1% a graficky prezentovány o 20% průměrné hrubé měsíční mzdy.

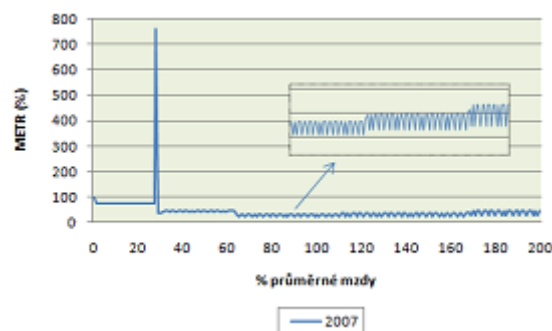
4.4.3.1 Vývoj ukazatele METR v letech 2006 a 2007

V této části bude analyzován dopad změn daňového a dávkového systému mezi lety 2006 a 2007 na vývoj ukazatele mezní efektivní daňové sazby. Úplný přehled změn ukazatele METR u vybraných typů poplatníků je uveden v příloze 8 a v příloze 9 a dokládá, že do roku 2006 nedochází k výraznějším změnám jeho výsledných hodnot. Obrázky 4.51 a 4.52 ukazují mezní efektivní zdanění v případě růstu pracovních příjmů bezdětného poplatníka.

Obr. 4. 51 Vývoj ukazatele METR jednotlivce v roce 2006

Obr. 4.52 Vývoj ukazatele METR jednotlivce v roce 2007

Zdroj: Vlastní zpracování

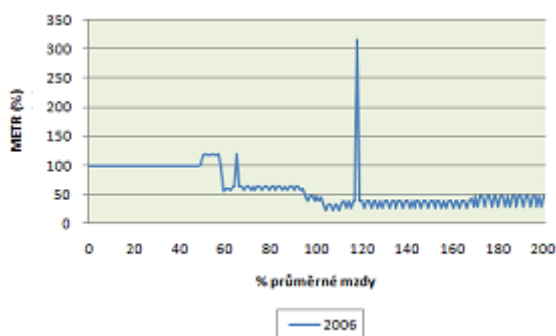
Již na první pohled je z grafického vyjádření patrný rozdílný vývoj ukazatele METR v jednotlivých sledovaných letech. V roce 2006 je změna ukazatele METR dána především přechodem do vyšších daňových pásem. Do 20% hrubého měsíčního příjmu je hodnota

ukazatele na úrovni 100%, tzn. že jsou dávky redukovány o stejnou částku, o kterou narostl pracovní příjem po zdanění. Dávky jsou v tomto případě konstruovány jako rozdíl mezi příjmem po zdanění a částkou životního minima. Jakékoli zvýšení příjmů je v tomto případě eliminováno snížením poskytovaných dávek. Mimo takto konstruovaný sociální příplatek má bezdětný poplatník nárok na doplatek na bydlení. Absencí dalších sociálních dávek je hodnota ukazatele METR na nízké úrovni.

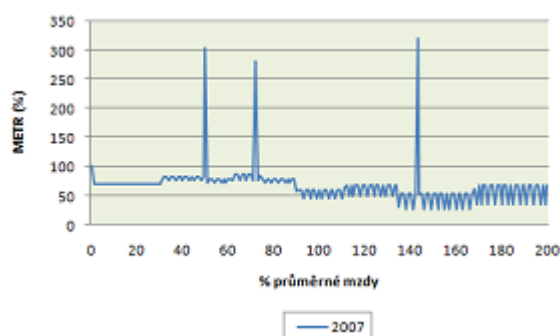
V roce 2007 dochází ke změnám v systému dávek státní sociální podpory a výrazným způsobem se mění koncepce životního minima. To se projeví poklesem ukazatele METR na hodnotu 73,75% v intervalu 0 až 20% průměrné hrubé měsíční mzdy. Při překročení velikosti 23% průměrného hrubého měsíčního příjmu hodnota ukazatele rapidně stoupá a dosahuje hodnoty větší než 100%, tzn. že se zvýšení hrubého příjmu promítne ve snížení příjmu čistého. Tato situace je označována jako past chudoby. Při této úrovni měsíčního příjmu poplatník ztrácí nárok na příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení a je pro něj iracionální zvyšovat nabídku práce. V následujícím intervalu jsou změny ukazatele METR dány přechodem do vyšších daňových pásem, což je patrné z detailu na obrázku 4.52.

Na obrázcích 4.53 a 4.54 je zachycena situace domácnosti samoživitele se dvěma vyživovanými dětmi. V komparaci s předcházejícím grafickým znázorněním je četnější existence hodnot, kdy METR přesahuje 100%. To je důsledek vyplacení sociální dávky z titulu vyživovaného dítěte. Příklad na dítě má čtyři úrovně, tj. zvýšenou, základní, sníženou, příp. nulovou. V okamžiku, kdy hrubý příjem poplatníka nepatrně vzroste a podíl příjmů ku ŽM přesáhne sledovanou hranici, příspěvek na dítě se skokově sníží.

Obr. 4.53 Vývoj ukazatele METR poplatníka s vyživovanými dětmi v roce 2006

Obr. 4.54 Vývoj ukazatele METR poplatníka s vyživovanými dětmi v roce 2007

Zdroj: Vlastní zpracování

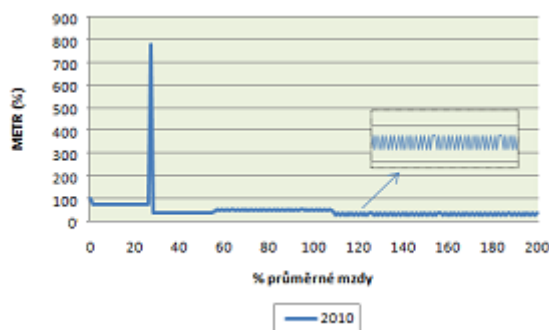
Z obrázku 4.53 je dále patrné, že v intervalu 0 až 40% průměrného hrubého měsíčního příjmu je hodnota ukazatele METR ve výši 100%. To je dáno konstrukcí dávek státní sociální podpory, což bylo výše popsáno. Za povšimnutí stojí, že se tento interval prodlužuje ve

srovnání s bezdětným poplatníkem, kde hodnota METR byla ve výši 100% do 20% průměrné hrubé měsíční mzdy. Tato skutečnost je dána výší životního minima, která se s ohledem na vyživované děti zvyšuje (z částky 4 420Kč platné v roce 2006 pro jednotlivce, na částku 9 920Kč pro poplatníka se dvěma vyživovanými dětmi). I v případě této modelové domácnosti je patrná změna ukazatele METR způsobena přechodem do vyšších daňových pásem.

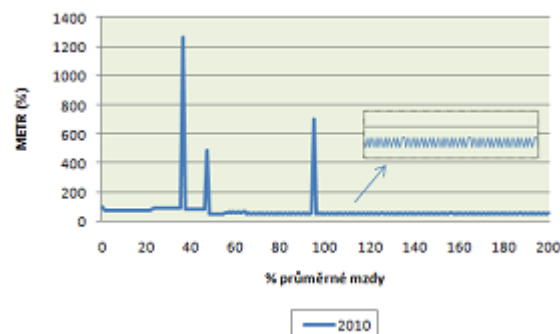
4.4.3.2 Vývoj ukazatele METR v roce 2010

Dosud bylo uvažováno se změnou ukazatele METR v podmínkách klouzavě progresivní sazby daně. Vývoj ukazatele METR v roce 2010 umožní komparaci vývoje v podmínkách sazby lineární.

Obr. 4.55 Vývoj ukazatele METR jednotlivce v roce 2010

Obr. 4.56 Vývoj ukazatele METR poplatníka s vyživovanými dětmi v roce 2010

Zdroj: Vlastní zpracování

Z obrázků 4.55 a 4.56 je na první pohled zřejmé, že od roku 2007 se výrazným způsobem nemění vývoj ukazatele METR. To je dáno systémem výpočtu sociálních dávek, který zůstává neměnný. U domácnosti samoživitele dosahuje ukazatel METR svého maxima při překročení 20% průměrného hrubého měsíčního příjmu a od tohoto bodu opět prudce klesá. V rámci tohoto intervalu není samoživitel motivován ke vstupu na trh práce, vzhledem k tomu, že se zvyšujícím příjmem ztrácí nárok na výplatu sociálních dávek.

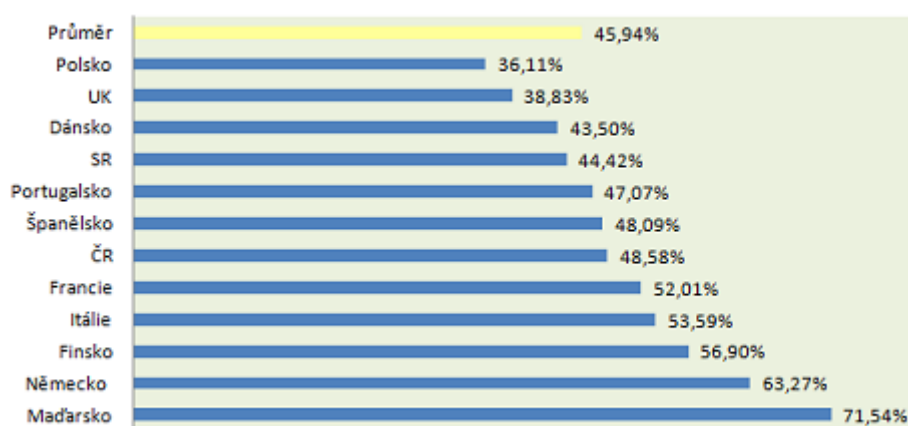
V případě poplatníka s vyživovanými dětmi je četnější výskyt ukazatele METR, který dosahuje hodnot převyšující 100%, což může působit jako odrazující faktor od zvyšování příjmu. To je důsledkem výplaty sociálních dávek z titulu vyživovaných dětí. V případě že příjem domácnosti překročí stanovenou hranici, sníží se výplata sociálních dávek, případně domácnost nárok na výplatu sociálních dávek ztrácí. Již dle výše zmíněného se tato situace označuje za past chudoby.

Detail u výše zobrazených grafů poukazuje na skutečnost, že v podmínkách lineární sazby daně nedochází k výrazným změnám ve výši hodnot ukazatele METR. Ten se nadále pohybuje v rozmezí 26,98% a 34,97%.

4.4.3.3 Srovnání ukazatele METR ve vybraných zemích OECD

V předcházející kapitole byl sledován vývoj ukazatele mezní efektivní daňové sazby v podmínkách České republiky. Možné je také provést komparaci ukazatele METR s evropskými zeměmi OECD, viz. obrázek 4.57.

Obr.4.57 Srovnání ukazatele METR jednotlivce ve vybraných zemích OECD (100% průměrného příjmu)

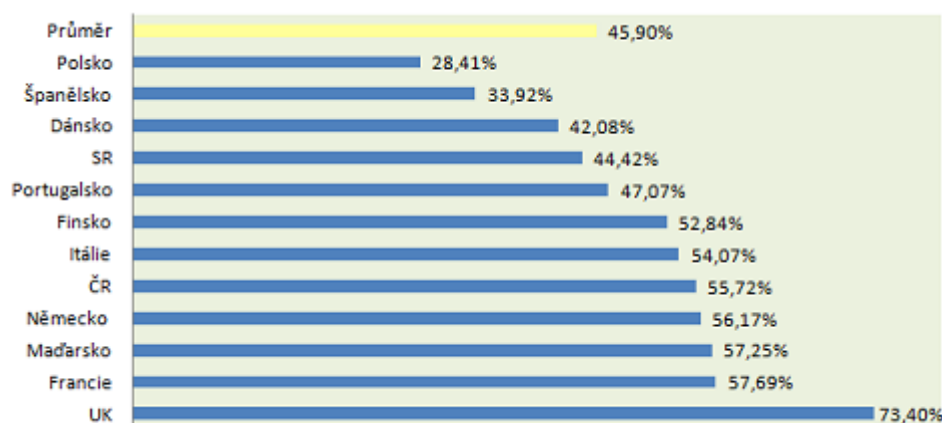

Zdroj: Vlastní zpracování s využitím dat OECD

Z porovnání hodnot ukazatele METR pro bezdětného poplatníka s příjmem na úrovni průměrné hrubé měsíční mzdy lze konstatovat, že nejvyšší hodnotu ukazatele METR vykazuje Maďarsko, naopak nejnižší Polská republika. Průměrná hodnota ukazatele METR v zemích OECD je 45,94%. Hodnota ukazatele METR je tak v České republice nad průměrem vybraných hodnot na úrovni 48,58%. Nutno však zmínit, že by postavení České republiky bylo pravděpodobně rozdílné s využitím jiných států, např. Afrických zemí. Srovnání ukazatele METR pro poplatníka s vyživovanými dětmi je zachyceno v grafu 4.58.

V případě poplatníka se dvěma vyživovanými dětmi je nejvyšší mezní zdanění v Anglii, naopak nejnižší mezní zdanění je opět v Polské republice. Průměrná hodnota ukazatele METR v zemích OECD je na úrovni 45,90%. Hodnota ukazatele METR je v případě České republiky opět nad průměrem hodnot vybraných států a dosahuje výše 55,72%. Důvodem nadprůměrných hodnot je konstrukce sociálních dávek a vysoké částky životního minima.

Obr.4.58 Srovnání ukazatele METR pro poplatníka se dvěma vyživovanými dětmi ve vybraných zemích OECD (67% průměrného příjmu)

Zdroj: Vlastní zpracování s využitím dat OECD

Komparaci hodnot ukazatele METR každoročně zveřejňuje ve svých statistikách EUROSTAT. Úplný přehled je možné nalézt v příloze 10 a v příloze 11. Je však třeba zdůraznit, že uvedené statistiky vycházejí vždy z 33%, 67%, 100%, případně 167% hrubého měsíčního příjmu. A tak v případě grafu 4.57 poplatník pobírá 67% průměrné hrubé měsíční mzdy a ne 100% průměrné mzdy, jak tomu je v grafickém zpracování 4.58.

4.4.4 Shrnutí výsledků analýzy citlivosti

Z provedené analýzy citlivosti jednotlivých ukazatelů daňového zatížení na změny vstupních parametrů osobní důchodové daně lze v podmínkách klouzavě progresivní sazby daně konstatovat následující:

- kladné odchylky α ve výši sazeb daně vyvolávají zvýšení hodnot sledovaných ukazatelů, záporné odchylky α vyvolávají jejich snížení,
- kladné odchylky α ve výši slev na dani, nezdanitelných částí základů daně a v šíři daňových pásem vyvolávají snížení sledovaných ukazatelů a naopak záporné odchylky α představuje zvýšení hodnot ukazatelů,
- v rámci zvoleného intervalu 0 až 500% průměrné hrubé měsíční mzdy s růstem příjmu poplatníka klesá citlivost vybraných ukazatelů daňového zatížení,
- s výjimkou počátečních násobků průměrné měsíční mzdy je průběh citlivosti ukazatele skutečné efektivní daňové sazby totožný s průběhem ukazatele průměrné osobní sazby daně,
- největší citlivost je zaznamenána u těch skupin poplatníků, kteří pobírají podprůměrnou mzdu,

- citlivost ukazatele AETR je ovlivněna i výší sociálních dávek získaných poplatníkem, s růstem příjmu poplatník ztrácí nárok na sociální dávky,
- hodnoty ukazatele METR nad 100% mohou mít demotivující účinek pro vstup na trh práce, případně pro zvýšení pracovního úsilí,
- problém demotivujících hodnot se více dotýká rodin s vyživovanými dětmi, vzhledem k vyšší částce životního minima a nárokem na větší množství sociálních dávek,
- v komparaci s jinými státy OECD je hodnota ukazatele METR pro bezdětného poplatníka pobírajícího 100% průměrného příjmu na nadprůměrné úrovni,
- hodnota ukazatele METR pro poplatníka se dvěma vyživovanými dětmi pobírajícího 67% průměrné hrubé měsíční mzdy vykazuje hodnota ukazatele METR v rámci zemí OECD rovněž nadprůměrných hodnot.

4.5 Souhrnné shrnutí dosažených výsledků

V aplikační části práce byla provedena analýza dopadu změn v legislativní úpravě osobní důchodové daně na vybraného poplatníka. Analýza byla provedena pomocí mikroekonomických ukazatelů daňového zatížení, a to efektivní sazby daně, průměrné osobní sazby daně a průměrné efektivní sazby daně, přičemž každý jednotlivý ukazatel zohledňuje ve svém výpočtu jiné skutečnosti.

Mikroekonomické ukazatele vycházejí z dat zjištěných pomocí simulačních modelů vybraných typů poplatníků. V rámci této práce byly vybrány dvě skupiny poplatníků, které se liší počtem vyživovaných dětí. Rodinné situace byly vybrány subjektivně, se zohledněním ztížených podmínek samoživitele. Je zřejmé, že na základě úzkého profilu testovaných poplatníků není možné obsáhnout celkové daňové zatížení všech poplatníků ve společnosti, přesto lze zobecnit jisté závěry, které budou u podobně definovaných poplatníků totožné.

Z vypracované analýzy skutečného daňového zatížení testovaných poplatníků lze konstatovat, že s růstem příjmů rostou hodnoty sledovaných ukazatelů. Výjimku tvoří situace, kdy je patrný strop pro odvod sociálního pojištění a kdy je poplatníkovi vyplácen daňový bonus. V případě překročení stropu pro odvod sociálního pojištění začíná efektivní zdanění klesat a v případě uplatnění daňového zvýhodnění formou daňového bonusu mohou hodnoty ukazatelů nabývat záporných čísel.

Podrobná analýza skutečné daňové povinnosti testovaných poplatníků však poukázala především na pokles hodnot ukazatelů, a tedy pokles daňového zatížení, v souvislosti se zavedením nového institutu slevy na dani a v důsledku zavedení lineární sazby daně.

Zajímavou skutečností, která z analýzy vyplynula, byla úroveň zdanění pro poplatníka s vyživovanými dětmi v komparaci s bezdětným poplatníkem, která byla vždy na nižší úrovni při stejné výši příjmu.

Vzhledem k tomu, že byly výpočty konstruovány na základě skutečné průměrné mzdy daného roku, byly odchylky ve výši hodnot jednotlivých ukazatelů vyvolány i rozdílnou hodnotou průměrného měsíčního příjmu let 1999 až 2010. Dopad legislativních změn v úpravě osobní důchodové daně a příspěvků na sociální zabezpečení bylo možné lépe znázornit pomocí fixace nezávisle proměnné veličiny, tj. použitím stejné úrovně průměrného měsíčního příjmu. Ten byl konstruován jako průměrná mzda jednotlivých průměrných mezd sledovaných let.

Při fixaci nezávisle proměnné veličiny byla potvrzena předcházející tvrzení. Hodnoty ukazatelů s růstem příjmu rostou, odchylky jsou dány především nahrazením nezdaniitelných částí základu daně z titulu poplatníka slevou na dani v roce 2006. Dále bylo potvrzeno, že k největší změně v průběhu jednotlivých ukazatelů dochází se zavedením lineární sazby daně, v důsledku čehož se výrazným způsobem snižují vypočtené hodnoty.

Na základě fixace nezávisle proměnné bylo dále zjištěno, že legislativní změny nepostihují všechny poplatníky stejným způsobem. Rozhodující se stala výše poplatníkovy příjmu.

Aby bylo možné určit do jaké míry a jaká změna ovlivňuje daňovou povinnost poplatníka, byly výpočty doplněny o analýzu citlivosti ukazatelů míry daňového zatížení. V analýze bylo uvažováno se změnou ve výši nezdaniitelných částí základu daně, výši sazby daně a výši slev na dani, v podmínkách klouzavě progresivní sazby daně byla sledována i šíře daňových pásem. Prostřednictvím analýzy citlivosti bylo prokázáno, že kladné odchylky ve výši sazeb daně vyvolávají zvýšení hodnot sledovaných ukazatelů, záporné odchylky vyvolávají jejich snížení. A naopak kladné odchylky ve výši slev na dani, nezdaniitelných částí základů daně a v širší daňových pásem vyvolávají snížení sledovaných ukazatelů a záporné odchylky představují zvýšení hodnot ukazatelů.

Z analýzy citlivosti dále vyplynulo, že s růstem příjmu poplatníka klesá citlivost vybraných ukazatelů daňového zatížení. Největší citlivost byla zaznamenána u skupin poplatníků, kteří pobírají podprůměrnou mzdu.

Pro komplexnost byla analýza citlivosti doplněna o ukazatel METR, jehož výsledné hodnoty poukázaly především na problematiku tzv. pasti chudoby, kdy hodnoty ukazatele METR nabývaly hodnot nad 100%. V tomto případě se jedná o situaci, kdy se zvýšením hrubého příjmu klesá čistý příjem a pro jedince je iracionální zvyšovat své pracovní úsilí. I situace, kdy se hodnoty ukazatele METR přibližovaly 100%, mají demotivující účinek pro vstup na trh práce, případně pro zvýšení pracovního úsilí.

Na základě provedené analýzy bylo prokázáno, že se problém demotivujících hodnot ukazatele METR více dotýká rodin s vyživovanými dětmi, u nichž existuje nárok na větší množství sociálních dávek a vyšší úroveň životního minima.

Výpočty ukazatele METR byly konstruovány v podmínkách České republiky, ale součástí analýzy byla i komparace s jinými státy OECD. Ve srovnání s jinými státy OECD je hodnota efektivního zdanění pro testované poplatníky při stanovené výši příjmů nad průměrem jednotlivých zemí. Důvodem je především konstrukce sociálních dávek, případně výše částek životního minima.

5 Závěr

V souladu s cílem diplomové práce byla provedena analýza dopadu změn v osobní důchodové dani pomocí mikroekonomických ukazatelů daňového zatížení. Na základě změn jednotlivých ukazatelů je možné usuzovat o skutečné daňové povinnosti poplatníka. Výpočty byly konstruovány na základě reálných vstupních dat, které byly postupně modifikovány. Analýza byla provedena na úzkém profilu testovaných poplatníků, i přesto je možné zobecnit jisté závěry.

V souvislosti se zavedením nového institutu slev na dani a v důsledku zavedení lineární sazby daně klesá skutečná daňová povinnost testovaných poplatníků, přičemž úroveň zdanění pro poplatníka s vyživovanými dětmi je vždy na nižší úrovni v komparaci s bezdětným poplatníkem při stejné výši příjmů. V důsledku fixace nezávisle proměnné veličiny bylo zjištěno, že na legislativní změny reagují poplatníci dle výše jejich příjmů. Pomocí analýzy citlivosti bylo prokázáno, že nejvíce jsou změnami zasaženi poplatníci pobírající podprůměrnou mzdu.

S tímto zjištěním byla pozornost zaměřena na nízkopříjmové skupiny obyvatel a konstruován byl výpočet mezní efektivní daňové sazby, který vyjadřuje interakci daňového a dávkového systému. Z výsledné analýzy vyplynulo, že existují kombinace mzdy, daní a sociálních dávek, které vytvářejí pasti chudoby, tzn. mohou mít demotivující účinek pro vstup na trh práce, případně pro zvýšení pracovního úsilí. Jedním z důvodů vzniku pasti chudoby je konstrukce sociálních dávek, případně vysoké částky životního minima. Z toho vyplývá, že demotivujícím hodnotám ukazatele podléhají především domácnosti s nízkým příjmem, případně s větším počtem vyživovaných dětí.

Otázkou je, jaký podíl tvoří domácnosti, které jsou vysokými hodnotami METR zasaženy. Pravdou je, že je doposud málo pozornosti věnováno analýze reálných dat, která by mohla zmíněnou otázku zodpovědět. Z běžně dostupných dat není možné vyhledat údaje o tom, jestli a jakého počtu domácností by se demotivující hodnoty ukazatele dotýkaly. Je však možné provést komparaci ukazatele METR s evropskými zeměmi OECD. V rámci ní je hodnota ukazatele METR České republiky pro bezdětného poplatníka pobírajícího 100% průměrného příjmu a pro poplatníka se dvěma vyživovanými dětmi pobírajícího 67% průměrné mzdy na nadprůměrné úrovni. V obou případech se hodnota ukazatele pohybovala okolo 50%, což je dle mnoha autorů považováno za demotivující. Naopak žádoucí by byla hodnota ukazatele METR v intervalu 30 až 50%.

Odlišný pohled na daňové zatížení může poskytnout ukazatel daňové kvóty pohlížející na problematiku z makroekonomického hlediska. Údaje o výši daňové kvóty pravidelně zveřejňuje OECD a EUROSTAT. Česká republika se dle výše daňové kvóty nachází zhruba v polovině států OECD s kvótou ve výši 34,80%. Nutno zmínit, že by postavení České republiky bylo pravděpodobně rozdílné v komparaci s jinými státy, např. Africkými zeměmi.

Seznam použité literatury

a) Knihy, příspěvky ve sbornících:

1. DLUHOŠOVÁ, D. *Finanční řízení a rozhodování podniku*, 1.vyd. Praha: EKOPRESS, 2006. 191 stran, ISBN 80-86119-58-0.
2. DLUHOŠOVÁ, D., RICHTAROVÁ, D., ZMEŠKAL, *Řízení a modelování finančních rizik - Aplikace analýzy citlivosti při finančním rozhodování*. 1.vyd. Ostrava: VŠB-TUO, 2010. 475 s. ISBN 978-80-248-2306-5.
3. RATMANOVÁ, I. *Finanční řízení podniků a finančních institucí - Analýza vývoje hodnot ukazatele průměrné osobní sazby daně u vybraných typů poplatníků v ČR v letech 2001-2009*. 1.vyd. Ostrava: VŠB-TUO, 2009. 491 s. ISBN 978-80-248-20590.
4. RATMANOVÁ, I. *Řízení a modelování finančních rizik - Analýza citlivosti vybraných mikroekonomických ukazatelů daňového zatížení na změny parametrů výpočtu osobní důchodové daně*. 1.vyd. Ostrava: VŠB-TUO, 2008. 341 s. ISBN 978-80-248-1846-7.
5. HAMERNÍKOVÁ, B., MAAYTOVÁ, A. kol. *Veřejné finance*. 3.vyd. Praha: ASPI, a.s. 2007. 364 s. ISBN 978-80-7357-301-0.
6. KUBÁTOVÁ, K. *Daňové teorie a politika*. 4.vyd. Praha: ASPI, s.r.o., 2006. 279 s. ISBN 80-7357-205-2.
7. KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teorie - úvod do problematiky*. 2.vyd. Praha: ASPI, a.s., 2009. 120 s. ISBN 978-80-7357-423-9.
8. KUBÁTOVÁ, K., VÍTEK, L. *Daňová politika – teorie a praxe*. 1.vyd. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1997. 259 s. ISBN 80-85963-23-X.
9. MUSGRAVE, R., MUSGRAVEOVÁ, P. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 1.vyd. Praha: Management Press, a.s., 1994. 563 s. ISBN 80-85603-76-4.
10. ŠIROKÝ, J. a kol. *Daňové teorie s praktickou aplikací*. 2.vyd. Praha: C.H. BECK, 2008. 301 s. ISBN 978-80-740-005-8.
11. VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2010*. 10.vyd. Praha: VOX, a.s., 2010. 355 s. ISBN 978-80-86324-86-9.

c) Elektronické zdroje

12. <http://epp.eurostat.ec> (internetové stránky Evropské unie)
13. <http://ec.europa.eu> (internetové stránky Evropské komise)
14. <http://www.finance.cz> (internetové stránky Finance media a.s.)
15. <http://www.cssz.cz> (internetové stránky České správy sociálního zabezpečení)

16. <http://www.czso.cz> (internetové stránky Českého statistického úřadu)
17. <http://www.mfer.cz> (internetové stránky Ministerstva financí České republiky)
18. <http://www.oecd.org> (internetové stránky Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
19. www.sagit.cz (internetové stránky nakladatelství ekonomické a právní literatury Ostrava)

d) Zákony

20. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
21. Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů
22. Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů
23. Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů
24. Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů

Seznam zkratek

AETR	Skutečná efektivní daňová sazba
DPFO	Daň z příjmů fyzických osob
ETR	Efektivní daňová sazba
HDP	Hrubý domácí produkt
METR	Mezní efektivní daňová sazba
OECD	Organizace pro evropskou spolupráci a rozvoj
PATR	Průměrná efektivní daňová sazba
ZTP/P	Zvlášť těžké postižení s potřebou průvodce

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. - autorský zákon, zejména § 35 - užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a §60 - školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečné, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§35 odst.3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucí diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

.....

Bc. Irena Maléřová

Adresa trvalého pobytu studenta:

.....

Seznam příloh

Příloha 1	Srovnání sazeb osobní důchodové daně k lednu 2011
Příloha 2	Komparace nejvyšších daňových sazeb z příjmů fyzických osob v zemích OECD v roce 2010 (v %), Vývoj sazeb daně z příjmů v letech 1995 až 2010 (v %)
Příloha 3	Výše daňové kvóty v zemích OECD v roce 2009
Příloha 4	Postavení osobní důchodové daně v rámci daňového systému
Příloha 5	Vývoj daňových pásem a sazeb daně z příjmů fyzických osob
Příloha 6	Výpočet daňové povinnosti v letech 1999 až 2007 v podmínkách klouzavé progrese, Přehled nezdanitelných částí základu daně a slev na dani v letech 1999 až 2010
Příloha 7	Výše a četnost záloh na daň z příjmů fyzických osob podle poslední známé daňové povinnosti, Algoritmus výpočtu záloh na daň z příjmů ze závislé činnosti v případě podepsání Prohlášení k dani
Příloha 8	Vývoj ukazatele METR jednotlivce v letech 1999 až 2010
Příloha 9	Vývoj ukazatele METR poplatníka s vyživovanými dětmi v letech 1999 až 2010
Příloha 10	Srovnání ukazatele METR jednotlivce v zemích OECD (100% průměrného příjmu)
Příloha 11	Srovnání ukazatele METR poplatníka se dvěma vyživovanými dětmi v zemích OECD (67% průměrného příjmu)

Příloha 1

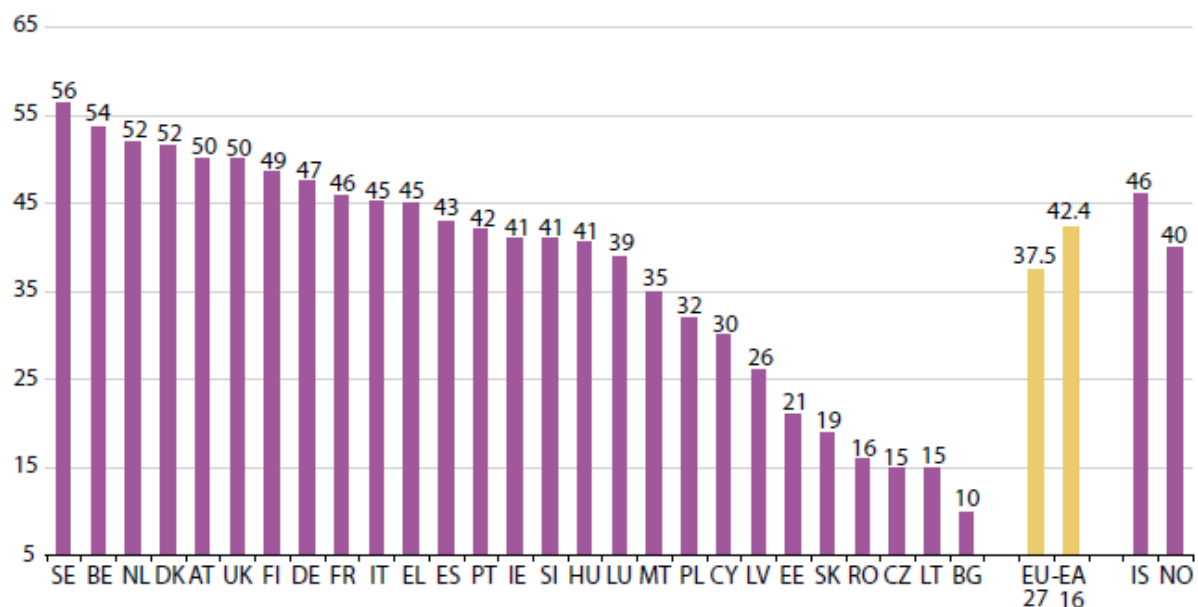
Tab. P 1.1 Srovnání sazeb osobní důchodové daně k lednu 2011

Země	Osobní sazba daně
Anglie	0-50%
Bulharsko	10%
Česká republika	15%
Finsko	6,5-30%
Francie	5,5-40%
Chorvatsko	15-45%
Indie	10-30%
Irsko	20-41%
Japonsko	5-50%
Kanada	15-29%
Maďarsko	17, 32%
Německo	14-45%
Polsko	18, 32%
Portugalsko	0-42%
Rakousko	21-50%
Rumunsko	16%
Rusko	13%
Řecko	0-40%
Slovensko	19%
Slovinsko	16-41%
Španělsko	24-43%
U.S.A.	15-35%

Zdroj: <http://worldwide-tax.com/> a vlastní zpracování

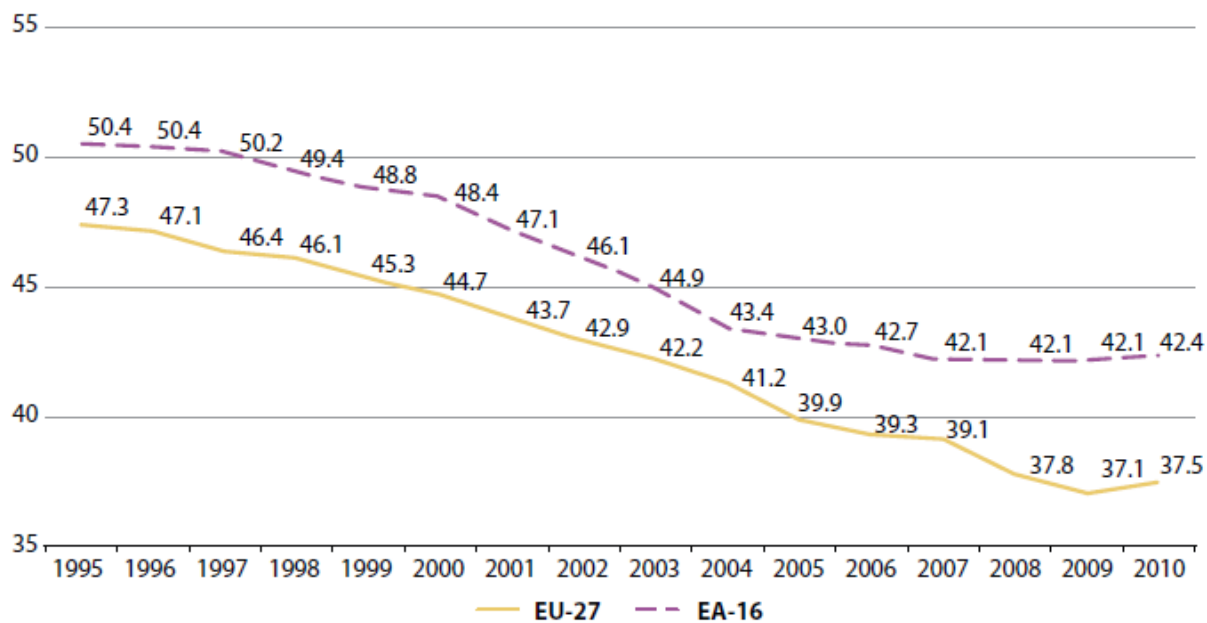
Příloha 2

Obr. P 2.1 Komparace nejvyšších daňových sazeb z příjmů fyzických osob v zemích OECD v roce 2010 (v %)

Zdroj: Eurostat

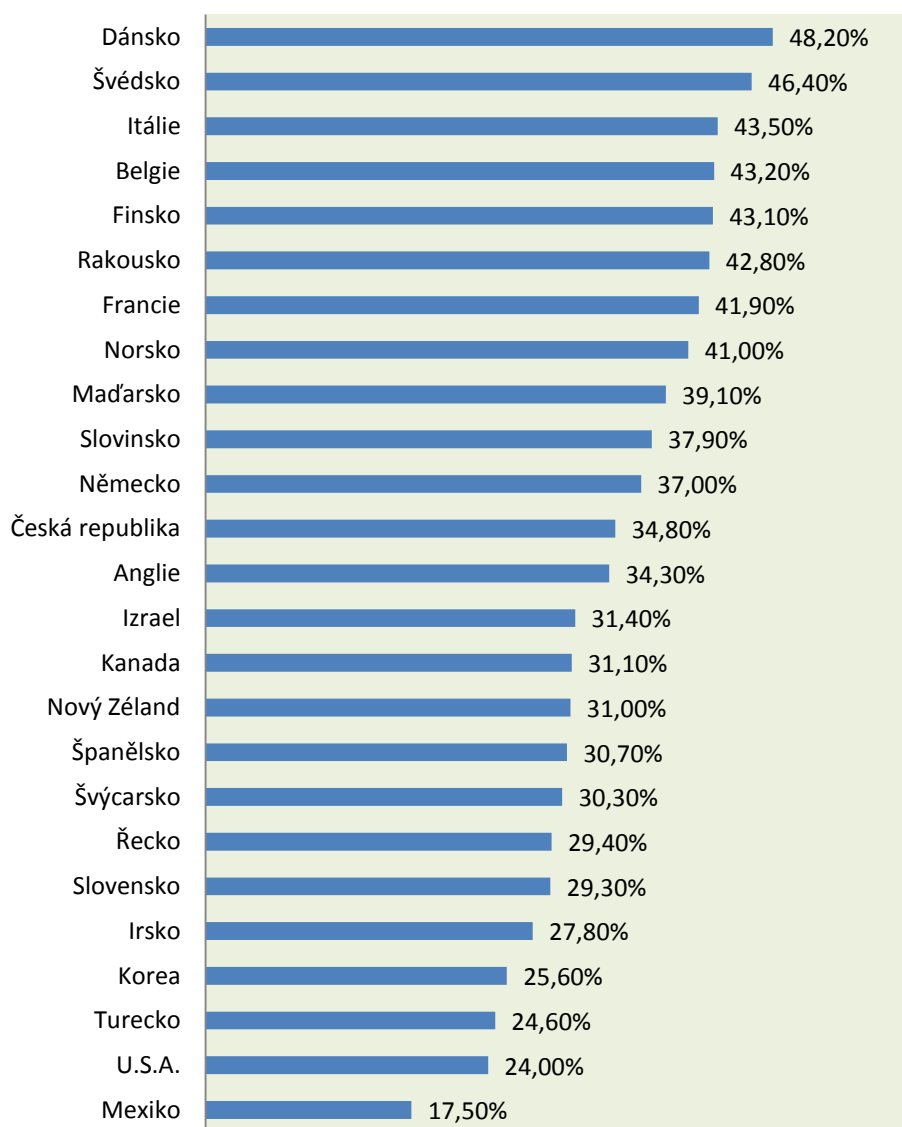
Obr. P 2.2 Vývoj sazeb daně z příjmů v letech 1995 až 2010 (v %)

Zdroj: Eurostat

Příloha 3

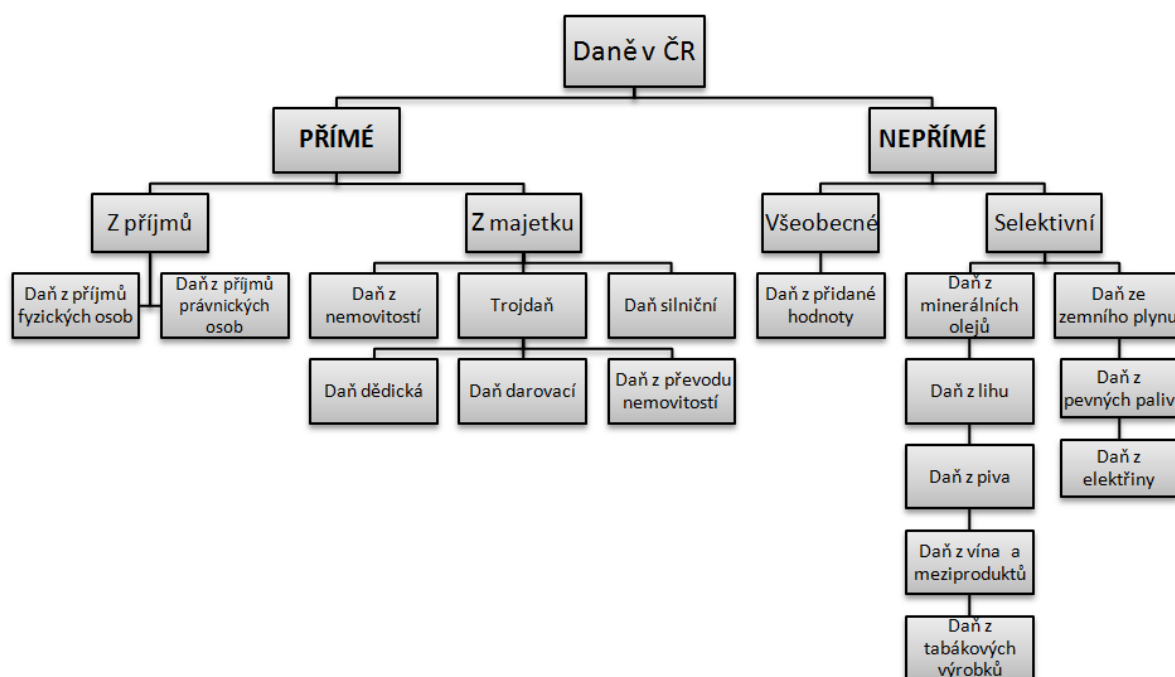
Obr. P 3.1 Výše daňové kvóty v zemích OECD v roce 2009

Zdroj: OECD <<http://stats.oecd.org/index.aspx>> a vlastní zpracování

Příloha 4

Obr. P 4.1 Postavení osobní důchodové daně v rámci daňového systému

Zdroj: Široký, J. Daňové teorie s praktickou aplikací, 2008 a vlastní zpracování

Příloha 5

Tab. P 5.1 Vývoj daňových pásem a sazeb daně z příjmů fyzických osob

1999		
Ze základu daně		Daň
od Kč	do Kč	
-	102 000	15%
102 000	204 000	15 300Kč + 20% ze základu daně přes 102 000Kč
204 000	312 000	35 700Kč + 25% ze základu daně přes 204 000Kč
312 000	1 104 000	62 700Kč + 32% ze základu daně přes 312 000Kč
1 104 000	a výše	316 140Kč + 40% ze základu daně přes 1 104 000Kč

2000		
Ze základu daně		Daň
od Kč	do Kč	
-	102 000	15%
102 000	204 000	15 300Kč + 20% ze základu daně přes 102 000Kč
204 000	312 000	35 700Kč + 25% ze základu daně přes 204 000Kč
312 000	1 104 000	62 700Kč + 32% ze základu daně přes 312 000Kč

2001 - 2005		
Ze základu daně		Daň
od Kč	do Kč	
-	109 000	15%
109 200	218 400	16 380Kč + 20% ze základu daně přes 109 200Kč
218 400	331 200	38 220Kč + 25% ze základu daně přes 218 400Kč
331 200	a výše	66 420Kč + 32% ze základu daně přes 331 200Kč

2006 - 2007		
Ze základu daně		Daň
od Kč	do Kč	
-	121 200	12%
121 200	218 400	14 544Kč + 19% ze základu daně přes 121 200Kč
218 400	331 200	33 012Kč + 25% ze základu daně přes 218 400Kč
331 200	a výše	61 212Kč + 32% ze základu daně přes 331 200Kč

2008 – 2010	
Ze základu daně tvořeného „super hrubou mzdou“	Daň
	15%

Zdroj: Šíroký, J. Daňové teorie s praktickou aplikací, 2008 a vlastní zpracování

Příloha 6

Tab. P 6.1 Výpočet daňové povinnosti v letech 1999 až 2007 v podmínkách klouzavé progresse

1999-2004	2005	2006-2007
PŘÍJMY	PŘÍJMY	PŘÍJMY
-VÝDAJE	-VÝDAJE	-VÝDAJE
ZD	ZD	ZD
NČZD (§15)	NČZD (§15)	NČZD (§15)
Položky odčitatelné od ZD (§34)	Položky odčitatelné od ZD (§34)	Položky odčitatelné od ZD (§34)
Upravený ZD	Upravený ZD	Upravený ZD
x sazba daně	x sazba daně	x sazba daně
Daň	Daň	Daň
=Výsledná daňová povinnost	-Sleva na dani (§35c)	-Sleva na dani (§35ba,§35c)
	=Výsledná daňová povinnost	=Výsledná daňová povinnost

Zdroj: Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění platných pro rok 1999 až 2007a vlastní zpracování

Tab. P 6.2 Přehled nezdanitelných částí základu daně a slev na dani v letech 1999 až 2010

Institut	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
NČZD												
na poplatníka	34920	38040	38040	38040	38040	38040	38040	-	-	-	-	-
na dítě	21600	21600	23520	23520	23520	25560	-	-	-	-	-	-
na manželku	19884	19884	21720	21720	21720	21720	21720	-	-	-	-	-
část.invalidita	6540	6540	7140	7140	7140	7140	7140	-	-	-	-	-
plná invalidita	13080	13080	14280	14280	14280	14280	14280	-	-	-	-	-
ZTP/P	45780	45780	50040	50040	50040	50040	50040	-	-	-	-	-
pro studenty	10464	10464	11400	11400	11400	11400	11400	-	-	-	-	-
SLEVA												
na poplatníka	-	-	-	-	-	-	-	7200	7200	24840	16560	24840
na manželku	-	-	-	-	-	-	-	4200	4200	24840	16560	24840
část.invalidita	-	-	-	-	-	-	-	1500	1500	2520	2520	2520
plná invalidita	-	-	-	-	-	-	-	3000	3000	5040	5040	5040
ZTP/P	-	-	-	-	-	-	-	9600	9600	16140	16140	16140
pro studenty	-	-	-	-	-	-	-	2400	2400	4020	4020	4020
Daň.zvýhodnění												
na dítě	-	-	-	-	-	-	6000	6000	6000	10680	10200	11604

Zdroj: Šíroky, J. Daňové teorie s praktickou aplikací, 2008 a vlastní zpracování

Příloha 7

Tab. P 7.1 Výše a četnost záloh na daň z příjmů fyzických osob podle poslední známé daňové povinnosti

skladba základu daně	záloha podle poslední známé daňové povinnosti	
M ≥ 50% ZD	zálohy se neplatí	
M < 50% ZD a zároveň M ≥ 15% ZD		
interval D	výše záloh	četnost záloh
<0; 30 000Kč>	0	x
<30 001; 150 000 Kč>	20% D	pololetně
<150 001; ∞)	1/8 D	čtvrtletně
M = 0 anebo M< 15% ZD		
interval D	výše záloh	četnost záloh
<0; 30 000Kč >	0	x
<30 001; 150 000Kč>	40% D	pololetně
<150 001; ∞)	1/4 D	čtvrtletně
<i>M = příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky</i>		
<i>ZD = základ daně</i>		
<i>D = poslední známá daňová povinnost</i>		

Zdroj: Vančurová, A., Láchová, A. Daňový systém ČR 2006 aneb učebnice daňového práva, 2006
a vlastní úprava

Tab. P 7.2 Algoritmus výpočtu záloh na daň z příjmů ze závislé činnosti v případě podepsání Prohlášení k dani

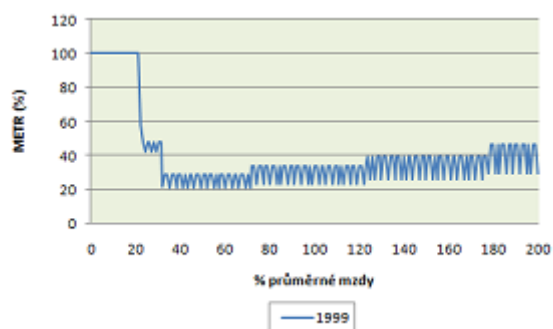
1999 - 2007	2008-2010
zúčtovaný hrubý příjem za kalendářní měsíc	zúčtovaný hrubý příjem za kalendářní měsíc
- příjmy osvobozené od daně	- příjmy osvobozené od daně
= hrubá mzda	= hrubá mzda
- pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti	x koeficient 1,34 (1,35) (zaokrouhlený na celé stokoruny dolů)
- pojistné na veřejné zdravotní pojištění	
= ZÁKLAD DANĚ (zaokrouhluje se na celé stokoruny nahoru)	= ZVÝŠENÝ ZÁKLAD DANĚ (zaokrouhluje se na celé stokoruny dolů)
x sazba daně	x sazba daně
- slevy na dani	- slevy na dani
Záloha po slevě nebo daňový bonus	Záloha po slevě nebo daňový bonus

Zdroj: Vančurová, A., Láchová, A. Daňový systém ČR 2006 aneb učebnice daňového práva, 2006
a vlastní zpracování

Příloha 8

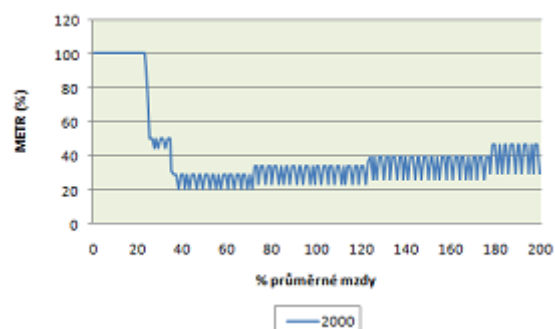
Vývoj ukazatele METR jednotlivce v letech 1999 až 2010

Obr. P 8.1 METR pro rok 1999

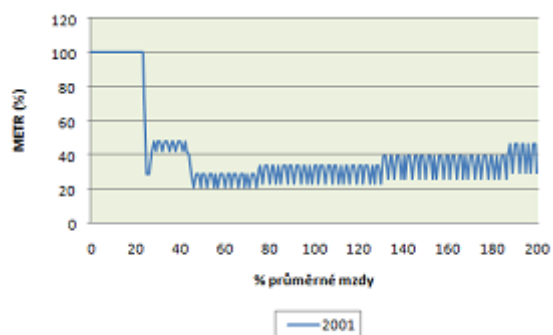
Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. P 8.2 METR pro rok 2000

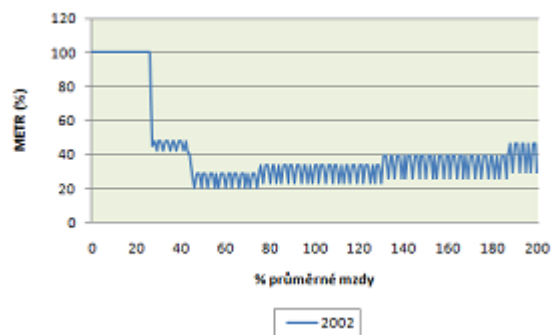
Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. P 8.3 METR pro rok 2001

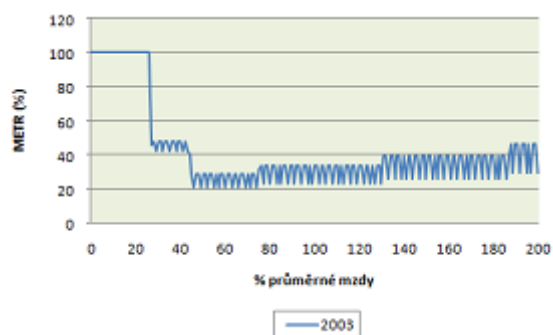
Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. P 8.4 METR pro rok 2002

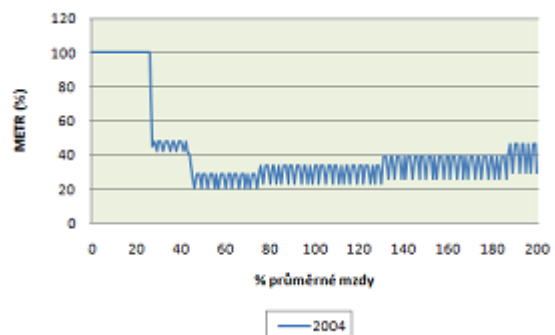
Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. P 8.5 METR pro rok 2003

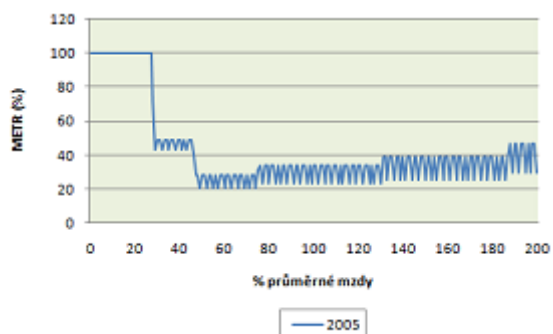
Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. P 8.6 METR pro rok 2004

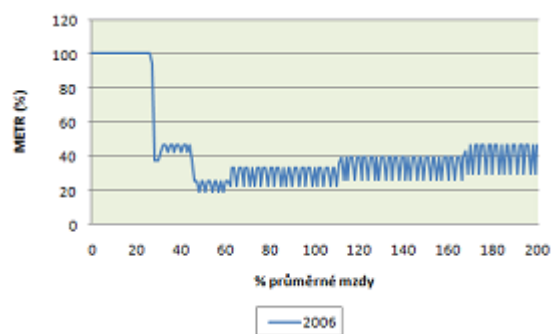
Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. P 8.7 METR pro rok 2005

Zdroj: Vlastní zpracování

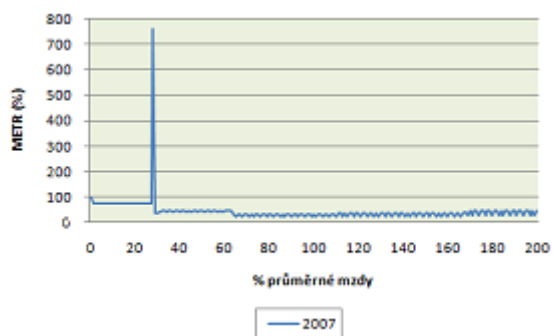
Obr. P 8.8 METR pro rok 2006

Zdroj: Vlastní zpracování

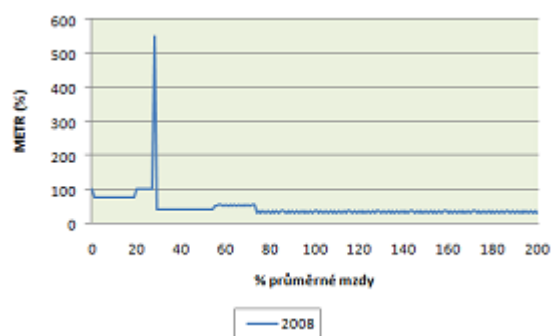
Vývoj ukazatele METR jednotlivce v letech 1999 až 2010

Obr. P 8.9 METR pro rok 2007

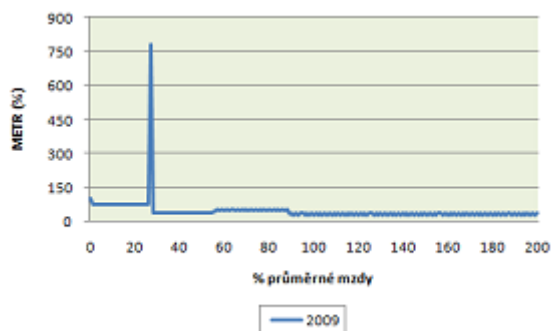
Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. P 8.10 METR pro rok 2008

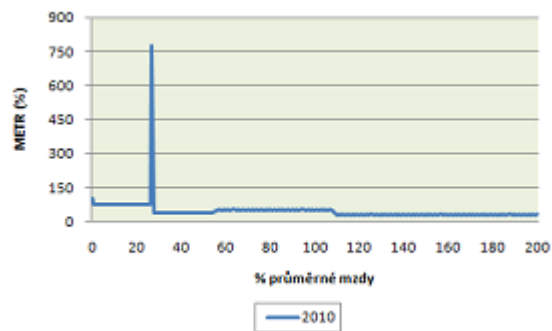
Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. P 8.11 METR pro rok 2009

Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. P 8.12 METR pro rok 2010

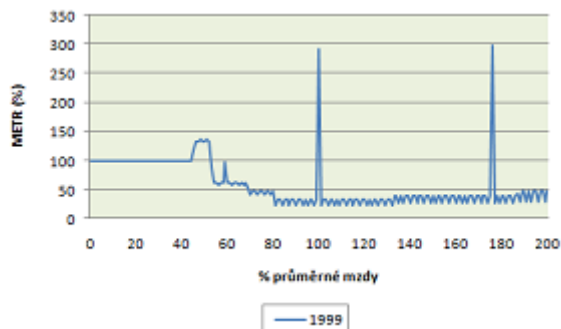

Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha 9

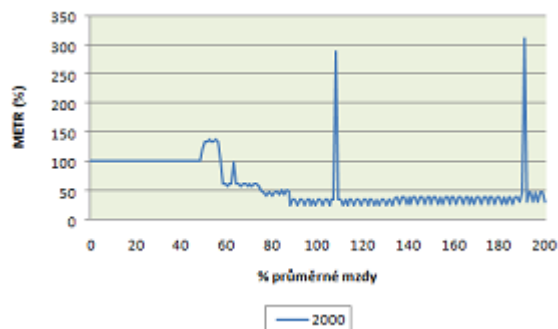
Vývoj ukazatele METR poplatníka s vyživovanými dětmi v letech 1999 až 2010

Obr. P 9.1 METR pro rok 1999

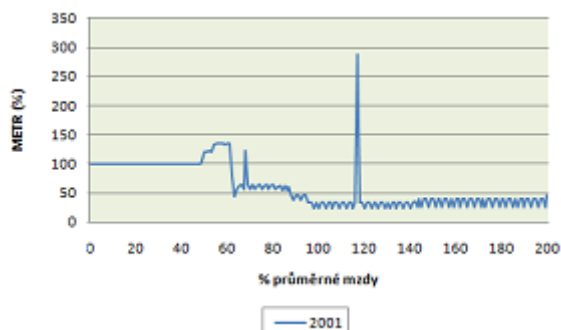
Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. P 9.2 METR pro rok 2000

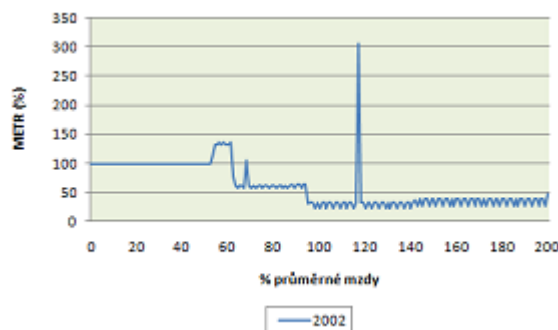
Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. P 9.3 METR pro rok 2001

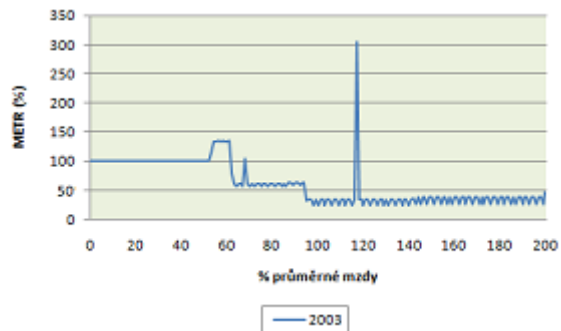
Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. P 9.4 METR pro rok 2002

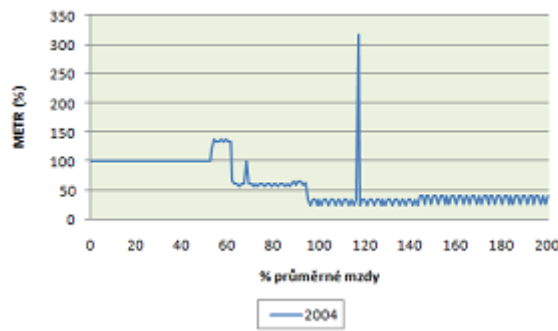
Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. P 9.5 METR pro rok 2003

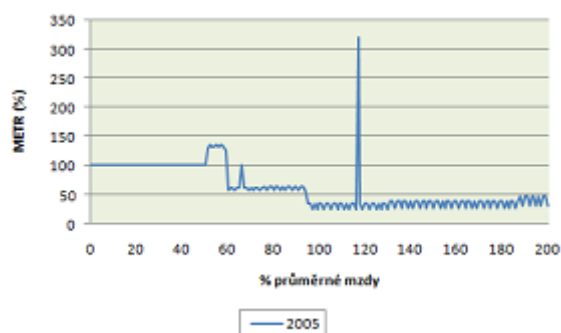
Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. P 9.6 METR pro rok 2004

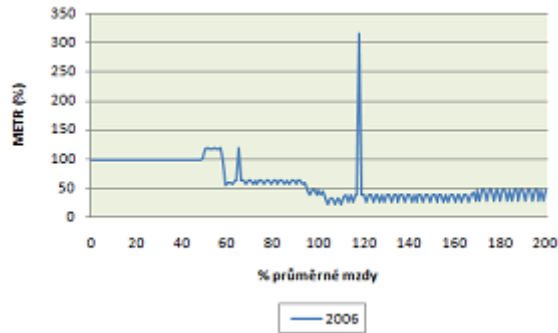
Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. P 9.7 METR pro rok 2005

Zdroj: Vlastní zpracování

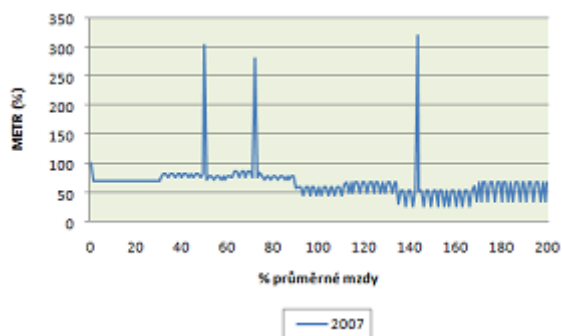
Obr. P 9.8 METR pro rok 2006

Zdroj: Vlastní zpracování

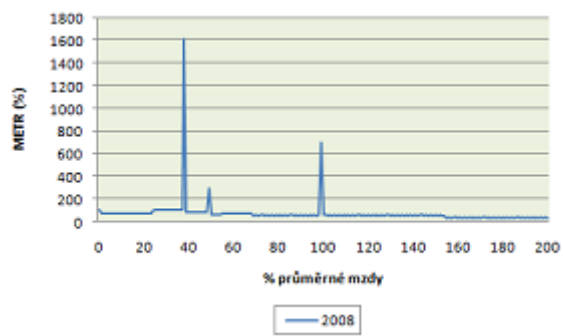
Vývoj ukazatele METR poplatníka s vyživovanými dětmi v letech 1999 až 2010

Obr. P 9.9 METR pro rok 2007

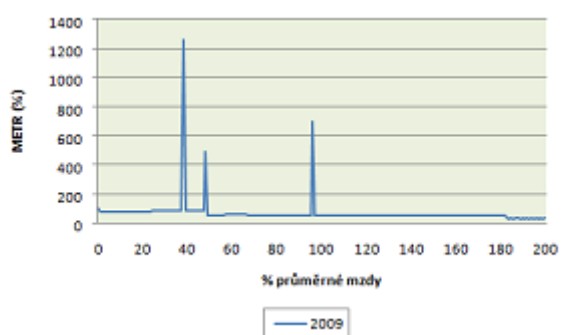
Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. P 9.10 METR pro rok 2008

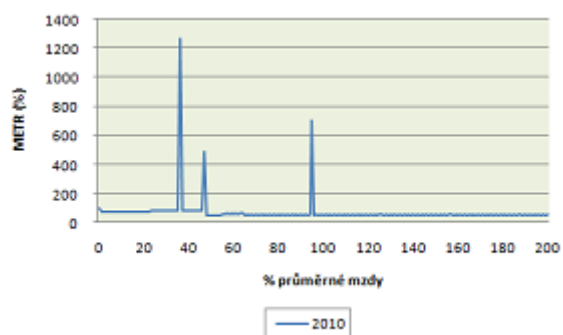
Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. P 9.11 METR pro rok 2009

Zdroj: Vlastní zpracování

Obr. P 9.12 METR pro rok 2010

Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha 10

Obr. P 10.1 Srovnání ukazatele METR jednotlivce v zemích OECD (100% průměrného příjmu)

Year	2000 ▲▼	2001 ▲▼	2002 ▲▼	2003 ▲▼	2004 ▲▼	2005 ▲▼	2006 ▲▼	2007 ▲▼	2008 ▲▼	2009 ▲▼
Country										
Australia	47.84	35.56	35.50	35.38	35.38	35.38	35.38	35.38	35.38	35.62
Austria	55.21	54.27	54.50	61.12	61.05	57.31	57.86	60.09	60.04	59.89
Belgium	66.98	66.67	66.39	66.42	66.45	66.43	66.43	66.50	66.49	66.48
Canada	45.93	43.14	43.49	43.42	43.51	40.70	40.75	40.76	40.73	40.74
Czech Republic	48.15	48.15	48.15	48.15	48.15	48.15	47.50	51.39	50.19	48.58
Denmark	50.68	49.81	48.76	48.77	49.25	49.22	49.23	49.21	49.43	43.50
Finland	58.75	57.45	56.58	55.66	55.07	54.95	54.40	55.11	58.05	56.90
France	56.98	53.61	56.87	56.43	56.20	55.84	56.37	52.01	52.01	52.01
Germany	66.17	65.39	66.09	66.87	65.90	64.37	64.54	64.16	63.83	63.27
Greece	44.14	44.14	53.99	54.08	54.08	54.08	54.08	53.43	52.12	50.80
Hungary	77.09	63.47	76.40	76.31	77.15	77.15	76.28	64.79	71.54	71.54
Iceland	38.98	38.86	40.13	40.42	40.45	39.68	38.80	37.62	37.62	39.45
Ireland	55.80	53.57	53.05	53.05	53.05	53.05	53.05	52.14	52.14	54.84
Italy	55.57	54.49	54.35	58.01	58.01	52.74	52.72	53.57	53.59	53.59
Japan	28.90	29.02	34.46	31.50	31.47	31.81	33.15	34.19	34.35	34.23
Korea	20.34	20.28	19.22	24.21	24.49	24.43	29.66	30.00	29.87	29.07
Luxembourg	54.64	52.63	49.38	51.00	51.00	52.76	52.76	53.11	52.16	52.52
Mexico	24.48	24.00	24.84	24.83	22.54	22.05	21.43	20.89	18.70	18.70
Netherlands	58.19	51.03	50.93	50.44	50.73	51.00	48.00	49.10	48.88	46.53
New Zealand	21.00	21.00	21.00	33.00	33.00	33.00	33.00	33.00	33.00	34.00
Norway	55.05	55.05	55.05	55.05	55.15	43.24	51.28	51.06	51.06	51.06
Poland	40.48	40.48	40.48	40.69	40.88	41.04	41.19	40.34	36.87	36.11
Portugal	48.28	47.48	47.48	47.48	47.48	47.07	47.07	47.07	47.07	47.07
Slovak Republic	48.99	49.45	49.52	49.52	48.12	44.42	44.42	44.42	44.42	44.42
Spain	45.50	45.50	44.28	45.50	45.50	45.50	45.50	48.19	48.19	48.09
Sweden	64.63	64.06	48.60	49.09	49.29	63.78	63.41	63.41	63.33	47.89
Switzerland	37.97	37.72	37.46	36.83	36.51	36.01	36.01	36.01	35.82	35.82
Turkey	42.93	45.63	44.53	44.53	44.53	44.53	44.53	44.53	43.95	42.15
United Kingdom	39.39	39.23	39.18	40.60	40.60	40.60	40.60	40.60	38.83	38.83
United States	34.56	34.48	34.29	34.11	34.07	33.98	43.27	33.98	34.39	34.39
OECD - Average	47.79	46.19	46.50	47.42	47.30	46.81	47.42	46.87	46.80	45.94

Zdroj: OECD

Příloha 11

Obr. P 11.1 Srovnání ukazatele METR poplatníka se dvěma vyživovanými dětmi v zemích OECD (67% průměrného příjmu)

Year	2000 ▲▼	2001 ▲▼	2002 ▲▼	2003 ▲▼	2004 ▲▼	2005 ▲▼	2006 ▲▼	2007 ▲▼	2008 ▲▼	2009 ▲▼
Country										
Australia	84.96	71.78	71.75	71.70	71.70	68.30	54.25	47.17	47.17	39.38
Austria	54.67	53.73	53.95	55.11	55.51	57.31	57.31	57.31	57.26	56.35
Belgium	65.89	65.58	65.58	65.61	71.27	71.25	71.24	71.32	71.32	71.30
Canada	57.79	37.06	57.53	57.69	57.82	57.11	57.26	56.96	56.85	60.43
Czech Republic	44.91	44.91	44.91	44.91	60.81	60.48	62.25	47.50	50.19	55.72
Denmark	50.68	49.81	43.30	43.31	42.89	42.87	42.88	42.86	42.56	42.08
Finland	54.28	52.89	52.01	51.08	50.46	50.74	54.40	54.39	53.88	52.84
France	44.05	44.16	43.92	61.04	61.13	61.25	57.63	57.69	57.69	57.69
Germany	58.27	57.01	57.74	58.40	58.10	57.44	57.59	57.07	56.61	56.17
Greece	34.28	34.28	44.14	34.41	44.25	34.41	54.08	53.43	52.12	50.80
Hungary	56.73	56.09	55.43	55.34	54.68	52.43	53.06	55.06	58.05	57.25
Iceland	47.05	46.73	46.52	46.78	46.61	46.03	44.24	43.09	42.18	43.97
Ireland	36.16	33.93	33.18	33.18	33.18	33.18	73.27	66.05	66.05	67.13
Italy	50.15	49.06	48.89	52.74	52.74	54.02	54.04	54.07	54.07	54.07
Japan	25.10	25.21	30.95	27.83	27.79	28.15	29.28	29.86	30.02	29.90
Korea	17.38	17.31	18.12	17.54	17.86	17.68	17.94	18.31	18.74	18.04
Luxembourg	22.51	21.84	21.82	21.82	21.82	22.06	22.06	22.41	43.09	38.60
Mexico	14.42	14.42	15.96	16.49	14.42	14.42	14.35	14.32	17.48	17.48
Netherlands	50.41	49.85	49.94	50.58	52.05	53.71	46.02	47.01	52.56	51.07
New Zealand	21.00	39.00	39.00	39.00	39.00	39.00	21.00	21.00	21.00	21.00
Norway	43.09	43.09	43.09	43.09	43.20	43.24	43.34	43.09	43.09	43.09
Poland	40.48	40.48	40.48	40.69	40.66	41.04	41.19	32.36	28.41	28.41
Portugal	40.20	39.39	39.39	39.39	39.39	38.59	38.59	38.59	47.07	47.07
Slovak Republic	43.88	44.39	43.21	43.21	47.52	43.78	44.42	44.42	44.42	44.42
Spain	43.68	43.68	43.51	41.51	41.51	41.51	39.05	45.31	34.05	33.92
Sweden	53.56	52.73	51.81	51.43	51.67	51.20	50.68	48.31	47.44	46.33
Switzerland	28.39	28.27	28.24	27.73	29.04	29.04	27.36	29.04	27.72	27.72
Turkey	42.93	45.63	44.53	44.53	44.53	44.53	44.53	44.53	43.95	42.15
United Kingdom	72.73	72.65	72.63	73.40	73.40	73.40	73.40	73.40	73.40	73.40
United States	49.48	49.39	49.21	49.03	48.99	48.90	48.90	48.90	49.31	49.31
OECD - Average	44.97	44.15	45.02	45.28	46.48	45.90	46.52	45.49	46.26	45.90

Zdroj: OECD